

Arne Holm
Malin Økern Walday

Evaluering av Kulturdepartementets tilskudd til amatørteaterfeltet

NIBR

By- og regionforskningsinstituttet

HØGSKOLEN I OSLO
OG AKERSHUS

Evaluering av kulturdepartementets tilskudd til amatørteaterfeltet

Andre publikasjoner fra NIBR:

NIBR-rapport 2016:7

**Kulturarv som ressurs i
samfunnsutviklingen**

NIBR-rapport 2015:23

**Gode modeller for verdiskaping med
grunnlag i kulturarv i by**

NIBR-rapport 2010:18

Mangfoldsåret

Publikasjonene
kan skrives ut fra
<http://www.hioa.no/nibr>

Arne Holm
Malin Økern Walday

Evaluering av Kulturdepartementets tilskudd til amatørteaterfeltet

NIBR-rapport 2017:12

Tittel: Evaluering av Kulturdepartementets tilskudd til amatørteaterfeltet

Forfatter: Arne Holm og Malin Økern Walday

NIBR-rapport: 2016:12

ISSN: 1502-9794
ISBN: 978-82-8309-202-8 (Trykt)
978-82-8309-203-5 (Elektronisk)

Prosjektnummer: O-3609

Prosjektnavn:Amatørteatre Evaluering av fordelingsstrukturene i amatørteaterfeltet

Oppdragsgiver: Kulturdepartementet

Prosjektleder: Arne Holm

Referat: Rapporten er en evaluering av fordelingsmodellen for statstilskudd på amatørteaterfeltet og Kulturdepartementets tilskuddsordninger til amatørteaterfeltet. Bakgrunnen er at Kulturdepartementet etter nedleggelsen av Teaterrådet i 2015, etablerte en ad hoc modell for fordeling av midler til amatørteaterfeltet. Dette var ment som en midlertidig løsning, som skulle etterfølges av en evaluering av fordelingsstrukturene til formålet, hvilket foreligger med denne rapporten. De statlige tilskuddene evalueres med hensyn til mål som mangfold, aktivitet og kompetanseheving innenfor amatørteaterfeltet.

Sammendrag: Norsk

Dato: November 2017

Antall sider: 140

Utgiver: By- og regionforskningsinstituttet NIBR
Høgskolen i Oslo og Akershus
Postboks 4 St. Olavs plass
0130 OSLO
Telefon: (+47) 67 23 50 00
E-post: post@nibr.hioa.no

Vår hjemmeside: <http://www.hioa.no/nibr>

Trykk: X-idè
Org. nr. NO 997058925 MVA
© NIBR 2017

Forord

Denne rapporten evaluerer fordelingsstrukturen for tilskuddsmidler fra Kulturdepartementet til amatørteaterfeltet.

Prosjektet er utført på oppdrag fra Kulturdepartementet.

En stor takk til alle informanter som med stor entusiasme har satt av verdifull tid til våre mange og for mange gjentatte spørsmål. Ingen nevnt og ingen glemt, men uten dere hadde ikke prosjektet latt seg gjennomføre.

By- og regionforskningsinstituttet NIBR, ved Høyskolen i Oslo og Akershus, har hatt ansvaret for prosjektet. Rapporten er i hovedsak ført i pennen og gjennomført av prosjektleder Arne Holm, NIBR. Malin Økern Walday ved HR Prosjekt har stått for bearbeiding av kvantitativt materiale. Lars Christian Monkerud ved NIBR har vært teknisk ansvarlig for gjennomføringen av spørreundersøkelsen. Erik Henningsen har bidratt med redigering og skriving i prosjektets slutfase.

Oslo, november 2017

Trine M. Myrvold
Forskningsjef

Innhold

Forord	1
Tabelloversikt.....	5
Figuroversikt	6
Sammendrag.....	7
Summary	14
1 Innledning og bakgrunn	21
1.1 Bakgrunn for evalueringen	23
1.2 Kulturdepartementets forventninger til tilskudd til amatørteaterfeltet	25
1.3 Problemstillinger	26
1.4 Evalueringsdesign	28
1.4.1 Dokumentstudier	28
1.4.2 Kvalitative intervjuer med relevante aktører.....	28
1.4.3 Kvantitativ studie av amatørteatergrupper.....	30
1.4.4 Metodiske utfordringer i spørreundersøkelsen.....	32
1.5 Rapportens disposisjon	32
2 Amatørteaterfeltet	34
2.1 Fremveksten av amatørteaterfeltet i Norge.....	35
2.2 Kjennetegn ved dagens amatørteatergrupper	38
2.2.1 Fordeling på regioner	39
2.2.2 Aktivitetsnivå	40
2.2.3 Sceneuttrykk.....	40
2.2.4 Amatørteatergruppene aldersmessige tyngdepunkt..	42
2.2.5 Amatørteatergruppene målt i antall medlemmer.....	43
2.2.6 Medlemskap i organisasjoner	44
2.3 Amatørteatergruppene økonomiske situasjon	45
2.3.1 Omsetningen blant amatørteatergruppene.....	45
2.3.2 Inntektskilder og kostnadsdrivere.....	46
2.3.3 Ulikt kostnadsbilde avhengig av sceniske uttrykk og organisasjonstilknytning.....	49

2.3.4	Balansen mellom inntekter og kostnader for amatørteatergrupper	50
2.4	Amatører og profesjonelle i amatørteaterfeltet.....	54
2.4.1	Oslo teatersenter	54
2.4.2	Nittedal Teater og teatersmie	55
2.4.3	Scenekunsthuset Kulta	56
2.4.4	Samvirket mellom amatører og profesjonelle på amatørteaterfeltet	57
2.5	Oppsummering	58
3	Fordeling og bruk av Kulturdepartementets tilskudd til amatørteaterfeltet.....	60
3.1	Fordelingen av Kulturdepartementets tilskudd til amatørteaterfeltet før nedleggelsen av Norsk teaterråd.....	61
3.2	Dagens fordelingsstruktur.....	63
3.3	Teateralliansen	65
3.3.1	Teateralliansens fordeling av tilskuddsmidler	66
3.3.2	Noregs Ungdomslag	67
3.3.3	Frilynt Norge	68
3.3.4	Studieforbundet kultur og tradisjon	69
3.3.5	Norsk Amatørteaterforbund	70
3.3.6	Spelmidler og Norske Historiske Spel	71
3.3.7	Sceneteksttilskuddet.....	72
3.3.8	Teateralliansen som en kilde til mangfold aktivitet og kompetanse.....	72
3.4	Organisasjoner som får direkte tilskudd og SceneFolk	74
3.4.1	Hålogoland Amatørteaterselskap (HATS).....	76
3.4.2	Vestlandske Teatersenter	77
3.4.3	Buskerud Teater	78
3.4.4	Norsk Revyfaglig Senter / Norsk Revyfestival.....	79
3.4.5	SceneFolk	81
3.4.6	Tilskudd direkte til organisasjoner og SceneFolk som kilde til aktivitet, mangfold og kompetanse.....	82
3.4.7	Kommunikasjon og kontakt mellom Teateralliansen og SceneFolk.....	84
3.4.8	Uklare kriterier for tildeling av økonomisk støtte	85
3.5	Frifond teater	86
3.5.1	Landsrådet for norske barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU).....	87
3.5.2	Retningslinjer for Frifond teater	87

3.5.3	Fordeling av midler fra Frifond teater	89
3.5.4	Frifond teater som kilde til mangfold, aktivitet og kompetanse i amatørteaterfeltet.....	91
3.6	Fylkesamatørteaterråd	93
3.7	Oppsummering	95
4	Amatørteatergruppers behov og effekter av tilskudd	98
4.1	Amatørteatergruppers bruk av offentlige tilskudd	99
4.1.1	Tildeling av midler fra statlige tilskuddsordninger	99
4.1.2	Når tilskudd ut til ikke-medlemmer så vel som medlemmer?.....	100
4.2	Tilgang til manus og bruk av Dramas	102
4.2.1	Kilder til manus	102
4.2.2	Dramas' tilgjengelighet	103
4.2.3	Tilfredshet med Dramas	105
4.3	Deltakelse på kurs	106
4.3.1	Behov for kompetansebygging	106
4.3.2	Kursdeltakelse.....	107
4.3.3	Grunner til ikke å delta på kurs.....	108
4.3.4	Utbytte av kurs	110
4.3.5	Kursarrangører og typer kurs	111
4.3.6	Når kursene ut til ikke-medlemmer så vel som medlemmer?.....	113
4.4	Aktivitet blant amatørteatergrupper	115
4.4.1	Sammenheng mellom aktivitet og organisasjonsmedlemskap.....	115
4.4.2	Øker kursdeltakelse aktivitetsnivået?.....	117
4.5	Frifondmidler og aktivitet.....	118
4.5.1	Amatørteatergruppers forhold til og oppfatning av Frifondordningen.....	118
4.5.2	Gir midler fra Frifond teater mer aktivitet?	119
4.6	Oppsummering	120
5	Konklusjoner og anbefalinger	123
5.1	Ny struktur for fordeling av tilskudd til amatørteaterfeltet	124
5.2	Et fragmentert kulturfelt.....	126
5.3	Imøtekommer tilskuddene amatørteatergruppens behov?.....	127
5.4	Lite gjennomsliktig fordeling av tilskudd	129
5.5	Anbefalinger.....	130
	Litteratur	133

Tabelloversikt

Tabell 1.1: <i>Antall og andel kommuner som svarer at de kjenner til amatørteaterselskap i deres kommune, blant de som besvarte undersøkelsen.....</i>	30
Tabell 2.1: <i>Omsetning siste år blant respondentene i spørreundersøkelsen.....</i>	45
Tabell 3.1: <i>Tilslag på søknad fra Frifond teater fordelt på scenetrykk og gjennomsnittlig tildelt støtte i 2016.....</i>	90
Tabell 4.1: <i>Fordeling av de som har fått midler over medlemmer og ikke-medlemmer.....</i>	101
Tabell 4.2: <i>Estimert sammenheng mellom medlemskap og sannsynligheten for om man har fått tilskudd eller ikke.....</i>	101
Tabell 4.3: <i>Fordelingen av deltakelse på kurs for de ulike scenetrykkene.....</i>	108
Tabell 4.4: <i>Fordelingen av deltakelse på kurs for de ulike landsdelene.....</i>	110
Tabell 4.5: <i>Grad av utbytte ved kursdeltakelse i regi av egen organisasjon fordelt på scenetrykk.....</i>	111
Tabell 4.6: <i>Fordeling av deltakelse på kurs for respondenter som er medlem av en organisasjon og de som ikke er medlemmer.....</i>	113
Tabell 4.7: <i>Estimerte sammenhenger mellom medlemskap og sannsynlighet for om man har deltatt på kurs eller ikke.....</i>	114
Tabell 4.8: <i>Estimert sammenheng mellom medlemskap i en organisasjon og antall forestillinger siste år med forestillinger. Regresjonskoeffisienter.....</i>	115
Tabell 4.9: <i>Estimerte effekter av medlemskap på sannsynligheten for hvorvidt man har satt opp "ett stykke" eller "flere stykker".....</i>	116
Tabell 4.10: <i>Estimert sammenheng mellom det å ha deltatt på kurs og antall forestillinger det siste året med forestillinger.....</i>	117
Tabell 4.11: <i>Estimert sammenheng mellom om man har deltatt på kurs og antall oppsetninger (logistisk regresjon).</i>	117
Tabell 4.12: <i>Estimert sammenheng mellom det å ha fått Frifondmidler og antall forestillinger siste år med forestillinger.....</i>	119
Tabell 4.13: <i>Estimert sammenheng mellom det å ha fått Frifondmidler og sannsynligheten for hvorvidt man har satt opp "ett stykke" eller "flere stykker".....</i>	120

Figuroversikt

Figur 2.1:	<i>Viktigheten av ulike inntektskilder for teatergruppene i utvalget</i>	46
Figur 2.2:	<i>Viktigheten av ulike kostnader for teatergruppene</i>	48
Figur 2.3:	<i>Hvor utfordrende/enkelt å finne økonomisk dekning for aktiviteter i amatørteatergruppene</i>	51
Figur 2.4:	<i>Hender det at dere setter opp stykker som dere vet trekker publikummere for å øke inntekten?</i>	53
Figur 3.1:	<i>Kanaler og aktører for fordeling av Kulturdepartementets midler til amatørkulturformål i gjeldende treårsperiode</i>	64
Figur 4.1:	<i>Hvilke tilskudd har amatørteatergruppen mottatt?</i>	100
Figur 4.2:	<i>Kilder til manus for amatørteatergruppene</i>	103
Figur 4.3:	<i>Blant de amatørteatre som benytter seg av Dramas, hvor tilgjengelige oppleves manus derfra å være?</i>	104
Figur 4.4:	<i>Hvor fornøyd teatergruppene som benytter seg av Dramas er med manusbanken</i>	105
Figur 4.5:	<i>Opplevd kompetansebehov blant amatørteatergruppene, fordelt på område</i>	107
Figur 4.6:	<i>Respondentene som har svart at lang avstand er grunnen til at de ikke har deltatt på kurs, fordelt på region</i>	109
Figur 4.7:	<i>Hvem som har stått som arrangør for de forskjellige type kursene respondentene har deltatt på</i>	112

Sammendrag

Arne Holm og Malin Økern Walday

Evaluering av Kulturdepartementets tilskudd til amatørteaterfeltet

NIBR-rapport 2017:12

Bakgrunn

Denne rapporten er en evaluering av Kulturdepartementets nåværende fordelingsstruktur for tilskudd til amatørteaterfeltet. Etter at overføringen av tilskudd til Norsk teaterråd ble stoppet i 2014 har Kulturdepartementet etablert en ad hoc fordelingsstruktur for tilskudd til amatørteaterfeltet. Dette var ment som en midlertidig løsning, som skulle etterfølges av en evaluering av fordelingsstrukturene til formålet.

Innenfor den midlertidige løsningen fordeles tilskudd til amatørteaterfeltet gjennom fire kanaler: Teateralliansen, SceneFolk, Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU) som fordeler midler til Frifond teater, og direkte tilskudd til organisasjoner over statsbudsjettet. Teateralliansen og Scenefolk representerer sammenslutninger av organisasjoner, som videreformidler midler til enkeltaktører og aktiviteter etter søknader og fastlagte kriterier.

Problemstillinger

Kulturdepartementet har definert fire problemstillinger som skal belyses i evalueringen:

- 1) Er dagens innretning med tildeling av statstilskudd til tre ulike virksomheter som dels viderefordeler midler og dels benytter midler til egne tiltak, hensiktsmessig for amatørteaterfeltet (tilskuddsmottaker) og for Kulturdepartementet (tilskuddsgiver)? Det skal foreslås eventuelle andre og mer effektive måter å fordele midler til amatørteaterformål på.*

Det overordnede spørsmålet i evalueringen dreier seg altså om hensiktsmessigheten til den nåværende fordelingsstrukturen. For Kulturdepartementet dreier dette seg om i hvilken utstrekning fordelingen bygger opp om målene om mangfold, aktivitet og kompetanseoppbygging i amatørteaterfeltet. For amatørteatrenes del dreier dette seg om i hvilken utstrekning fordelingen av tilskudd imøtekommer deres behov.

I tillegg ønsker departementet følgende spørsmål belyst:

- 2) *Midler fra den treårige ordningen kan deles inn i fire ulike kategorier: aktivitetsmidler, driftsmidler, spel-midler og midler til kompetansebevende tiltak. I hvor stor grad bidrar denne inndelingen til aktivitet i hele amatørteaterfeltet og finnes det aktiviteter som ikke dekkes av denne inndelingen?*
- 3) *Kan det sies at det er balanse mellom midler som går til aktiviteter og midler som går til kompetansebevende tiltak? Finnes det synergier mellom Teateralliansen og SceneFolk som gjør at kompetansebevende tiltak kommer aktivitetene i hele feltet til gode?*
- 4) *Ordningen for Frifond teater skal også bidra til amatørteateraktivitet. Hvordan fordeles tilskuddene fra denne ordningen i forhold til øvrige statlige midler til amatørteaterformål? Kan det sies at tilskuddene utfyller hverandre eller oppstår det parallelle strukturer?*

Disse spørsmålene kan betraktes som spesifiseringer av det overordnede spørsmålet om ordningens hensiktsmessighet.

Evalueringsdesign

Evalueringen benytter et sammensatt design, hvor vi dels har intervjuet relevante aktører både i departement, i sammenslutningene Teateralliansen og Scenefolk, i LNU, i enkeltteatre og andre. I tillegg har vi gjennomgått en rekke relevante dokumenter. For å danne oss et bilde av amatørteatrenes behov og situasjon, har vi dessuten gjennomført en kvantitativ spørreundersøkelse blant et utvalg amatørteatre. Utvalget omfatter i alt 1650 grupper. 464 grupper besvarte undersøkelsen. Dette gir en svarprosent på 28.

Hovedfunn

Evalueringen viser at amatørteaterfeltet i Norge er mangslunget, både i uttrykksform, organisering og finansielt grunnlag. Gruppene fordeler seg på alle landsdeler, med variert aldersmessig tyngdepunkt som retter seg mot ulike uttrykksformer.

Billettinntekter er den viktigste inntektskildene for et flertall av amatørteatergruppene. I neste rekke følger økonomisk støtte fra offentlige myndigheter. De viktigste kildene til *statlig* økonomisk støtte for amatørteaterfeltet er tilskuddene fra Kulturdepartementet og voksenopplæringsmidler fra Kunnskapsdepartementet.

Vår evaluering viser at bruken av tilskuddsmidlene ikke er endret vesentlig innenfor det midlertidige systemet for fordeling som ble etablert etter at Norsk teaterråd ble nedlagt. Dette dreier seg dels om at midlene i hovedsak kanaliseres til de *samme aktørene* som før. Selv om Teateralliansen og SceneFolk er nye organisasjoner på amatørteaterfeltet, består de for en stor del av etablerte aktører innenfor dette feltet.

I tillegg til at aktørene i hovedsak er de samme, fordeles midlene også for en stor del på de samme oppgavene og aktivitetene som tidligere. Teateralliansen har tatt ansvar for mange oppgaver og aktivitetene som tidligere lå under Norsk teaterråd, som manusbanken Dramas, NM og Junior-NM i teatersport, fordeling av spelmidler, sceneteksttilskuddet og driftsstøtte til tidligere medlemmer av Norsk teaterråd.

Etter innføringen av den nye fordelingsstrukturen har tilskuddene til Frifond teater blitt redusert og en større andel av de totale tilskuddsmidlene har blitt brukt på kompetansehevende tiltak. Ellers er tilskuddene til nasjonale og regionale organisasjoner på amatørteaterfeltet på omtrent samme nivå som de var under Norsk teaterråd.

Innfrir ordningen departementets forventninger?

Bruken av tilskuddsmidlene viser at de aller fleste aktivitetene disse midlene bidrar til ligger innenfor intensjonene om å fremme aktivitet, mangfold og kompetanseheving innenfor feltet. De ulike delene av tilskuddene har imidlertid noe ulikt geografisk nedslagsfelt. Frifond teater, som forvaltes av LNU, er tilgjengelig for lokale amatørteatergrupper over hele landet. Teateralliansen

består av nasjonale organisasjoner, men flere av dem har i første rekke et tyngdepunkt i Sør-Norge og Østlandet. Med unntak av Norsk Revyfaglig Senter /Norsk Revyfestival, er organisasjonene som samarbeider om SceneFolk regionale organisasjoner, som dekker Nord-Norge, Buskerud og Hordaland. Sett under ett, bidrar imidlertid tilskuddene til organisasjonene som inngår i Teateralliansen og SceneFolk til aktivitet og kompetansebygging i amatørteatermiljøer over hele landet.

Hvorvidt tilskuddsmidlene utnyttes på en effektiv måte under den nye tilskuddsordningen, avhenger imidlertid blant annet av kommunikasjon og koordinering mellom disse miljøene. Her finner vi at det er lite kontakt og koordinering av aktiviteter på tvers av organisasjonene som inngår i Teateralliansen og SceneFolk. Det er i tillegg lite kontakt og kommunikasjon mellom disse to grupperingene av organisasjoner og fylkesamatørteaterådsene som tidligere deltok i Norsk teaterråd. Det er grunn til å anta at det er parallelle strukturer når det gjelder kurstilbudet innenfor amatørteaterfeltet. På dette og andre områder kunne man antakelig oppnådd en bedre utnyttelse av ressursene gjennom en sterkere nasjonal koordinering av tiltak.

Inndelingen av tilskuddsmidler

Inndelingen av tilskuddsmidler i driftsmidler, aktivitetsmidler, midler til kompetanseheving og spelmidler, er lite presis. En mer presis inndeling av tilskuddsmidlene, som er basert på hvordan midlene brukes og kommer lokale amatørteatergrupper til nytte, kan være å skille mellom: (i) driftsmidler til organisasjoner og deres løpende servicefunksjoner for amatørteatergrupper, (ii) midler til manustjenester, (iii) midler til kurs og kompetansehevende tiltak, (iv) midler til arrangementer og (v) aktivitetsmidler, i form av direkte økonomisk støtte til amatørteateroppsetninger

Imøtekommer tilskuddsordningene amatørteatergruppens behov.

Under en femtedel av amatørteatergruppene som besvarte vår spørreundersøkelse benyttet seg av manustjenesten Dramas. De som benytter ordningen, er godt fornøyd. Det er imidlertid grunn til å tro at det er et behov for en bedre utviklet og mer tilgjengelig manustjeneste blant det store flertallet av grupper ikke benytter seg av Dramas i dag.

Fire femtedeler av gruppene som besvarte vår spørreundersøkelse oppgir at de har behov for kurs. Det samme gjelder behovet for aktivitetsmidler. Halvparten av gruppene som besvarte vår survey oppgir at de har en presset økonomisk situasjon. Amatørteatrene møter i økende grad større krav om profesjonalitet når det gjelder blant annet lyd, lys og scenefasiliteter og det er særlig utgifter til teknisk utstyr, instruktører og lokaler som er kostnadsdrivende for gruppene.

Liten transparens i fordeling av tilskudd

I 2016 var tilskuddene Kulturdepartementet kanaliserte til amatørteaterfeltet i sum på rundt 31 millioner kroner. Eterspørselen etter offentlig støtte i dette store kulturfeltet blir på ingen måte dekket av de nåværende tilskuddene fra departementet. Dette understreker viktigheten av at de tilgjengelige tilskuddsmidlene fordeles etter åpne og rettferdige tildelingskriterier som sikrer likebehandling av aktørene på amatørteaterfeltet.

Med unntak av midlene fordelt gjennom Frifond teater, er fordelingen av midler til amatørteaterformål, slik vi finner det, i liten grad basert på åpne og kriteriebaserte fordelingsnøkler. Dette handler dels om at et utvalg av organisasjonene på amatørteaterfeltet får tilskudd direkte over statsbudsjettet, dels handler dette om en mangel på åpne og kriteriebaserte kriterier for fordeling av driftsstøtte til nasjonale amatørteaterorganisasjoner innenfor Teateralliansen.

Våre anbefalinger

Evalueringen viser at bruken av tilskuddene til amatørteatre er i tråd med intensjonene som gjelder for ordningen, men at ordningen ikke fungerer optimalt, hverken for Kulturdepartementet eller for amatørteaterfeltet. De viktigste svakhetene ved dagens fordelingsstruktur er:

- Mangelen på en nasjonal fellesarena for erfaringsutveksling og koordinering av tiltak på amatørteaterfeltet
- Svak nasjonal koordinering av kurs og kompetansehevende tiltak for amatørteatergrupper

- Underprioritering av aktivitetsmidler til amatørteatergrupper som ikke kvalifiserer for støtte fra Frifond teater og spelmidlene
- Mangel på åpenhet om tildelingskriterier og lite gjennomsiktede mekanismer for fordeling av tilskudd til aktører på amatørteaterfeltet

Gitt disse svakhetene, er vår anbefaling at den nåværende tilskuddssystemet endres på flere måter:

For det første: Kulturdepartementet bør tydeliggjøre hvilke mål, prioriteringer og tildelingskriterier som skal gjelde for tilskuddene departementet gir til amatørteaterfeltet. I denne sammenhengen er det nærliggende at vurderinger av hvordan midlene skal prioriteres tar utgangspunkt i inndelingen vi har foreslått mellom driftsmidler, midler til manustjenester, midler til kurs og kompetansehevende tiltak, midler til arrangementer og aktivitetsmidler. Her må en i tillegg jobbe frem egnede kriterier for fordeling, og det er nærliggende at amatørteateraktivitet og medlemstall og /eller brukere blant lokale amatørteatergrupper er et kriterium for tilskudd. Grensesnittet mellom amatør og profesjonell må også avklares.

For det andre: Det bør etableres en ordning som gir amatørteatergrupper som ikke kvalifiserer for spelmidler eller Frifond teater mulighet til å søke om støtte til oppsetninger. Dette kan være i form av en ny nasjonal ordning for tildeling av økonomisk støtte til amatørteatergrupper eller det kan ha form av en utvidelse av den eksisterende ordningen for tildeling av spelmidler til også å gjelde andre uttrykksformer. Amatørteatre har i dag store utgifter til utstyr som ikke speiles i tilskuddssystemet.

For det tredje: Fordelingen av tilskuddsmidler bør gis en mer oversiktlig struktur enn tilfellet er i dag. Det bør her etterstribes en høyest mulig grad av likebehandling mellom aktører innenfor amatørteaterfeltet og nasjonal koordinering av bruken av tilskuddsmidler. En mulighet er at tilskuddsmidlene kanaliseres gjennom en nasjonal paraplyorganisasjon som har en rolle som tilsvarer den Norsk teaterråd hadde. En annen mulighet er at deler av tilskuddene overføres til fylkeskommunalt/regionalt nivå.

Diskusjonen om en regionalisering av statlige støtteordninger innenfor kultursektoren som er knyttet til den pågående regionreformen, er her relevant. Mye av amatørteatervirksomheten er utpreget lokal kulturvirksomhet og Kulturdepartementets tilskuddsordning for amatørteaterfeltet peker seg derfor ut som en kandidat for regionalisering.

Samtidig med at regionalisering vurderes, er det stadig behov for å opprettholde nasjonale oppgaver på feltet, blant annet knyttet til drift og utvikling av manustjenesten Dramas, samt forvaltning av støtteordninger som Frifond teater, spelmidlene, sceneteksttilskuddet. I tillegg kommer en eventuell ny ordning for aktivitetsmidler til amatørteatergrupper. En tredje nasjonal oppgave kunne være innenfor diverse kompetansehevende tiltak for amatørteaterfeltet. En utfordring synes her å være at amatørteaterfeltet mangler et felles møtepunkt og arena for erfaringsutveksling etter nedleggelsen av Norsk teaterråd. Dette kan være et argument for å samle utvalgte fellesoppgaver i et sentralt organisasjonsledd.

Summary

Arne Holm and Malin Økern Walday

Evaluation of the Ministry of Culture's financial support to amateur dramatics

NIBR Report 2016:12

Background

This report presents an evaluation of the configuration of the Ministry of Culture's current grant allocation structure for the amateur theatre sector in Norway. When the transfer of grants to the Norwegian Theatre Council came to an end in 2014, the Ministry of Culture established an ad hoc allocation structure for dispensing grants to amateur theatres. It was meant as a temporary solution, to be followed up by an evaluation of the allocation structures for this purpose.

Under the temporary solution, grants to amateur theatres went through four channels, the Theatre Alliance (*Teateralliansen*), SceneFolk, the National Council for Children's and Youth Organizations (*Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner – LNU*), which distributes funds to the Frifond Theatre, and finally direct subsidies to organizations allocated by the national budget. The Theatre Alliance and Scenefolk are umbrella organizations that disseminate funds to groups and activities upon application and pre-determined criteria.

Research Questions

The Ministry of Culture defined four research questions it wanted the evaluation to explore.

- 1) *Is the current system of allocating state grants to three different organizations each of which distributes some of these funds to others, while keeping some back for their own activities, a sensible*

arrangement for the amateur theatre sector (the grant recipients) and the Ministry of Culture (which supplies the grants)? The Ministry would like the evaluation to suggest other and more effective ways of allocating funds for amateur theatre related purposes.

The most important question the evaluation was asked to explore concerns the suitability of the current allocation structure, which, in the view of the Ministry of Culture, means the extent to which allocations facilitate the achievement of policy goals of diversity, activity and competence building in the field of amateur dramatics. With regard to amateur theatres, it means the extent to which the allocation of grants meets their needs.

The Ministry also wanted the evaluation to look at the following questions:

- 2) *Funds from the three-year scheme can be divided into four different categories: activity funds; operation/running funds; performance funds; and funds for competence-enhancing initiatives. To what extent does this division promote greater activity within the amateur theatre sector and are there any activities these categories do not cover?*
- 3) *Is there a balance between funds that go to activities and funds that go to competence-building measures? Are there any synergies between the Theatre Alliance and SceneFolk whereby competence-enhancing measures benefit activities across the whole sector?*
- 4) *The Frifond Theatre scheme is also meant to encourage amateur theatre activity. How are the grants from this scheme distributed in relation to other government funds for amateur theatre purposes? Do the grants complement each other or have parallel structures emerged?*

These questions can be considered as specifications of the central question concerning the suitability of the scheme.

Evaluation design

The evaluation makes use of a compound design in which we interviewed key figures in the Ministry, in the umbrella organizations Theatre Alliance and Scenefolk, in the LNU, in selected amateur theatres and others. In addition, we reviewed numerous documents of relevance. To obtain a general idea of the needs and circumstances of amateur theatres, we conducted a quantitative survey of some of the theatres. The sample comprises

a total of 1,650 theatre groups, of which 464 answered the survey, a response rate of 28 per cent.

Main findings

The evaluation reveals a highly varied picture of amateur theatre in Norway in terms of modes of expression, organizational setup and financial basis. Groups are found in every corner of the land, centred on different age groups working with different forms of presentation. The most important source of revenue for most amateur theatre groups is ticket sales, followed by financial support from public authorities. The main sources of *state* funding to amateur theatres are the grants from the Ministry of Culture and adult education funding from the Ministry of Education and Research.

The use of subsidies, we found during our evaluation, has changed little under the temporary distribution system that was put in place following the closing of the Norwegian Theatre Council. This is partly because the funds are mostly channelled to the *same organizations* as previously. Although the Theatre Alliance and SceneFolk are new organizations in the world of amateur theatre, they consist for a large part of established groups in the sector.

In addition to the fact that the groups are essentially the same, the funds are largely directed at the same tasks and activities as before. The Theatre Alliance has taken responsibility for many of the tasks and activities that were earlier the province of the Norwegian Theatre Council, such as the manuscript bank Dramas, Norwegian Theatresports Championships and Junior Norwegian Theatresports Championships (Theatresports being a form of improvisational theatre), distribution of performance funding, a grant for subtitle technology and operational support to former members of the Norwegian Theatre Council.

Following the introduction of the new allocation system, the grants to the Frifond Theatre were cut and a larger proportion of the total grant has been spent on competence-building efforts. Apart from these changes, the grants to national and regional amateur theatre organizations remain at about the same level as they were under the Norwegian Theatre Council.

Does the scheme meet the Ministry's expectations?

An examination of what the subsidies are spent on shows that the great majority of the activities supported by these funds do indeed conform to the policy of promoting activity, diversity and competence-building in the world of amateur theatre. However, different elements of the grants tend to reach different geographical areas. The Frifond Theatre, managed by LNU, is open to local amateur theatre groups across the country. The Theatre Alliance consists of national organizations, but the centre of gravity of some of them is in the Southern and Eastern regions of Norway. With the exception of the Norwegian Professional Revue Centre (*Norsk Revyaglig Senter*) and Norwegian Revue Festival (*Norsk Revyfestival*), the organizations behind SceneFolk are regional, focused on Northern Norway and the counties of Buskerud and Hordaland. Taken together, funding for organizational members of the Theatre Alliance and SceneFolk supports amateur theatre activities and competence-building efforts all over the country.

However, the extent to which the grants are effectively utilized under the new grant scheme depends, among other things, on how these groups communicate with each other and coordinate their respective activities. We actually found little contact or coordination of activities between members of the Theatre Alliance and SceneFolk. Nor is there much contact or communication between these two groups of organizations and amateur theatre councils at the county level, that is, past members of the Norwegian Theatre Council. There are grounds to believe that parallel structures exist related to training programmes in amateur dramatics. In this and other areas, resources could probably be better utilized if activities were better organized and coordinated at the national level.

Grant categories

The categorization of the different grants – running/operational grants, activity grants, competence-building grants and performance grants – is not particularly precise. A more precise division based on how the funds are used and benefit local amateur theatre groups could differentiate between, for example: (i) operating support for organizations and the services they provide to amateur theatre groups; (ii) manuscript services; (iii)

training programmes and competence-building activities; (iv) arrangements; and (v) activities, in the form of direct financial support of amateur theatre performances.

Does the grant scheme meet the needs of the amateur theatre groups?

Less than a fifth of the amateur theatre groups responding to our survey make use of the manuscript service *Dramas*, but those that do are very pleased with it. However, there are reasons to believe the manuscript service needs improving and made more easily accessible to the large majority of groups that do not make use of it today.

Four-fifths of the groups responding to our survey say they have a need for training/education programmes. The same applies to activity funds. Half of the responding groups were in a difficult economic situation. There is an increasing demand for greater professionalism in amateur theatres in terms of audio, lighting and theatre facilities. Adding to the financial worries of most groups is the cost of technical equipment, directors and places to rehearse and perform.

Little transparency in the allocation of grants

In 2016, the subsidies the Ministry of Culture channelled to amateur theatre organizations amounted to roughly NOK 31 million. The demand for government funding in this diverse field of cultural activities is in no way satisfied by the grants currently on offer from the Ministry. This in turn underlines the importance of allocating available grants on the basis of open and fair criteria to ensure equal and fair treatment of all amateur theatre groups.

With the exception of funds distributed by the Frifond Theatre, the dissemination of funds to support amateur dramatics relies, as we found it, only to a limited extent on open and criteria-based procedures. This is partly because a certain number of amateur theatre organizations receive their grants directly from the national budget, and partly because of the lack of open and criteria-based procedures for allocating operating funds to national amateur theatre organizations under the Theatre Alliance.

Our recommendations

The evaluation shows that grants flowing to amateur theatres are used in conformity with the intentions of the scheme, but also that the scheme does not work optimally, either for the Ministry of Culture or for the world of amateur dramatics. The main weaknesses in the current distribution configuration are as follows.

- There is a lack of a national body or platform where experiences can be exchanged and measures in the field of amateur dramatics coordinated
- Training programmes and competence-building activities for amateur theatre groups are not well coordinated at the national level
- Activity funds for amateur theatre groups that are not eligible for support from Frifond Theatre and the National Lottery Fund are under-prioritized
- There is a lack of transparency concerning allocation criteria and the procedures for allocating grants to amateur dramatics are too opaque

In light of these weaknesses, we recommend the following changes to the current grant system.

First, the Ministry of Culture should clarify the objectives, priorities and allocation criteria applicable to grants awarded by the Ministry to amateur dramatics. In this connection, it is important that assessments of how the funds are to be prioritized are based on the categories we have suggested, i.e., operating funds; funds for manuscript services; funds for training programmes and competence-building initiatives; funds for arrangements and activities. In addition, steps should be taken to formulate suitable criteria for balancing the allocation of funds. One funding criterion could be based on levels of activity and membership and/or audience numbers of the different local amateur theatre groups. The difference between amateur and professional theatre also needs to be clarified.

Second, a scheme should be established whereby amateur theatre groups that do not qualify for funding via the Lottery or Frifond Theatre can apply for support for putting on performances. This

could be in the form of a new national system of financial support for amateur theatre groups or by expanding the existing lottery funding scheme to include other forms of expression. Amateur theatres face large expenditures today for equipment that are not covered by the grant system.

Third, the configuration of the grant distribution system should be made more transparent than it is today. The ambition here should be to treat amateur dramatics organizations as equally and fairly as possible, and to enable the national coordination of the use of grants. One possibility would be to channel the subsidies through a national umbrella organization whose role would correspond to that of the now defunct Norwegian Theatre Council. Another would be to transfer some parts of the grants to the county/regional level.

The discussion about the regionalization of national schemes aimed at activities in the cultural sector of relevance to the ongoing regional reform has a bearing here too. Much of the activity of amateur theatres takes place in a very local cultural sphere, and the Ministry of Culture's amateur dramatics grant scheme would therefore appear to be a candidate for regionalization.

Although regionalization is being considered, there is still a need to preserve national tasks in the field, relating, among other things, to the running and improvement of the Dramas manuscript service, as well as the management of support schemes such as Frifond Theatre, the Lottery Fund and the costume support scheme (*scenetekstilskuddet*). In addition to this is the mooted new system of funding amateur theatre activities. A third national task relates to various competence-enhancing initiatives in the amateur dramatics sector. One challenge here seems to be the lack of a common platform and meeting point facilitating the exchange of experiences after the closure of the Norwegian Theatre Council. This could also be used as an argument to gather certain specified tasks affecting the entire sector under a central organizational body.

1 Innledning og bakgrunn

Temaet for denne evalueringen er fordelingsstrukturen for tilskuddsmidler fra Kulturdepartementet til amatørteaterfeltet. Evalueringen omhandler dermed en viktig del av det frivillige kulturlivet rundt om i landet. Amatørteateret i Norge kan tilbakeføres til embetsstandens og borgerskapets dramatiske selskaper på 17- og 1800-tallet. Senere bredte amatørteateraktiviteten om seg blant annet innenfor målbevegelsen og arbeiderbevegelsen. I etterkrigstiden ble det etablert egne organisasjoner for amatørteatrene og statlige støtteordninger til slik virksomhet. Det var særlig fra og med utviklingen av den nye kulturpolitikken, basert på et utvidet kulturbegrep, på 1960- og 70-tallet at amatørteateret ble synliggjort innenfor den statlige kulturpolitikken. I dag er amatørteater et stort og mangslungent felt innenfor kulturlivet. Mange mennesker i alle aldre engasjerer seg i denne virksomheten og engasjementet kanaliseres gjennom en stor flora av organisasjoner og uttrykksformer.

Når vi snakker om amatørteater i denne rapporten, er det med henvisning til frivillige amatørers deltakelse i produksjon, distribusjon og opplæring i sceniske uttrykksformer. Vår bruk av det vage uttrykket «sceniske uttrykksformer» i denne sammenhengen er tilsiktet: Slik amatørteaterbegrepet brukes i en kulturpolitisk sammenheng i dag, omfatter det ikke bare uttrykksformene som vanligvis regnes som scenekunst (teater, dans, opera, musikal), men også en rekke andre uttrykksformer, som revy, spel, teatersport/impro, laiv (levende rollespill) og sirkus/nysirkus. Et fellestrekk ved disse uttrykksformene er at de er forgjengelige og at de fremføres ansikt til ansikt med publikum eller andre utøvere på en scene eller sceneliknende arenaer.

Amatørteateret skiller seg idealtypisk fra profesjonelt teater ved at deltakerne hengir seg til disse aktiviteten på fritiden snarere enn

som et levebrød og ved at aktivitetene ikke forutsetter formell utdanning eller medlemskap i et profesjonsfelleskap. I tråd med et slikt idealtypisk skille, kan amatørteater forventes å ha en sterk vektlegging av utøvernes deltakelse og utfoldelsesmulighet som et mål for virksomheten, mens det profesjonelle teateret i større grad vektlegger de kunst- og teaterfaglige sidene ved virksomheten. På en slik bakgrunn kan man skille mellom utøvere av amatørteater og utøvere av fri scenekunst, også i tilfeller hvor de sistnevnte ikke er i stand til å ha teatervirksomheten som et levebrød.

Som vi skal se i rapporten, er det imidlertid ofte vanskelig å trekke klare skiller mellom amatørvirksomhet og profesjonell virksomhet innenfor amatørteaterfeltet. Dels kan dette handle om at det foregår et utstrakt samarbeid mellom amatører og profesjonelle aktører på dette feltet, innenfor og på tvers av teatergrupper. Dels kan det handle om at amatørteatergrupper streber mot å oppnå et profesjonelt uttrykk med høy teaterfaglig kvalitet. Derfor kan skillet mellom amatørteater og fri scenekunst være flytende i en del tilfeller.

Et ytterligere fellestrekk ved aktivitetene som hører til amatørteaterfeltet er at de ofte foregår i regi av lokale frivillige organisasjoner. Amatørteatergrupper rekrutterer gjerne sine medlemmer lokalt og oppsetningene de lager har ofte en lokal referanseramme. Som det heter i et hefte fra Akershus fylkeskommune om frivillige teatergrupper i regionen:

Amatørteateret kan beskrives som nærsamfunnets kulturelle kapital. Revyer tar opp aktuelt stoff og setter interne autoriteter og lokale hendelser på plass og utespill dikter og visualiserer lokal norgeshistorie. (...) Barn ser barn spille og innbyggerne får anledning til å se hverandre i en ny sammenheng. (...) I disse oppsetningene får alle være med. Her er familie, venner og naboer primærpublikumet.¹

Som det fremgår av sitatet, kan amatørteatervirksomheten ha en viktig rolle som inkluderende møteplasser og fellesskapsarenaer i lokalsamfunn rundt om i landet.

¹ Akershus fylkeskommune 2012

1.1 Bakgrunn for evalueringen

I løpet av de siste tiårene har staten engasjert seg sterkere i det frivillige organisasjonslivet, noe som ikke minst har gjort seg gjeldende etter innføringen av den nye helhetlige frivillighetspolitikken på 2000-tallet. Dette har ført med seg endringer i de økonomiske og organisatoriske rammebetingelsene for frivillighetssektoren. Statens økonomiske bidrag til sektoren har økt betraktelig, og med de økende statlige økonomiske bidragene følger det også økte krav om rapportering og profesjonalitet.² Opphavet til Kulturdepartementets nåværende fordelingsstruktur for tilskudd til amatørteaterfeltet kan sees i lys av en slik utvikling.

Amatørteaterfeltet henter inntekter fra en rekke ulike offentlige og private kilder, deriblant tilskudd fra Kulturdepartementet. Frem til 2014 ble hoveddelen av departementets tilskudd til amatørteaterfeltet overført til Norsk teaterråd som viderefordelte midlene til medlemsorganisasjoner. Norsk teaterråd ble etablert i 1980 (da med navnet Norsk amatørteaterråd) som en paraplyorganisasjon for organisasjoner som drev med amatørteater, med formål om å fremme samarbeid mellom disse organisasjonene og å gi dem en samlet stemme i forhold til norske myndigheter og det nordiske amatørteaterrådet. I 2014 hadde Norsk teaterråd 17 medlemsorganisasjoner og 8 tilknyttede fylkesråd for amatørteater.

På bakgrunn av forsinkelser i rapportering og usikkerhet rundt kontrollen med tilskuddsmidler, bestilte Kulturdepartementet i 2014 en gjennomgang av teaterrådets håndtering av tilskuddene i årene 2011-2013 fra revisjonsfirmaet KPMG. I rapporten fra KPMG ble det pekt på en rekke svakheter ved den regnskapsmessige behandlingen av midlene.³ Etter at revisjonsrapporten forelå, stoppet Kulturdepartementet overføringen av statlige midler til teaterrådet. Teaterrådet ble nedlagt i 2015.

Som en erstatning for overføringene til teaterrådet, har Kulturdepartementet etablert en midlertidig struktur for fordeling

² Strømsnes og Selle 2012

³ KPMG 2014

av tilskudd til amatørteaterfeltet, som ble fullt virksom i 2016.⁴ Denne fordelingsstrukturen har en firedelt innretning, hvor noen av midlene gis direkte til spesifiserte aktører innenfor amatørteaterfeltet.⁵ En annen del av midlene går til Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU), som har fått ansvaret for å fordele midlene fra Frifond teater-ordningen. De resterende midlene fordeles mellom to sammenslutninger av organisasjoner, som viderefordeler midler til enkeltaktører og aktiviteter etter søknader og fastlagte kriterier.

Den sistnevnte delen av dagens fordelingsstruktur kom i stand ved at Kulturdepartementet gjorde en utlysning av treårige midler til amatørteaterfeltet. En av søknadene departementet mottok kom fra en sammenslutning bestående av Hålogaland Amatørteaterselskap, Vestlandske Teater, Buskerud Teater og Norsk revyfaglig senter, senere kalt *SceneFolk*. En annen søknad kom fra Noregs Ungdomslag, Frilynt Norge, Norsk Amatørteaterforbund, Norsk musikkråd og Studieforbundet kultur og tradisjon, senere kalt *Teateralliansen*. Kulturdepartementet valgte å fordele midler på begge disse søknadene. Gjennom delingen ønsket departementet å svare på initiativer fra amatørteaterfeltet og å anerkjenne variasjoner som finnes innenfor dette.

Tilskuddene til Teateralliansen var ment å sikre aktivitet i feltet. Nærmere bestemt fikk Teateralliansen i oppdrag å videreutvikle drifts- og prosjektstøtteordninger som tidligere hadde ligget hos Norsk teaterråd. Tildelinger av disse drifts- og prosjektstøttemidlene skulle ikke begrenses av medlemskap eller organisasjonsform, men i stedet nå bredt ut til mangfoldet av amatørteatervirksomhet. I tillegg fikk Teateralliansen ansvar for driften av den digitale manustjenesten Dramas. SceneFolk fikk på sin side i oppdrag å ivareta tiltak for fornyelse av amatørteaterfeltet ved hjelp av kompetansehevende tiltak, seminarer, møteplasser, dialog og informasjon.

⁴ I 2015 ble deler av midlene til amatørteaterfeltet, deriblant driftstilskudd til organisasjoner og midler fra tilskuddsordningen for historiske spel og friluftsspel, fordelt av Norsk kulturråd.

⁵ Disse aktørene er Hålogaland Amatørteaterselskap, Vestlandske Teatersenter, Buskerud Teater, Norsk Revyfaglig Senter / Norsk Revyfestival og Landsforbundet Teatrets Venner.

Denne firedelte fordelingsstrukturen skal vi beskrive nærmere i kapittel 3. Her skal vi nøye oss med å påpeke at fordelingsstrukturen har en midlertidig innretning og at den har et *ad hoc*-preg. Fordelingsstrukturen kom i stand i en situasjon hvor Kulturdepartementet måtte finne frem til en alternativ måte å fordele de statlige midlene til amatørteaterfeltet etter at overføringene til teaterrådet ble stoppet. Perioden for det treårige tilskuddet til Teateralliansen og SceneFolk har nå utløpt. Dette er derfor et godt tidspunkt for å gjøre en vurdering av hvordan fordelingsstrukturen har fungert og hvordan den best kan videreføres, endres eller eventuelt erstattes for å tilpasses statens intensjoner for støtte til amatørteaterfeltet og amatørteaterfeltets behov.

1.2 Kulturdepartementets forventninger til tilskudd til amatørteaterfeltet

Kulturdepartementets tilskudd til amatørteaterfeltet hører inn under både frivillighetspolitikken og scenekunstopolitikken. På ingen av disse politikkområdene formuleres det spesifikke mål for amatørteaterfeltet i gjeldende politikkdokumenter.⁶

Amatørteaterfeltet omtales imidlertid i St. meld. nr. 32 (2007-2008) *Bak kulissene*, som er den seneste stortingsmeldingen om scenekunst. Her fremheves rollen amatørteateret har som lokale møteplasser, verdien av det sosiale ved deltakelsen i aktivitetene, den inkluderende innretningen på disse aktivitetene og feltets arbeid med teaterfaglig kvalitetsutvikling.

I intervjuer med representanter for Kulturdepartementet har det blitt klarlagt at departementets forventninger til tilskuddene til amatørteaterfeltet er i tråd med disse formuleringene og at de kan summeres i tre punkter:

- Departementet forventer at tilskuddene skal støtte opp under *mangfoldet* i feltet

⁶ Tilskuddene kan slik sies å være omfattet av de generelle målene som gjelder for frivillighetspolitikken. I regjeringens *Frivillighetserklæring* vektlegges blant annet frivillighetens verdi for individ og samfunn, dens selvstendige rolle i forhold til offentlige myndigheter og dens rolle som arena for deltakelse, læring og demokratibyggning (Kulturdepartementet 2015).

Departementet vektlegger viktigheten av at midlene når ut til hele amatørteaterfeltet og det forventes at de som forvalter midlene er i dialog med hverandre for å sikre at de samlet sett når ut til og ivaretar mangfoldet i hele feltet. Tilskuddene skal i prinsippet ikke være avhengig av medlemskap eller organisasjonsform, men heller søke å nå bredt ut og sikre et mangfold av amatørteateraktivitet.

- Departementet forventer at tilskuddene skal stimulere til *aktivitet*, sikre tilgang på kulturuttrykk til hele befolkningen og at tilbudet av aktiviteter har en god geografisk spredning.

På denne måten skal det legges til rette for et mest mulig likeverdig tilbud til hele landet.

- Departementet ønsker i tillegg at tilskuddene skal bidra til kvalitet og *kompetanseheving* på feltet.

Dette springer blant annet ut av en anerkjennelse av amatørteatrenes rolle som rekrutteringsarena for utøvere og publikum til den profesjonelle scenekunsten.

1.3 Problemstillinger

I utlysningsteksten for evalueringsoppdraget fremgår det at evalueringens formål er å undersøke om den midlertidige fordelingsstrukturen for tilskuddsmidler til amatørteater har bidratt til å sikre allsidig aktivitet i hele amatørteaterfeltet i tråd med målene for ordningen.

Kulturdepartementet har definert fire problemstillinger som skal belyses i evalueringen. På det overordnede planet ønsker departementet at evalueringen skal gi svar på spørsmålet:

- 5) *Er dagens innretning med tildeling av statstilskudd til tre ulike virksomheter som dels viderefordeler midler og dels benytter midler til egne tiltak, hensiktsmessig for amatørteaterfeltet (tilskuddsmottaker) og for Kulturdepartementet (tilskuddsgiver)? Det skal foreslås eventuelle andre og mer effektive måter å fordele midler til amatørteaterformål på.*

Evalueringen skal altså gi en vurdering av den overordnede hensiktsmessigheten til den nåværende fordelingsstrukturen for

tilskuddsmidler til amatørteaterfeltet. For Kulturdepartementets del må dette dreie seg om i hvilken utstrekning tilskuddene bygger opp om de overnevnte mål og forventninger om mangfold, aktivitet og kompetanse departementet har til tilskuddene (jf. forrige avsnitt). Gitt forhistorien med kutt i tilskuddene til Norsk teaterråd, er det også verdt å nevne de generelle kravene til økonomisk ryddighet departementet stiller til tilskuddsmottakere i denne sammenheng. For amatørteaterfeltets del, må spørsmålet om hensiktsmessighet dreie seg om i hvilken utstrekning fordelingsstrukturen imøtekommer behovene som gjør seg gjeldende blant aktørene på dette feltet, i form av blant annet kostnader og ønsker om utvikling og kompetanseheving.

Videre ønsker departementet at evalueringen skal belyse spørsmålene:

- 6) *Midler fra den treårige ordningen kan deles inn i fire ulike kategorier: aktivitetsmidler, driftsmidler, spel-midler og midler til kompetansehevende tiltak. I hvor stor grad bidrar denne inndelingen til aktivitet i hele amatørteaterfeltet og finnes det aktiviteter som ikke dekkes av denne inndelingen?*
- 7) *Kan det sies at det er balanse mellom midler som går til aktiviteter og midler som går til kompetansehevende tiltak? Finnes det synergier mellom Teateralliansen og SceneFolk som gjør at kompetansehevende tiltak kommer aktivitetene i hele feltet til gode?*
- 8) *Ordningen for Frifond teater skal også bidra til amatørteateraktivitet. Hvordan fordeles tilskuddene fra denne ordningen i forhold til øvrige statlige midler til amatørteaterformål? Kan det sies at tilskuddene utfyller hverandre eller oppstår det parallelle strukturer?*

Slik vi oppfatter disse spørsmålene, kan de betraktes som spesifiseringer av det overordnede spørsmålet om fordelingsstrukturens hensiktsmessighet. Ved å belyse spørsmålene om inndelingen av midlene i fire kategorier fremmer aktivitet i hele feltet, om det er balanse mellom midler til aktivitet og kompetanseheving og om tilskuddene fra Frifond teater utfyller de andre tilskuddene, legger vi et grunnlag for å vurdere fordelingsstrukturens overordnede hensiktsmessighet.

1.4 Evalueringsdesign

Problemstillingene evalueringen skal belyse forutsetter både en inngående kjennskap til dagens fordelingsstruktur og en inngående kjennskap til behov, kostnader og inntekter i amatørteaterfeltet i sin helhet. Ingen av disse kunnskapsbasene er umiddelbart lett å få oversikt over. Vi har valgt en tredelt metodisk tilnærming til oppdraget, med dokumentstudier, kvalitative intervjuer og en kvantitativ spørreundersøkelse. For å få oversikt over dagens ordning har vi hovedsakelig benyttet oss av dokumentstudier og kvalitative intervjuer. Den kvantitative spørreundersøkelsen har vært et viktig redskap for å kartlegge behovene som gjør seg gjeldende i amatørteaterfeltet.

1.4.1 Dokumentstudier

Politisk grunnlagsmateriale og tilskuddsbrevene fra Kulturdepartementet er sentrale dokumenter i vår undersøkelse. Disse kan gi et bilde av hvilke intensjoner staten har til de eksisterende tilskuddene. Årsmeldinger og kartlegginger fra organisasjonenes side er også viktige kilder i evalueringen. Noe avhengig av hvor godt utbygd organisasjonenes hjemmesider er og hvor oppdaterte de er, har disse også vært en viktig kilde til kunnskap om organisasjonene.

1.4.2 Kvalitative intervjuer med relevante aktører

De kvalitative intervjuene vi gjennomførte er en hovedkilde til vår beskrivelse og vurdering av dagens fordelingsstruktur. Her kan informantene deles inn i fem kategorier:

- Representanter for Kulturdepartementet. Her gjennomførte vi i intervjuer med fire informanter fra relevante avdelinger.
- Representanter for organisasjoner som er mottakere av tilskudd fra Kulturdepartementet. Her har vi intervjuet sentrale aktører/ledere fra organisasjoner som hører til Teateralliansen og SceneFolk. Vi har intervjuet Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU). Vi har også intervjuet representanter for fem organisasjoner

som får tildelt driftsmidler via Teateralliansen (Norges Bygdeungdomslag, Ravn, Studieforbundet Solidaritet, Norske Historiske Spel og Norges KFUK og KFUM).

- Utvalgte representanter for paraplyorganisasjoner på amatørteaterfeltet som *ikke* kommer inn under dagens fordelingsstruktur for tilskudd. Dette gjelder Akershus amatørteaterråd, Nord-Trøndelag Teatersamlag og Rosegården Teaterhus, som alle er fylkesvise amatørteaterråd.
- Representanter for fire amatørteatre. I tillegg til intervjuer vi gjorde med disse, har vi kommunisert med amatørteatre på telefon og e-post i forbindelse med spørreundersøkelsen vi gjennomførte.
- Øvrige informanter. Vi har intervjuet representanter for kommuner og en fylkeskommune. I tillegg intervjuet vi en representant for Spelhåndboka

Mange av intervjuene hadde form av personlige intervjuer. Dette gjelder intervjuene i Kulturdepartementet og med representanter for Teateralliansen (Norges Ungdomslag, Frilynt Norge og Norsk musikkråd) og SceneFolk (Hålogaland Amatørteaterselskap og Vestlandske Teaterselskap). Flere av disse intervjuene ble gjort som gruppeintervjuer, men med oppfølgingssamtaler med ledere på telefon. Intervjuet med Norske Historiske Spel fant sted ved tilstedeværelse på et styremøte i foreningen, hvor tid var satt av til intervju med styret som helhet. De øvrige informantene er intervjuet på telefon.

Datamaterialet som fremkommer gjennom en kvalitativ intervjuundersøkelse som denne vil uunngåelig bære preg av informantenes subjektive oppfatninger. Mange av informantene i vår undersøkelse er mottakere eller forvaltere av tilskudd til amatørteaterfeltet og synspunkter og vurderinger som fremkom i intervjuene kan være preget av informantenes egeninteresser og engasjement i slik virksomhet. Dette understreker viktigheten av at de som gjennomfører undersøkelsen opprettholder en analytisk distanse i bruken av det innsamlede intervjumaterialet. Vi har kvalitetssikret dette materialet ved å etterprøve opplysninger som fremkom i intervjuene og ved å sammenstille dette med andre datakilder.

1.4.3 Kvantitativ studie av amatørteatergrupper

Det finnes ingen endelig oversikt over alle amatørteatergrupper i Norge. Mange slike grupper har verken en fast definert organisasjonsstruktur eller får tilskudd fra det offentlige og noen eksisterer kanskje kun for en enkelt forestilling.⁷ I gjennomføringen av vår spørreundersøkelse har vi likevel forsøkt å finne frem til et heldekkende utvalg, i betydningen å fange opp flest mulig av de lokale amatørteatergruppene som finnes rundt om i landet. For å sikre dette fulgte vi en tredelt strategi.

For det første ble det gjennomført en meget enkel nettbasert spørreundersøkelse til alle landets kommuner med spørsmål om de kjente til amatørteatre i deres kommune, og om de i så fall kunne oppgi navn og mailadresse til en kontakt i amatørteateret.

Hvem som besvarte spørreskjemaet i kommunene vil naturlig nok variere, men i den grad kommunene hadde en kulturkonsulent eller tilsvarende, antydte vi at vedkommende ville være relevant adressat for undersøkelsen.

Resultatene av denne spørreundersøkelsen fremkommer i tabell 1.1. Som vi ser besvarte hele 305 av landets 426 kommuner undersøkelsen.

Tabell 1.1: *Antall og andel kommuner som svarer at de kjenner til amatørteaterselskap i deres kommune, blant de som besvarte undersøkelsen*

Kjenner du til amatørteaterselskap i din kommune?	Ja	Nei	Sum
Antall	234	71	305
Andel	0.77	0.23	1.00

⁷ Her kan det tilføyes at det også finnes et amatørbasert operamiljø i Norge, som er knyttet til de seks distriktsoperaene som finnes rundt om i landet (jf. Berge m.fl. 2016). Kulturdepartementets bevilgninger til distriktsoperaene inngår ikke i tilskuddene til amatørteaterfeltet som er tema for denne evalueringen. Når vi i fortsettelsen snakker om departementets tilskudd til amatørteaterfeltet vil vi derfor se bort ifra bevilgningene til distriktsopera.

Tabellen viser at 234 av 305 kommuner svarer at de kjenner til amatørteaterselskap i deres kommune.

Gjennom den nettbaserte spørreundersøkelsen fikk vi kontaktinformasjon til 421 amatørteatergrupper. I tillegg til spørreundersøkelsen og direkte kontakt med blant annet Akershus teaterråd, ble Noregs Ungdomslag, Norsk Amatørteaterforbund, Hålogaland Amatørteaterselskap, Buskerud Teater, Vestlandske Teatersenter og Norsk Revy faglig Senter forespurt om de kunne sende kontaktinformasjon om sine medlemmer, noe de også gjorde. I tillegg fikk vi kontaktinformasjon til samtlige søkere av Frifond teater i 2016, fra LNU.

Listen med e-postadresser og kontaktinformasjon ble kvalitetssikret, ved å luke ut dobbeltinformasjon og aktører som åpenbart ikke var amatørteatergrupper. Utover dette var det vanskelig å kvalitetssikre listene. Vi måtte gå ut fra at den kontaktinformasjon vi hadde fått var relevant for undersøkelsen. Til slutt satt vi igjen med en liste på vel 1700 e-postadresser.

Disse fikk tilsendt et spørreskjema med ulike spørsmål knyttet til amatørteaterets inntekter og utgifter, virksomhet, aktivitetsnivå, deltakelse og medlemskap med videre. Det ble purret tre ganger.

Tilbakemeldingene fra amatørteatrene var mange både på telefon og e-post. Dels var dette fra personer som oppga at de ikke lenger hadde verv i noe amatørteatergrupper eller at amatørteatergrupper var opphørt. Noen ønsket å utdype svarene i spørreskjemaet.

Etter denne kontakten, ble om lag 50 e-postadresser fjernet fra listen over amatørteatergrupper, hvilket gjorde at vi satt igjen med et utvalg på 1 650. Av disse svarte 464 amatørteatergrupper på spørreskjemaet.⁸ Dette gir en svarprosent på 28,1, som er en tilfredsstillende oppslutning i en slik undersøkelse.

Siden listen med e-postadresser ikke var kvalitetssikret på annen måte enn at de som ga melding om at de ikke lenger var relevante ble fjernet fra listen, må vi anta at den reelle svarprosenten er enda

⁸ I noen tilfeller fikk vi to eller flere svar fra den samme teatergruppen. Siden vi også hadde spurt om rolle i amatørteatergruppen, trakk vi da ut det svaret som var mest komplett og som fortrinnsvis var avgitt av den mest sentralt plasserte personen. Dette gjaldt om lag 15 teatergrupper.

høyere. Dette fordi det er rimelig å gå ut fra at langt fra alle som ikke lenger var aktive i en konkret amatørteatergruppe tok kontakt og gav beskjed om dette.

1.4.4 Metodiske utfordringer i spørreundersøkelsen

Det er ikke uten metodiske utfordringer å gjennomføre en spørreundersøkelse på denne måten. Vi skal her kort vise til noen av disse, som vil måtte fungere som forbehold ved de funn vi gjør i analysen.

For det første har vi her gjennomført en undersøkelse der vi ikke har direkte kunnskap om universet av aktører. Vi vet med andre ord ikke hvor mange amatørteatergrupper det er i Norge og derfor heller ikke hvor representativt vårt utvalg er. Her kan det imidlertid legges til at funnene vi gjør stemmer godt over ens med en annen spørreskjemabasert kartlegging av amatørteatergrupper i Norge med 191 respondenter, som Teateralliansen utførte i 2016.⁹

For det andre hadde vi ingen mulighet til å kvalitetssikre kontaktinformasjonen utover å søke å ta ut adresser som åpenbart var til profesjonelle aktører eller andre som ikke primært var amatørteatergrupper, som kommunale kulturskoler og annet. Vi satt derfor ikke inne med kunnskap om hvem i amatørteatergruppen kontaktinformasjonen var til, og kunne derfor heller ikke vite om vedkommende stadig var aktiv eller hvilken rolle vedkommende hadde hatt eller har.

1.5 Rapportens disposisjon

I kapittel 2 gir vi en oversikt over amatørteaterfeltet. Her baserer vi oss dels på eksisterende historiske fremstillinger av dette feltet og dels på opplysninger som fremkommer i vår spørreundersøkelse blant amatørteatergrupper. Vi går også inn på noen eksempler på amatørteatergrupper som illustrerer den glidende overgangen mellom amatør og profesjonell i dette feltet.

Kapittel 3 er en gjennomgang av Kulturdepartementets nåværende fordelingsstruktur for tilskudd til amatørteaterfeltet. Vi redegjør for

⁹ Teateralliansen 2017

aktørene som mottar tilskudd og hvordan midlene som kanaliseres til disse brukes. Dette vurderes opp mot forventningene departementet har til tilskuddene og spesifikke problemstillinger evalueringen skal belyse.

I kapittel 4 går vi nærmere inn på amatørteatergruppers behov for og tilgang på tilskuddsmidler, manustjenester og kompetansehevende tiltak på bakgrunn av vår spørreundersøkelse. Vi ser også nærmere på sammenhengen mellom amatørteatergruppers medlemskap i organisasjoner som mottar tilskudd fra Kulturdepartementet og gruppenes tilgang på tilskuddsmidler, kurs og deres aktivitetsnivå.

Kapittel 5 drøfter funnene vi har presentert i de foregående kapitlene opp mot evalueringsspørsmålene og gir anbefalinger om hvordan fordelingsstrukturen for tilskudd til amatørteaterfeltet bør innrettes i fremtiden.

2 Amatørteaterfeltet

En av tingene man med sikkerhet kan si om amatørteatervirksomheten i Norge er at den utgjør et stort og mangslungent felt innenfor kulturlivet. Som vi var inne på i forrige kapittel, tyder vår spørreundersøkelse på at det finnes minst 1650 amatørteatergrupper rundt om i landet i dag. En slik oversikt kompliseres imidlertid av at en del av disse gruppene har kortvarig levetid og lav formaliseringsgrad. Det er grunn til å tro at mange uorganiserte amatørteatergrupper ikke er fanget opp i vår undersøkelse og at det reelle antallet grupper er langt høyere enn det vi har identifisert. Oversikten kompliseres også av at det finnes lite forskning eller andre kilder til systematisk kunnskap om amatørteaterfeltet i Norge.

I dette kapittelet vil vi først gi et enkelt omriss av fremveksten av aktiviteter og organisasjoner på det norske amatørteaterfeltet basert på foreliggende historiske fremstillinger. Deretter går vi over på en karakteristikk av dagens amatørteatergrupper i Norge på bakgrunn av svarene fra respondentene på vår spørreundersøkelse. Her ser vi nærmere på hvordan disse gruppene fordeler seg på region, sceneuttrykk, alder, medlemstall og organisering. Vi ser også nærmere på den økonomiske situasjonen til amatørteatergruppene, hvilke inntektskilder de har og kostnadene ved aktivitetene, slik dette fremkommer gjennom undersøkelsen.

En ytterligere grunn til at det er vanskelig å få oversikt over amatørteaterfeltet er at grensegangen mellom amatørvirksomhet og profesjonell virksomhet kan være utydelig i denne virksomheten. Avslutningsvis i kapitlet vil vi problematisere dette skillet innenfor amatørteaterfeltet, med utgangspunkt i beskrivelser av teatergrupper som på ulike måter befinner seg i en mellomposisjon mellom amatører og profesjonelle.

2.1 Fremveksten av amatørteaterfeltet i Norge

De tidligste eksemplene på amatørteatervirksomhet i Norge som omtales i faglitteratur er de dramatiske selskapene som fantes blant embetsstanden og borgerskapet i byene fra slutten av 1700-tallet. Dette var «lukkede», private, møteplasser for samfunnseliter, hvor man søkte å utøve en forfinet teaterkunst etter mønster av tilsvarende dramatiske selskaper i København. Den historiske betydningen til de dramatiske selskapene er blant annet knyttet til at byggene deres i flere tilfeller ble overtatt av profesjonelle teaterinstitusjoner.¹⁰

På slutten av 1800-tallet bredte imidlertid amatørteatret om seg også som en folkelig kulturuttrykksform og innenfor rammen av fremvoksende nasjonale folkebevegelser, som Noregs Ungdomslag. Som Gripsrud (1990) påpeker i hans historiske analyse av amatørteateret i norskdomsbevegelsen, fantes det få kulturelle uttrykksformer som kan sees som forløpere til amatørteatret i den tradisjonelle norske bondekulturen. Det dreide seg snarere om en form for kulturell appropriasjon, hvor bygdeungdom som hadde sett teater i byene innførte aktiviteten i ungdomslag på sine hjemsteder. Amatørteateret fikk tidlig en stor utbredelse i ungdomslagene og virksomheten tiltok etter århundreskiftet. I 1920 var det 94 registrerte teatergrupper i ungdomslagene. Ti år senere, var antallet steget til 277 og i 1937 lå det på 617 grupper.¹¹

Drivkraften i teatergruppene i ungdomslagene var naturlig nok å finne i medlemmenes teaterinteresse. Når amatørteateret ble omfavnet av den nasjonale ledelsen i bevegelsen, skyltes dette også at den ble oppfattet å ha en oppdragende virkning på medlemmene og at den kunne bidra til å fremme målsaken. Fra sentralt hold i Noregs Ungdomslag ble det utlyst manuskonkurranser for forfattere, som skulle gi teatergruppene et bedre tilfang av dertil egnede tekster. Det ble utviklet håndbøker og skriftlig veiledning til teatergrupper og et kurstilbud for ledere og instruktører.

Amatørteatret fikk en liknende rolle som «adspredelse og kulturpedagogikk» innenfor arbeiderbevegelsen. Også her ble det

¹⁰ Gladsø 2005, Dahl og Helseth 2006

¹¹ Gripsrud 1990: 127

fra rundt århundreskiftet etablert et stort antall amatørteatergrupper blant medlemmene. I 1935 ble det antatt at det fantes om lag 200 aktive grupper i bevegelsen, de fleste innenfor AUF.¹² Lenge var teatergruppene i arbeiderbevegelsen først og fremst sett på som en kilde til underholdning og samhold blant medlemmene. På 1930-tallet ble den sentrale ledelsen i bevegelsen mer oppmerksom på teatergruppene betydning. Som i ungdomslagene, ble den oppdragende siden ved teatergruppene og deres potensiale som et redskap for politisk agitasjon vektlagt. Det ble opprettet en teaterkomite sentralt i AUF, som senere ble overført til AOF. Teaterkomiteen tok initiativer for å bidra til produksjon og distribusjon av teatermanus som var i tråd med arbeiderbevegelsens mål og ideologi. Komiteen utformet retningslinjer for teatergruppene. Det ble avholdt kurs og utgitt en håndbok i amatørteaterarbeid.¹³

I tiårene etter annen verdenskrig ble det etablert regionale og nasjonale organisasjoner for amatørteatrene som gikk på tvers av folkebevegelsene og som kun egnert seg til teaterformålet. Parallelt med dette, ble amatørteaterfeltet gradvis innlemmet i den statlige kulturpolitikken som var under utvikling. I 1949 ble den nasjonale Samnemda for amatørteaterarbeid etablert. Samnemdas formål var å bidra til statlig finansiering av amatørteatrene og fra og med opprettelsesåret kom det i stand en statlig bevilgning til amatørteater.¹⁴ Organisasjonene Hålogaland teaterselskap (senere Hålogaland Amatørteaterselskap) og Vestlandske Teaterlag (senere Vestlandske Teatersenter) ble etablert på 1950- og 1960-tallet. Begge organisasjoner hadde som formål å bidra til etableringen av et profesjonelt teater i deres regioner, men i praksis kom de til å ha en viktig rolle i å fremme amatørteatrene i regionene og som kanaler for statlig støtte til slik virksomhet.¹⁵

Amatørteateret ble i økende grad synliggjort i kulturpolitiske utredninger fra slutten av 1960-tallet.¹⁶ Dette falt sammen med utviklingen av den nye kulturpolitikken, basert på «det utvidede kulturbegrepet». Amatørteater kan sees som et prototypisk

¹² Gripsrud 1981

¹³ Gripsrud 1981

¹⁴ Reistad 2004

¹⁵ Reistad 2004, Frisvold 1980

¹⁶ Frisvold 1980

eksempel på den lokale kulturelle «egenaktiviteten» som forfektes i de første stortingsmeldingene om kulturpolitikk på 1970-tallet. Her lå noe av bakgrunnen for etableringen av Norsk amatørteaterråd (senere Norsk teaterråd) i 1980.

I følge Helge Reistad, den første lederen i Norsk amatørteaterråd, kom paraplyorganisasjonen i stand dels på initiativ fra staten, som ønsket en mer ryddig organisering av amatørteaterfeltet, dersom disse organisasjonene skulle nå frem med sine krav.¹⁷ I 1982 ble de statlige tilskuddene til amatørteaterformål overført fra Samnemnda for amatørteaterarbeid til teaterrådet. Samtidig ble de statlige tilskuddene til amatørteaterfeltet økt betraktelig. Forutsetningen staten stilte var at tilskuddene til Hålogaland Amatørteateraterselskap, Vestlandske Teaterlag og Landslaget Drama i skolen, som tidligere hadde egne underposter på statsbudsjettet, ikke skulle minskes. For Hålogaland Amatørteaterselskaps og Vestlandske Teaterselskaps del, ble dette kravet opprettholdt så lenge teaterrådet eksisterte.

Ved oppstarten hadde Norsk teaterråd 15 medlemmer. Før nedleggelsen i 2015 hadde organisasjonen 17 medlemsorganisasjoner: AOF Norge, Forsvarets bolig- og velferdstjeneste (FPT), Hålogaland amatørteateraterselskap (HATS), Junior- og barneorganisasjonen JUBA, Juvente, Noregs Ungdomslag (NU), Norges bygdeungdomslag (NBU), Landslaget drama i skolen (LDS), Nettverket historiske spel, Norges døveforbund, Norges KFUK-KFUM, Norsk Amatørteaterforbund (NATF), 4H-Norge, Frilynt Norge, Ravn, Studieforbundet solidaritet og Vestlandske Teatersenter (VI). I tillegg kom åtte tilknyttede fylkesråd for amatørteater: Akershus Amatørteaterråd, Nord-Trøndelag Teatersamlag, Sør-Trøndelag Teaterråd, Oslo Teatersenter, Rogaland Teaterråd, Rosegården Teaterhus, Teaterrådet i Buskerud og Vestfold Teaterråd.

Vi skal se nærmere på organisasjonene som gjør seg gjeldende på amatørteaterfeltet i et senere kapittel. Inntil videre er det verdt å merke seg to forhold ved disse organisasjonene som fremgår av vår historiske gjennomgang:

For det første er dette organisasjoner med en nokså variert profil. Som det fremgår av listen over organisasjoner som var medlemmer

¹⁷ Reistad 2004

i Norsk teaterråd, er mange av disse nasjonale organisasjoner som har et annet hovedformål enn amatørteater eller hvor amatørteater inngår i et bredere register av formål og aktiviteter. Flere av disse organisasjonene har utspring i gamle folkebevegelser med brede verdimeslige grunnlag, knyttet blant annet til målsaken, avholdssaken og arbeiderbevegelsen. Blant organisasjonene som er mer rendyrkede amatørteaterorganisasjoner er noen nasjonale organisasjoner. Andre har en regional innretning. Dette gjelder blant annet de tidligere nevnte Hålogaland Amatørteateraterselskap, Vestlandske Teatersenter og fylkesamatørteaterrådene. Noen organisasjoner fremmer spesifikke sceniske uttrykk, som spel (Nettverket historiske spel) eller Laiv/levende rollespill (Ravn). Endelig kan det også nevnes at en del av organisasjonene retter seg spesifikt mot barn og unge. Dette gjelder både de brede organisasjonene og de rendyrkede amatørteaterorganisasjonene.

For det andre synliggjør den historiske gjennomgangen mange av rollene og funksjonene organisasjonene på dette feltet har påtatt seg overfor amatørteatergrupper. Vi går ut i fra at ambisjonene enkelte av disse organisasjonene en gang hadde om amatørteater som et redskap for politisk agitasjon for lengst har blitt lagt til side, men i kraft av støttefunksjonene dagens organisasjoner har for amatørteatergrupper likner de likevel på organisasjonene som fantes for femti eller hundre år siden. Mer spesifikt, dreier dette seg om rollene organisasjonene har som *rådgivere* for amatørteatergrupper og som tilbydere av *kurs og andre kompetansehevede tjenester*. En annen viktig rolle dreier seg om at organisasjonene stimulerer produksjon av *teatermanus* og gjør manus tilgjengelig for amatørteatergrupper. Flere av organisasjonene har bygget opp arkiver med teatermanus. I tillegg har noen av organisasjonene en viktig rolle i *fordelingen av økonomisk støtte* til amatørteatergrupper fra offentlige myndigheter.

2.2 Kjennetegn ved dagens amatørteatergrupper

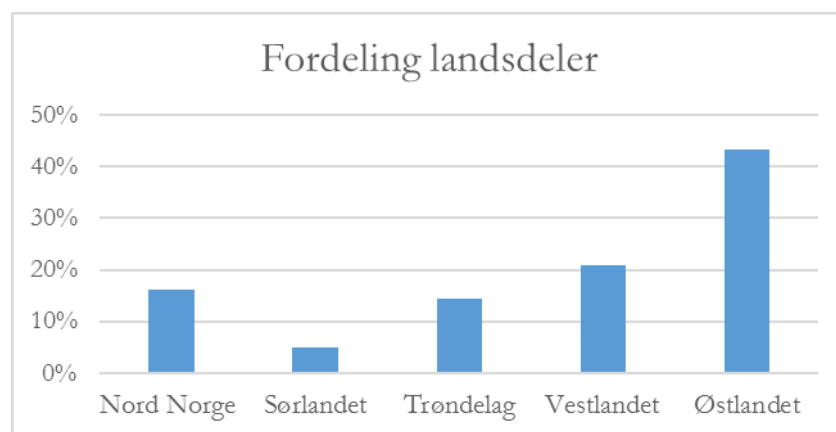
Etter denne gjennomgangen av opphavet til de nasjonale og regionale organisasjonene på amatørteaterfeltet vil vi nå vende blikket mot bakkeplanet i dette kulturfeltet og mot aktørene som

utøver amatørteater rundt om i landet. Hvordan ser landskapet av amatørteatergrupper ut i dag? I de påfølgende avsnittene vil vi besvare dette spørsmålet med utgangspunkt i svarene fra respondentene på spørreundersøkelsen vi gjennomførte blant amatørteatergrupper.

2.2.1 Fordeling på regioner

Som det fremgår av figuren nedenfor er Østlandet klart best representert for amatørteaterfeltet i denne undersøkelsen, med vel 40 prosent av de 499 respondentene. Dernest kommer Vestlandet, med om lag 20 prosent.¹⁸

Figur 2.1: *Fordelingen av respondenter i spørreundersøkelsen fordelt på landsdeler*

Lavest andel respondenter har sørlandsfylkene, med 5 prosent. Andelen i utvalget fra de tre nordligste fylkene er på vel 15 prosent, hvilket er noe i overkant av andelen fra trøndelagsfylkene.

Siden vi ikke kjenner universet, kan vi ikke si med sikkerhet om dette er representativt for amatørteatergruppene i Norge. Gitt at Østlandet er landsdelen med den høyeste befolkningen, er det

¹⁸ Østlandet er definert som Oslo, Akershus, Østfold, Vestfold, Buskerud, Telemark, Hedmark og Oppland. Sørlandet er Aust- og Vest-Agder. Vestlandet er Rogaland, Hordaland, Møre og Romsdal samt Sogn og Fjordane. Trøndelag er Sør- og Nord-Trøndelag, mens Nord Norge omfatter Nordland, Troms og Finnmark.

rimelig at den har flest grupper. Dette er også den av de fem geografiske regionene som dekker det største geografiske området, slik det er definert her.

2.2.2 Aktivitetsnivå

Vår spørreundersøkelse tyder på at amatørteatergruppene har et høyt aktivitetsnivå, i form av oppsetninger og forestillinger. Hele 83 prosent av gruppene oppga at de hadde oppsetninger siste år, som her blir 2016. Dette fremgår av tabell 2.1.

Tabell 2.1: *Når hadde teatergruppene sist forestillinger?*

Hvilket år hadde dere sist forestilling (er)? ¹⁹	Prosent
2016	83 %
2015	10 %
2014	4 %
2013	1 %
2012	1 %
Tidligere	1 %

N:425

For kun 7 prosent av amatørteatergruppene i utvalget var det mer enn to år siden siste oppsetning. Gjennomsnittlig antall forestillinger det siste året hvor gruppene hadde oppsetning var 5,7 forestillinger.²⁰ De fleste gruppene hadde opptil 10 forestillinger det siste året med oppsetninger.

2.2.3 Sceneuttrykk

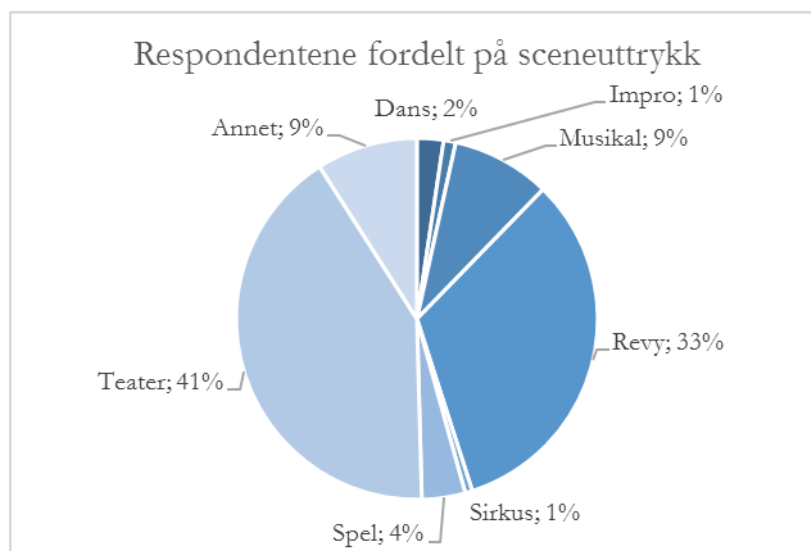
Hvilke sceneuttrykk de ulike gruppene i hovedsak jobber med kan ha betydning for hvilke behov de har for offentlig støtte. Det er

¹⁹ I spørsmålsstillingen ble det bedt om at respondentene ikke skulle inkludere 2017.

²⁰ Her er standardavviket på 6.4, noe som indikerer en ganske stor spredning.

derfor interessant å undersøke fordelingen av amatørteatergrupper på ulike typer uttrykk. Fordelingen blant våre respondenter på de forskjellige sceneuttrykkene presenteres i figur 2.2.

Figur 2.2: *Hvor stor andel av respondentene som tilhører ulike sceneuttrykkene*

Figuren viser at hoveddelen av respondentene er medlem i scenegrupper som primært utøver teater (41 %) eller revy (33%). 9 prosent svarer at de primært utøver musikal. Av den eksisterende faglitteraturen om amatørteater i Norge fremgår det at det er nettopp disse tre uttrykksformene som har stått sentralt i amatørteatergruppens virksomhet fra starten av forrige århundre og frem til i dag.

Av figuren ser vi at et lite mindretall av gruppene oppgir at de primært utøver dans (2 %). Et noe større mindretall (4 %) oppgir at de i hovedsak driver med spel.²¹ I løpet av de siste tiårene har det vært et stort oppsving i antall spel som avholdes rundt om i landet. Styret i organisasjonen Norske Historiske Spel anslår at det i dag avholdes minst 100 spel i Norge. Videre ser vi av figuren at et

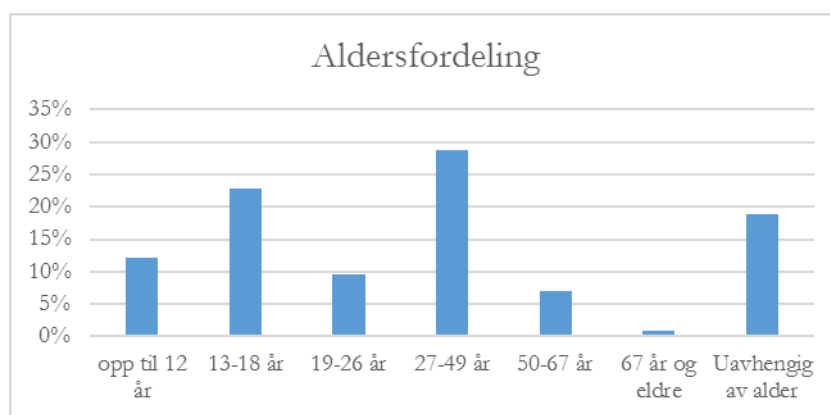
²¹ Spel er iscenesettelser av historiske hendelser, som ofte foregår utendørs der hendelsene fant sted. Arrangementene samler gjerne et stort antall lokale amatører i samarbeid med profesjonelle skuespillere.

lite mindretall oppgir at de egner seg til henholdsvis sirkus (1 %) og impro (1 %).²² I gruppen som har svart at de primært utøver et annet sceneuttrykk enn de nevnte (9 %) har mange spesifisert at de driver med «Laiv» eller såkalt levende rollespill.²³ Flere forhold gir grunn til å spørre om grupper som jobber med impro, sirkus og laiv kan være underrepresentert i undersøkelsen. Som vi skal se nedenfor, er organiseringsgraden lav blant disse gruppene. Det er også grunn til å tro at grupper som egner seg til disse uttrykksformene er mer flyktige enn andre amatørteatergrupper.

2.2.4 Amatørteatergruppene aldersmessige tyngdepunkt

Respondentene har også blitt spurt om hvor gruppene de tilhører har sitt aldersmessige tyngdepunkt. Av 416 respondenter som besvarte dette spørsmålet fordeler svarene seg som i figuren under.

Figur 2.3: Respondentenes aldersmessige tyngdepunkt

Av figuren ser vi at 35 prosent av respondentene svarer for en scenegruppe med sitt aldersmessige tyngdepunkt under 18 år, med flest i aldergruppen 13 til 18 år. Vel 12 prosent av dem som svarer er å regne som barneteatergrupper, med aldersmessig tyngdepunkt

²² Improvisasjonsteater er som navnet tilsier teater som fremføres uten manus. Begrepet sidestilles ofte med teatersport.

²³ Laiv er en form for improvisert rollespill, som gjerne foregår uten tilskuere og hvor publikum deltar aktivt gjennom å spille roller

opp til 12 år. En noe mindre andel av gruppene har et aldersmessig tyngdepunkt mellom 19 og 26 år.

Blant de som organiserer voksenteater, er det flest respondenter som har medlemstygden mellom 27 til 49 år. Teatergrupper for eldre er svakest representert i undersøkelsen. Dette gjelder særlig i den eldste aldersgruppen, 67 år og eldre, som utgjør kun en svært liten del av respondentene (1%).

Igjen kan vi ikke si med sikkerhet om dette er representativt for universet av norske amatørteatergrupper. Svarfordelingen stemmer imidlertid godt over ens med inntrykkene som ble formidlet til oss i intervjuer med amatørteaterorganisasjoner og grupper. I intervjuene ble det pekt på at særlig amatørteater tilbudet for barn og unge har blitt utbygget i den senere tiden. En oversikt over amatørteaterfeltet i Akershus tegner et liknende bilde. Her fremheves det som en tydelig endring de siste tiårene at en del voksenteatre har blitt lagt ned og at det har vært en sterk vekst i barne- og ungdomsteatre.²⁴

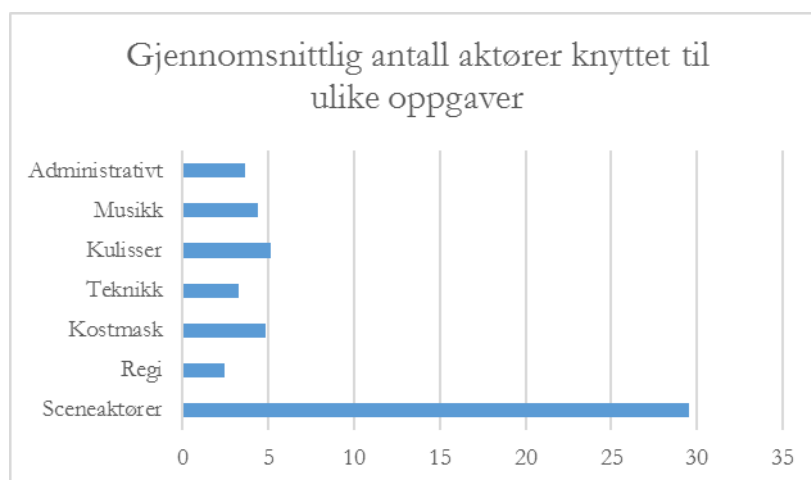
2.2.5 Amatørteatergruppene målt i antall medlemmer

Respondentene i denne studien organiserer et svært varierende antall medlemmer, fra to til 650 medlemmer. Gjennomsnittlig antall medlemmer ligger på omtrent 46, men tyngdepunktet ligger på opptil 30-40 medlemmer. Få respondenter i utvalget har over 100 medlemmer.

Medlemmene av amatørteatergruppene består i hovedsak av sceneaktører. Dette ser vi i figur 2.4 nedenfor, som viser gjennomsnittlig antall personer som er tilknyttet scenegruppene totalt innenfor områdene; sceneaktører, regi, kostymer og masker, teknikk, kulisser, musikk og administrativt, i vårt utvalg.

²⁴ Akershus fylkeskommune 2012

Figur 2.4: *Antall aktører med ulike oppgaver som gjennomsnittlig er tilknyttet amatørteatergruppene*

Ingen av kategoriene administrativt, musikk, kulisser, teknikk, kostymer og masker eller regi overstiger gjennomsnittlig 5 medlemmer.

2.2.6 Medlemskap i organisasjoner

De aller fleste av dem som besvarer vår studie er med i en organisasjon. Av 472 respondenter svarer 66 prosent at deres teatergruppe er medlem av en organisasjon. Her må man ta forbehold om at den høye organisasjonsgraden kan ha sammenheng med at det fra organisasjonenes side er blitt oppfordret til å svare på undersøkelsen, eller at den enkelte teatergruppen har fått informasjon om undersøkelsen gjennom nettsider etc.

Ser man nærmere på svarene, finner man at organiseringsgraden er høy blant grupper som jobber med teater, revy, musikal og spel. Alle disse har en organiseringsgrad på over 60 prosent. Høyest er denne for grupper som driver med spel. Her er hele 83 prosent av de som besvarer undersøkelsen, organisert. Vi finner videre at organiseringsgraden er lav blant grupper som driver med impro (20 %), dans (27 %) og sirkus (33%). Her er imidlertid antallet som besvarer studien så vidt lavt at tendensene blir ustabile. Vi har eksempelvis kun tre representanter for sirkus i utvalget.

Blant dem som oppgir at de er med i en organisasjon oppgir 295 respondenter hvilken organisasjon de er medlem av. Her skiller medlemmer av Frilynt Norge og Norsk Amatørteaterforbund seg ut, hvor om lag 17 prosent av de som oppgir en organisasjon, er med. Også Hålogaland Amatørteaterselskap og Noregs Ungdomslag er godt representert i utvalget, med 15 prosent av respondentene blant dem som oppgir organisasjonstilknytning. Medlemmer i de fylkesbaserte amatørteaterrådene utgjør til sammenlikning kun om lag fem prosent.

2.3 Amatørteatergruppenes økonomiske situasjon

Så langt har vi tegnet et bilde av amatørteatergruppene basert på geografi, sceneuttrykk, aldersprofil, medlemsstørrelse og organisering. Siden denne evalueringen omhandler statlige økonomiske tilskudd til feltet, er det interessant å vite mer om amatørteatergruppenes økonomiske situasjon. I avsnittene som følger ser vi derfor nærmere på omsetningen gruppene har, på deres inntekter og utgifter og hvordan de balanserer disse.

2.3.1 Omsetningen blant amatørteatergruppene

Halvparten av amatørteatergruppene som er med i denne studien har en omsetning på opptil kroner 200 000,- i siste år. Dette fremkommer i tabell 2.1 nedenfor.

Tabell 2.1: *Omsetning siste år blant respondentene i spørreundersøkelsen*

Fordeling omsetning	Antall	Prosent
0-200 000	241	51,06 %
200 000-400 000	51	10,81 %
400 000-600 000	30	6,36 %
600 000-800 000	14	2,97 %
800 000-1000000	6	1,27 %
Over 1 million	130	27,54 %

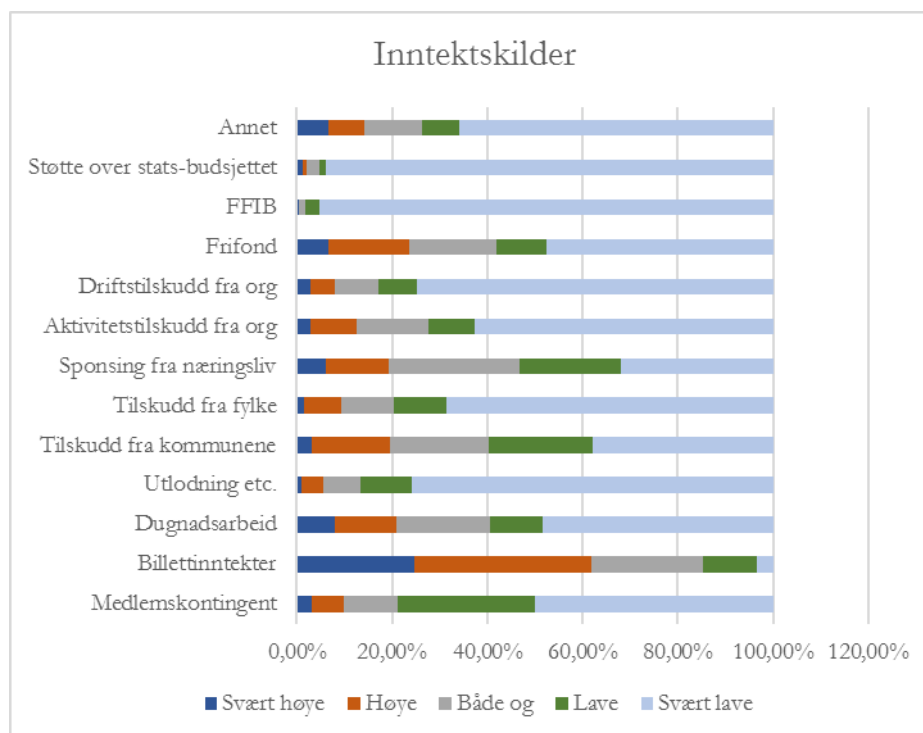
N:472

I tabellen ser vi videre at en fjerdedel av gruppene hadde en årlig omsetning i fjor på mellom kroner 200 000 og 1 million kroner og at en liten andel av disse befant seg i sjiktet med en omsetning på 600 000 til 1 million kroner. Den resterende fjerdedelen av gruppene hadde en omsetning på over 1 million kroner.

2.3.2 Inntektskilder og kostnadsdrivere

En forutsetning for at amatørteatergruppene skal kunne drive er at de klarer å dekke sine kostnader. For å få et inntrykk av amatørteatergruppenes muligheter her, ble de spurt om de viktigste inntekter og kostnader. Viktigheten av ulike inntektskilder for amatørteatrene ser vi i figur 2.1.

Figur 2.1: *Viktigheten av ulike inntektskilder for teatergruppene i utvalget*

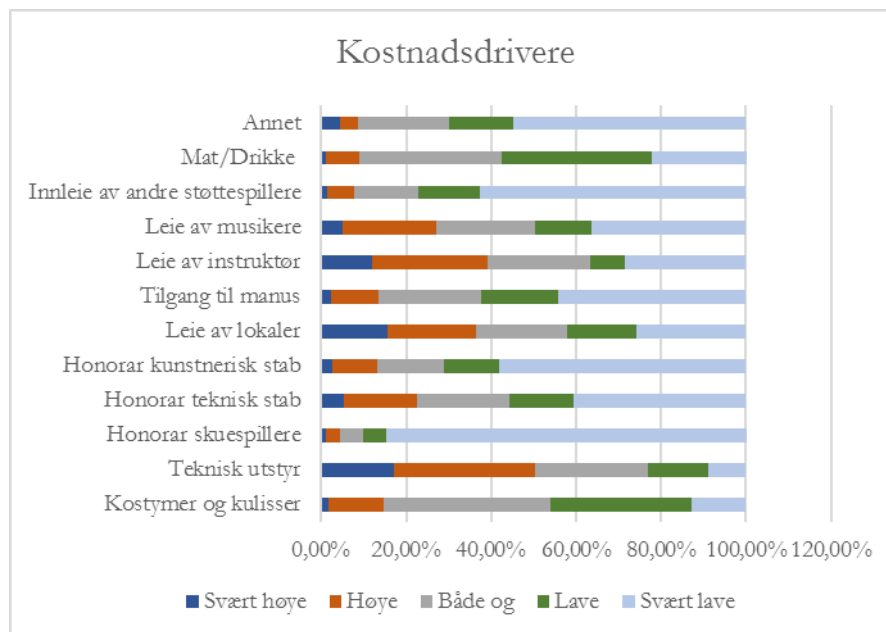

N:401

Figuren viser for hver inntektskilde (y-aksen) andeler av respondentene (x-aksen) som har rangert dens viktighet ut ifra alternativene nederst.

Som vi ser, er billettinntektene den viktigste inntektskilden for flertallet av amatørteatergruppene. Over 60 prosent av respondentene svarer at denne som inntektskilde utgjør en svært høy eller høy andel av deres inntekter. Dette signaliserer også at mange av våre respondenter er helt avhengig av inntekter fra billettsalg for å få en forestilling til å bære seg. Vi ser videre at dugnadsarbeid og sponsing fra næringslivet er viktige inntektskilder for en femtedel av respondentene.

Når det gjelder offentlig støtte, ser vi at tilskudd fra kommuner utgjør en viktig inntektskilde for om lag 20 prosent av gruppene, mens om lag halvparten svarer det samme om fylkeskommunene. Av Kulturdepartementets tilskuddsmidler til amatørteaterfeltet, er det særlig Frifondmidlene som ser ut til å være en viktig inntektskilde for mange amatørteatergrupper. Som det fremgår av figuren, er disse midlene en høy eller svært høy del av inntektene til mer enn 20 prosent av amatørteatergruppene i vårt utvalg. Færre grupper oppgir drifts- og aktivitetstilskudd fra organisasjoner som viktige inntektskilder. Disse kategoriene inkluderer midler fra Kulturdepartementets tilskudd til amatørteaterfeltet. De kan også inkludere andre midler, som voksenopplæringsmidler, som bevilges fra Kunnskapsdepartementet.

Figur 2.2: *Viktigheten av ulike kostnader for teatergruppene*

N:404

På kostnadssiden er det særlig leie av teknisk utstyr som skiller seg ut som store utgifter for amatørteatergruppene. Dette ser vi av figur 2.2. Halvparten av de amatørteatrene som er med i denne studien opplever at kostnadene til leie av teknisk utstyr er enten svært høye eller høye. Som vi kan se videre av figuren er også leie av lokaler og leie av instruktør også store kostnadsdrivere. Nær 40 prosent svarer at utgiftene til dette er enten svært høye eller høye, mens ytterligere nær 20 prosent svarer «både og» på dette. Leie av musikere regnes også som en relativt stor kostnadspost for en av fire amatørteatergrupper.

Det verdt å understreke at for mange amatørteatergrupper oppleves disse kostnadene som nødvendige kostnader, og at det også er grunn til å anta at de er økende. I intervjuene gir mange av organisasjonene uttrykk for at kravene til profesjonalitet rundt scenefasiliteter, lyd og lys og annen teknikk øker, og at publikum blir mer kvalitetsbevisst på dette. Dette finner gjenklang i den diagnosen av utviklingen i det frivillige kulturlivet og publikums forventninger til dette som fremkommer i NOU 2013: 4 *Kulturutredningen 2014*. Her fremheves nettopp økende krav til at

scenefasiliteter, lys, lyd, m.m. skal ha en profesjonell standard som et generelt utviklingstrekk ved det frivillige kulturlivet.

Av figuren ser vi samtidig at honorarer utgjør en liten del av utgiftene, særlig til skuespillere eller annen kunstnerisk stab. Vi spurte spesielt om utbetaling av honorarer til drift av scenegruppen, men heller ikke dette ser ut til å være en stor utgiftspost for amatørteatergruppene for flertallet av amatørteatergrupper i denne studien. Hele 70 prosent av de 460 respondenter som besvarte dette spørsmålet svarer at deres scenegruppe ikke utbetaler noen form for honorar til drift. Blant de resterende 30 prosent som utbetaler honorarer i forbindelse med drift av gruppen, ligger disse i hovedsak i størrelsesorden opp til 100 000,- kroner.

2.3.3 Ulikt kostnadsbilde avhengig av sceniske uttrykk og organisasjonstilknytning

I tabellene A1 til A3 i Vedlegg 1 til denne rapporten, vises en figur som tilsvarende figur 2.2, men som er dekomponert for henholdsvis teater, musikal og spel. Denne viser noen interessante forskjeller i hva som driver kostnadene opp, innenfor de ulike sceneuttrykkene. Her fremkommer det at amatørteatrene som driver med musikaler som sceneuttrykk har høye kostnader knyttet til de fleste av disse kostnadselementene. Høyest er det når det kommer til tilgang til manus, hvor nesten 70 prosent av gruppene som driver med musikaler, svarer at utgiftene er enten svært høye eller høye. Men også leie av musikere, teknisk utstyr og honorar til teknisk stab synes enten svært høye eller høye, slik mer enn 60 prosent av respondentene innenfor musikalformen opplever det.

For gruppene som driver med spel er kostnadsbildet annerledes. Her er det teknisk utstyr som skiller seg ut som den høyeste kostnaden, mens halvparten svarer at honorar til kunstnerisk stab utgjør en svært høy eller høy kostnad. Artig nok, oppgir både grupper som driver med musikaler og (særlig) spel, at mat og drikke også er en kostnadsdriver av betydning. For gruppene som har teater som uttrykk, er det særlig leie av instruktør og teknisk utstyr som skiller seg ut. Her svarer 40 prosent at disse kostnadene oppleves enten svært høye eller høye. Også leie av lokaler oppleves i høy grad som en kostnadsdriver av om lag 40 prosent av de som jobber innenfor teater som uttrykk.

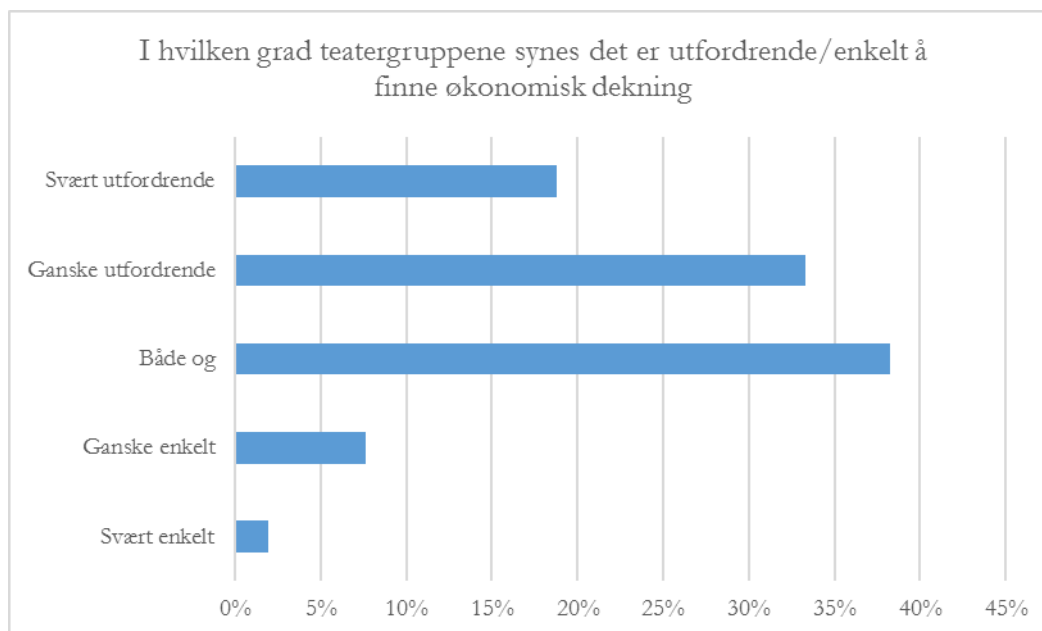
Sammenlikner vi kostnadsbildet mellom amatørteatergrupper som er medlem i en organisasjon med de som ikke er medlem finner vi noen mindre forskjeller. Først og fremst handler dette om at teatergrupper som er med i en organisasjon opplever kostnadene knyttet til innsatsfaktorer som teknisk utstyr, leie av instruktør, tilgang til manus, honorar teknisk stab og leie av lokaler som høyere enn de som ikke er medlem av en organisasjon. For de andre størrelsene er det kun begrensede forskjeller (jf. tabellene A4 og A5 i Vedlegg 1). Men både hos medlemmer og ikke-medlemmer skiller igjen kostnader til teknisk utstyr seg ut som den størrelsen som i høyest grad trekker kostnader. Nesten 60 prosent av teatergruppene som er medlem av en organisasjon svarer at kostnadene til dette enten er svært høye eller høye, mens om lag 45 prosent blant teatergruppene som ikke er medlem i en organisasjon svarer det samme. Dette synes derfor som den kritiske størrelsen i mange teatergruppers økonomi. Det gjelder særlig innenfor spel, men også innenfor musikaler og teater.

Leie av instruktør synes også som en av teatergruppenes større kostnader. Om lag 45 prosent blant de som er medlemmer av en organisasjon svarer at det enten er høye eller svært høye kostnader knyttet til dette, mens om lag 30 prosent svarer det samme blant de som ikke er medlem. Særlig synes leie av instruktør som en markert kostnad blant de som driver med teater, om vi skiller det fra musikal og spel.

2.3.4 Balansen mellom inntekter og kostnader for amatørteatergrupper

I hvilken grad er amatørteatergruppene i stand til å generere inntekter som svarer for deres utgifter? I spørreundersøkelsen ble respondentene bedt om å svare på om summen av inntekter dekket summen av utgifter knyttet til forestillinger i 2016. Her svarer to av tre amatørteatre ja, mens en av tre svarer nei, at utgiftene ikke dekkes av inntektene. Spørsmålet er da hvordan amatørteatergruppene opplever å finne økonomiske dekning for sine produksjoner. Som vi ser av figur 2.3. er det de færreste som synes dette er enkelt.

Figur 2.3: *Hvor utfordrende/enkelt å finne økonomisk dekning for aktiviteter i amatørteatergruppene*

N:405

Vi finner at over halvparten av respondentene opplever det som ganske eller svært utfordrende å finne økonomisk dekning for aktivitetene til sin teatergruppe, 38 prosent svarer at de opplever det som et mer «både og», mens kun 10 prosent opplever det som ganske eller svært enkelt å finne økonomisk dekning. Her finner vi interessant nok svært få forskjeller mellom de som er medlemmer av en organisasjon og de som ikke er det. Noen flere grupper som har medlemskap i organisasjoner svarer at de opplever at det er svært utfordrende eller ganske utfordrende å finne dekning for utgifter til oppsetninger enn dem som ikke har medlemskap.

Spørsmålet er da hvordan amatørteatre som ikke får dekket sine kostnader ved den løpende driften knyttet til forestillingene, finner dekning? Her svarer de aller fleste gruppene som deltok i undersøkelsen at de betaler ved å bruke av teatergruppens egenkapital, som teatergruppene har bygget opp gjennom tidligere overskudd eller annet. Et lite antall svarer at de tar opp lån eller klarer å finne sponsorer som dekker underskuddet. I noen tilfeller dekker også kommunene underskuddet. For flere var det en pakke

av ulike tiltak som måtte til. Dette leser vi også ut av dette svaret, gitt av et amatørteatergruppe i spørreundersøkelsen:

Dugnadsarbeid, lån fra to av medlemmene til regninger var betalt, medlemskontingent sendt ut litt før tiden, noe av lånet ikke nedbetalt før tilskuddet fra kommunen kom noen måneder senere.

Noen gir også uttrykk for at underskudd gjør det vanskelig å betale ut honorarer til bidragsyttere, som dette amatørteatret gir uttrykk for:

Instruktør ikke fått betalt. Musikere ikke fått betalt, manusforfatter ikke fått betalt, etc. Dette er avtalt med de, men forferdelig trist at det ikke skal være mulig å honorere skikkelig. Det frister ikke å fortsette med amatørteater da.

Dette uttrykker også noe av fortvilelsen når inntektene uteblir, og kostnadene blir for høye. I noen tilfeller blir det også et spørsmål om å kutte ned på noen kostnader, som eksempel kostymer, som dette amatørteatret valgte:

Vi honorerte ikke skuespillere, valgte å ikke ha noe ekstra kostyme, scenografi og annet i forbindelse med forestillingen. Vi må gå for enkel lyssetting og ha regi selv på forestillingen siden vi ikke kunne leie inn ekstern regissør.

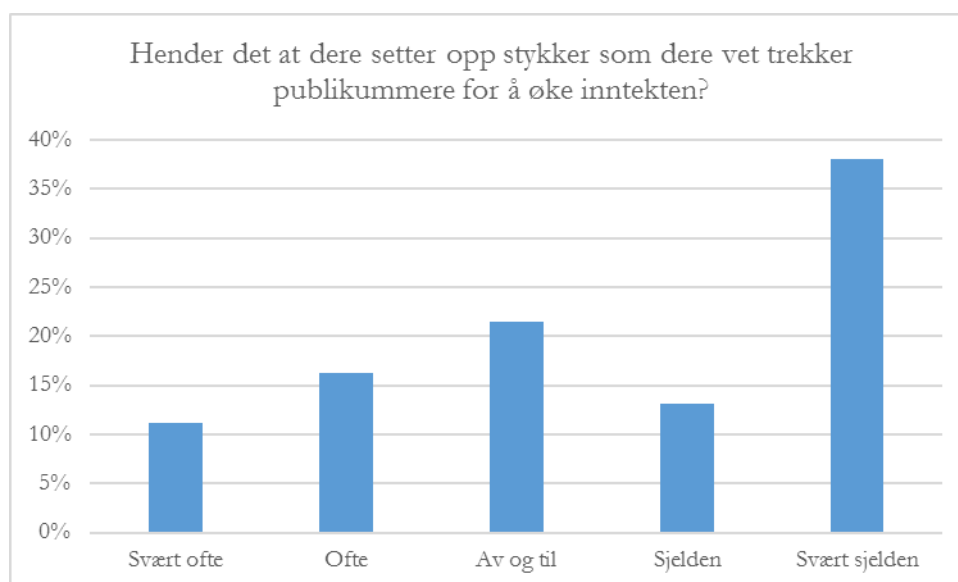
En annen konsekvens kan være at amatørteatergruppene må redusere aktiviteten. Ser vi på gruppene som har svart at de opplever det som svært eller ganske utfordrende å finne økonomisk dekning for utgifter knyttet til oppsetning, opplever omtrent halvparten (49 %) at dette fører til redusert aktivitet. 51 prosent opplever ikke dette. En av fire svarer at vanskene med å finne økonomisk dekning for utgifter til oppsetninger har redusert aktivitetsnivået i teatergruppen det siste året. Dette viser at vanskelige økonomiske vilkår, med høye kostnader reduserer aktivitetsnivået blant norske amatørteatre, både direkte og indirekte gjennom reduksjon av egenkapital.

Når ett av tre amatørteater, skal vi tro denne spørreundersøkelsen, svarer at de må redusere egenkapitalen for å finansiere forestillinger, reduserer dette de aktuelle amatørteatrenes

muligheter til å gjøre investeringer i nødvendig teknisk utstyr, etc. Dette kan utløse en negativ spiral hvor gruppene ikke lenger er i stand til å imøtekomme publikums forventninger om et sceneuttrykk av tilnærmet profesjonell kvalitet og hvor reduserte billettinntekter bidrar til amatørteatre må bygge ned sin virksomhet og at aktiviteter reduseres.

Høye kostnader påvirker ikke bare kvaliteten på forestillingene via reduserte investeringer i lyd og lys. Et annet spørsmål vi stilte amatørteatergruppene dreier seg om i hvilken grad den økonomiske situasjonen i amatørteatergruppene og utsiktene til billettinntekter påvirker deres valg av repertoar. På spørsmål om det hender at teatergruppene setter opp stykker som de vet trekker flere publikummere for å øke inntektene fikk vi følgende svar:

Figur 2.4: *Hender det at dere setter opp stykker som dere vet trekker publikummere for å øke inntekten?*

N:395

Av figuren ser vi at vel 50 prosent svarer at det sjelden eller svært sjelden hender at de setter opp stykker som de vet trekker publikum for å øke inntekten. I disse tilfellene kan anta at amatørteatergruppene økonomiske situasjon er slik at den ikke påvirker deres valg av oppsetninger. Vi ser også av figuren at 27 prosent av respondentene svarer at de ofte eller svært ofte setter

opp stykker som forventes å øke deres inntekter. 22 prosent svarer at de av og til gjør dette.

Sannsynligheten er stor for at det er amatørteatrene med mest anstrengt økonomi som i størst grad ser seg nødt til å velge et repertoar som kan sikre billettinntekter. Det er rimelig å anta at dette handler om i større grad å satse på «publikumsvinnere» enn mer eksperimentelle eller utfordrende forestillinger. Dette kan indikere at for en del amatørteatre, kanskje opp til en av fire, vil kostnadsbilde påvirke de mer kvalitative sidene ved aktiviteten i form av valg av repertoar.

2.4 Amatører og profesjonelle i amatørteaterfeltet

Avslutningsvis i dette kapitlet er det på sin plass å problematisere skillet mellom amatører og profesjonelle innenfor amatørteaterfeltet. Som vi har vært inne på i de foregående avsnittene, kan det ofte være vanskelig å trekke klare skillelinjer mellom det amatørbaserte og det profesjonelle i virksomheten disse gruppene driver. Dels kan dette dreie seg om at amatørteatergrupper i økende grad forventes å tilby publikum et «profesjonelt» uttrykk, i betydning av scenefasiliteter, lyd, lys, kulisser m.m. med høy standard og fremføringer av høy teaterfaglig kvalitet. Dels kan det dreie seg om at amatørteatergrupper samarbeider med profesjonelle skuespillere, instruktører, teknikere eller at gruppene har både profesjonelle og amatører som medlemmer. Her kan tre eksempler illustrere hvordan det profesjonelle og det amatørbaserte flyter over i hverandre innenfor dette feltet.

2.4.1 Oslo teatersenter

Oslo teatersenter er en viktig institusjon i hovedstadens frivillige teaterliv. Virksomheten er knyttet til TRAFØ Kunsterhus, hvor Oslo teatersenter er en av leietakerne. Senteret har tre kjerneområder: (1) det tilbyr utøvere innenfor scenekunst å leie øvingslokaler, kostymer, rekvisitter, etc.; (2) det driver kurstilbud og andre aktiviteter for barn og unge innenfor scenekunst og (3)

det driver en virksomhet rettet mot frie og frivillige medlemsgrupper.

Organisasjonen er ikke medlem av noen paraplyorganisasjon, men driver med om lag 60 prosent driftsstøtte, hovedsakelig fra Oslo kommune. Resten av inntektene kommer fra utleie av lokaler, kursavgifter og annet.

Senteret lønner instruktører til kursvirksomheten. Utover dette opererer de med ulike støttefunksjoner for voksenaldergrupper som ønsker å komme i gang med teatervirksomhet. Denne støtten er i form av øvingslokaler, kostymer og allmenne kontortjenester etc. Senteret gir ikke pengestøtte.

2.4.2 Nittedal Teater og teatersmie

Nittedal Teater har i dag over 300 medlemmer som er fordelt på 16 ulike medlemsgrupper som jobber mot en produksjon i året. Teateret har to hovedsatsingsområder. På amatørfeltet driver teateret en teatersmie, rettet mot barn og unge, hvor man har ukentlige prøver på veien mot en produksjon. Øvelsene ledes av instruktører, som honoreres av Nittedal teater. Dette tilbudet er åpent for alle barn som ønsker å være med. Utgiftene til denne teaterskolen dekkes av Akershus fylkeskommune, formidlet via Akershus amatørteaterråd og Nittedal kommune. I tillegg får teateret Voksenopplæringsmidler for å avholde kurs i kulisseygging for foreldre og andre. Teateret driver også aktiviteten «Smia etter skoletid», hvor de reiser rundt til skoler og holder kurs etter skoletid.

Den andre delen av virksomheten har et mer profesjonelt tilsnitt, hvor teateret jobber frem produksjoner med profesjonelle skuespillere som engasjeres for produksjonen. Forestillingen vises på flere steder, i form av en turne, og inntektene fra dette lønner aktørene. Den seneste forestillingen «Harstag Heng deg» ble for eksempel sett av over 80 000 publikum, og den ble spilt over 400 ganger på ungdoms- og videregående skoler, foreldremøter, konferanser, seminarer, arrangementer og annet. Teateret gjennomfører i tillegg et årlig spel på Skysset gård, hvor profesjonelle og amatører samarbeider. Dette er et stort årlig arrangement i kommunen, som bidrar til mye tilleggsaktiviteter.

Scenearbeidet på Nittedal teater, og særlig teatersmia og Smia etter skoletid, inngår som en del av en partnerskapsavtale med Nittedal kommune, hvor kjernen er å samarbeid i det rus- og kriminalitetsforebyggende arbeidet, med fokus på psykisk helse og gode oppvekstvilkår for barn og unge i kommunen. Nittedal teater har derfor også et viktig samfunnsoppdrag, på vegne av Nittedal kommune og i samarbeid med den kulturelle skolesekken.

Nittedal teater medlem av Frilynt Norge og får derigjennom midler til drift fra Frifond organisasjon. Teateret er også medlem av Norske Historiske Spel, og fikk spelmidler til en av sine forestillinger. I tillegg er teateret medlem av Norsk Amatørteaterforbund.

2.4.3 Scenekunsthuset Kulta

En tredje variant som beveger seg i grenselandet profesjonell og amatør er scenekunsthuset «Kulta», som særlig har orientert seg mot sirkus, teater og scenekamp. Kulta tilbyr hele den nord-norske landsdelen tjenester, i form av kostymer, regi, scenografi, teknikk, sirkuskurs, teaterfaglige kurs, scenekampkurs. Kundene inkluderer festivaler, skoleverket, kommuner, fylket, amatørgrupper, profesjonelle grupper og næringslivet. Virksomheten kan i korte trekk deles inn tre hovedgrupper. For det første driver Kulta et scenekunsttilbud rettet mot barn og unge for Tromsø kommune, med rundt 200 deltakere. Virksomheten har slik preg av å være en kommunal kulturskole.

Dernest huser Kulta «KULTeateret» - en medlemsorganisasjon som består av rundt 100 ungdommer og voksne, som driver med sirkus, teater og scenekamp på sin fritid. Ungdommene i «KULTeateret» må betale for leie av instruktør, leie av lokaler med videre fra Kulta, men med reduserte priser. Inntektene til «KULTeateret» kommer fra blant annet billetter til de forestillingene de utvikler, kafedrift på dugnad eller annen dugnad. En informant forteller at finansiering av virksomheten ved KULTeateret kan være en utfordring fordi Frifond teater har kriterier og forvaltningspraksis som gjør at de har fått avslag på søknader. Dette har sammenheng med at de må leie inn profesjonelle som instruktører som også har tilhold på Kulta.

Den tredje aktiviteten som drives ved Kulta er den mer rendyrkede profesjonelle, der en profesjonell stab utvikler produksjoner beregnet for turné, underviser, etc. Det produseres profesjonelle produksjoner i sirkus, teater og scenekamp som turnerer i Den kulturelle skolesekken og spaserstokken, på festivaler osv. Denne virksomheten finansieres av ulike kilder, som salg av forestilling, tilskudd fra fylkeskommunen og fra Kulturrådet etter søknad.

2.4.4 Samvirket mellom amatører og profesjonelle på amatørteaterfeltet

De tre institusjonene vi har beskrevet illustrerer på ulike måter hvordan amatørvirksomhet og profesjonell virksomhet flyter over i hverandre i mange grupper og lag som anses som en del av amatørteaterfeltet i dag. Her må det understekes at dette på ingen måte er noe *nytt* trekk ved amatørteaterfeltet. Offentlige utredninger har siden 1970-tallet fremhevet samarbeidet og samvirket mellom amatører og profesjonelle som et viktig og ønskelig trekk ved amatørteaterfeltet.²⁵ Dels dreier dette seg om at det er en etterspørsel etter slikt samarbeid blant dem som utøver amatørteater. Dels dreier dette seg om at dette samarbeidet og samvirket har en kulturpolitisk betydning som går ut over amatørteaterfeltet. For mange profesjonelle kunstnere på scenekunstrådet er amatørteaterfeltet en viktig kilde til faglige oppdrag og inntekter, og ikke minst gjelder dette i distriktene. Her ligger det en viktig forutsetning for at profesjonelle kunstnere kan fungere også utenfor de større byene.

Om ikke samarbeidet og samvirket mellom amatører og profesjonelle er noe nytt trekk ved amatørteaterfeltet, er det likevel grunner til å hevde at det er et trekk som blir mer utbredt og på andre måter viktigere for feltet. Gruppene og organisasjonene som finnes på dette feltet ser i økende grad ut til å befinne seg i et grenseland mellom det amatørbaserte og det profesjonelle. Gitt at dette er en utvikling mange aktører på dette området ønsker velkommen og gitt at en av intensjonene for Kulturdepartementets tilskudd til amatørteaterfeltet er å fremme et mangfold av aktiviteter i feltet, innebærer utviklingen også en utfordring for departementet: hvordan utforme støtteordninger som er så

²⁵ Frisvold 1980, St. meld. nr. 32 (2007-2008)

fleksible at de også kan stimulere aktører og aktiviteter som ikke entydig lar seg beskrive som amatørbaserte?

2.5 Oppsummering

I dette kapitlet har vi sett at amatørteateret i Norge kan tilbakeføres til dramatiske selskaper blant sosiale eliter i byene på 17- og 1800-tallet. Senere fikk amatørteateret en videre utbredelse, blant annet innenfor ungdomslagene og arbeiderbevegelsen. Den sentrale ledelsen i bevegelsene støttet opp under disse aktivitetene gjennom å stimulere til manusproduksjon, kurs og andre kompetansehevende tiltak. Disse rollene har blitt videreført av organisasjoner på amatørteaterfeltet frem til i dag. I etterkrigstiden vokste det frem nasjonale og regionale organisasjoner som kun beskjeftiget seg med amatørteater. Samtidig ble amatørteatervirksomheten innlemmet i den statlige kulturpolitikken. Fra 1980 til 2015 ble mye av den statlige støtten til amatørteaterfeltet kanalisert gjennom paraplyorganisasjonen Norsk teaterråd.

Vår spørreundersøkelse tyder på at det i dag finnes minst 1650 amatørteatergrupper i Norge. Det reelle antallet grupper er antakelig en del høyere. Vi har sett at amatørteatergruppene er fordelt over hele landet. Tettheten av grupper er høyest på Østlandet og lavest på Sørlandet. Mange av amatørteatergruppene har opptil 30-40 medlemmer og de fleste medlemmene av gruppene deltar som sceneaktører. Et stort flertall av amatørteatergruppene jobber i hovedsak med uttrykksformene teater og revy. Mindre andeler av gruppene jobber med musikal, spel, dans, impro og sirkus. Litt over halvparten av gruppene har et aldersmessig tyngdepunkt over 26 år. Det kan se ut til at det er særlig blant barn og unge at veksten i amatørteatergrupper er størst. To tredeler av amatørteatergruppene som har besvart vår undersøkelse er medlemmer av en organisasjon. Organisasjonsgraden er særlig høy blant grupper som driver med uttrykksformene teater, revy, musikal og spel.

Vi har vist at halvparten av amatørteatergruppene som besvarte vår spørreundersøkelse hadde en årlig omsetning på under 200 000 kroner i fjor. En fjerdedel av gruppene hadde en omsetning på over 1 million kroner. Billettinntekter er en særlig viktig inntektskilde for gruppene. Når det gjelder tilskudd fra ulike

offentlige myndigheter, peker Frifond seg ut som en viktig inntektskilde for mange amatørteatergrupper. Svarene gruppene ga på vår undersøkelse tyder på at de viktigste kostnadene for amatørteatergrupper er utgifter til teknisk utstyr, leie av instruktører, leie av lokaler og utgifter til kostymer og kulisser. Vi har også sett at over halvparten av amatørteatergruppene opplever å ha en anstrengt økonomisk situasjon og at halvparten av disse gruppene igjen oppgir at de har redusert aktiviteten som følge av den økonomiske situasjonen.

Avslutningsvis i kapitlet beskrev vi tre eksempler på amatørteatervirksomhet: Oslo teatersenter, Nittedal teater og teatersmie og Scenekunsthuset Kulta. Disse eksemplene illustrerer på ulike måter at aktører innenfor amatørteaterfeltet ofte ikke lar seg beskrive entydig som amatører/frivillige eller som profesjonelle/kommersielle.

3 Fordeling og bruk av Kulturdepartementets tilskudd til amatørteaterfeltet

Hvordan fordeles Kulturdepartementets tilskudd til amatørteaterfeltet i dag og hvordan kommer disse midlene til anvendelse? Dette er temaene vi vil ta for oss i dette kapitlet. På bakgrunn av dokumenter og intervjuer med involverte aktører, vil vi dels redegjøre for fordelingen av Kulturdepartementets tilskudd til amatørteaterfeltet. Dels vil vi vurdere hensiktsmessigheten av denne fordelingsstrukturen, med henblikk på de mål og intensjoner som gjelder for ordningen og de spesifikke spørsmålene evalueringen skal belyse (jf. avsnitt 1.2 og 1.3 ovenfor).

Før vi går inn på den nåværende fordelingsstrukturen, redegjør vi kort for hvordan fordelingen av disse midlene var frem til Kulturdepartementet besluttet å stoppe utbetalingene til Norsk teaterråd. Vi gir så et oversiktsbilde av den nåværende fordelingsstrukturen, for deretter å gå nærmere inn på de fire hovedbestanddelene den består av og aktører som er mottakere av tilskuddsmidlene. Underveis i gjennomgangen av de ulike delene av fordelingsstrukturen drøfter vi deres hensiktsmessighet sett opp mot intensjonene som gjelder for ordningen og evalueringsspørsmålene. Vi redegjør også for aktører på amatørteaterfeltet som ikke omfattes av den nåværende fordelingsstrukturen. Avslutningsvis i kapitlet følger en drøfting av fordelingsstrukturens hensiktsmessighet sett som en helhet.

3.1 Fordelingen av Kulturdepartementets tilskudd til amatørteaterfeltet før nedleggelsen av Norsk teaterråd

Frem til nedleggelsen av Norsk teaterråd, gikk mesteparten av tilskuddene fra Kulturdepartementet til amatørteaterfeltet til denne paraplyorganisasjonen. Av den siste årsmeldingen til teaterrådet fremgår det at departementet overførte et tilskudd på 15,6 millioner kroner til organisasjonen for året 2013.²⁶ 36 prosent av disse tilskuddsmidlene gikk til Norsk teaterråd sentralt, inkludert drift av organisasjonens sekretariat. En viktig og ressurskrevende oppgave teaterrådet hadde ansvar for, var driften av Dramas, som er et digitalt manusarkiv og rettighetsavklaringstjeneste som amatørteatre kan benytte seg av.²⁷ En annen oppgave teaterrådet hadde, var å avholde arrangementene NM i teatersport og Junior NM i teatersport i samarbeid med Norsk Amatørteaterforbund og Frilynt Norge.

Av tilskuddsmidlene teaterrådet mottok fra Kulturdepartementet ble 8,8 millioner (61 %) overført til medlemsorganisasjoner. Norsk teaterråd hadde 17 medlemsorganisasjoner i 2013. Dette året ble tilskuddsmidlene fordelt på 11 av disse organisasjonene. Som vi har vært inne på i forrige kapittel, var en av betingelsene Kulturdepartementet stilte for overføringen av tilskudd til teaterrådet at andelen som ble gitt til Hålogaland Amatørteaterselskap og Vestlandske Teatersenter ikke skulle reduseres. Frem til 2009 hadde Vestlandske Teatersenter i tillegg en direktebevilgning over statsbudsjettet til kompetansehevende tiltak. Fra 2009 ble disse midlene overført til teaterrådet som øremerkede midler til Vestlandske Teatersenter.²⁸

²⁶ Norsk teaterråd 2014

²⁷ Dramas og andre støtteordninger og organisasjoner vi kommer inn på i dette avsnittet vil bli nærmere omtalt senere i kapitlet.

²⁸ Norsk teaterråd 2014

I 2013 var fordelingen av tilskuddsmidler mellom medlemsorganisasjonene som følger:

HATS	2 046 500
Vestlandske Teatersenter	1 475 500
Vestlandske Teatersenter (dir.bev.)	1 339 000
Frilynt	1 515 000
NATF	916 000
Noregs ungdomslag	657 000
4H Norge	407 000
AOF Norge	353 000
Norges KFUK/KFUM	94 000
Ravn	60 000
Norges bygdeungdomslag	15 000
Studieforbundet solidaritet	20 000 ²⁹

En liten del av tilskuddsmidlene (3 %) ble overført til Scenetekstfondet, som har som formål å fremme samarbeid mellom dramatikere og amatørteatergrupper for å utvikle ny norsk dramatik. Her ble mindre tilskudd fordelt etter søknader.

Norsk teaterråd var også en kanal for fordeling av flere andre tilskudd fra Kulturdepartementet. Teaterrådet hadde ansvar for behandling av søknader til tilskuddsordningen Frifond teater. Her kan amatørteatergrupper søke midler til aktivitet, gitt at en tredel av deres medlemmer er 26 år eller yngre. I 2013 var tilskuddet til Frifond teater på 13,3 millioner kroner.³⁰ Norsk teaterråd var også en kanal for fordeling av tilskuddsordningen for historiske spel og friluftsspel (spelfondet). I 2013 fordelte teaterrådet til sammen 3,1 millioner kroner i spelmidler på 38 søkere. Samme år mottok teaterrådet også et tilskudd på 1 million kroner fra Kulturdepartementet til arbeid med mangfold og inkludering på scenekunstheltet.³¹

I tillegg til tilskuddsmidlene som ble overført til Norsk teaterråd, ga Kulturdepartementet økonomisk støtte til flere organisasjoner på amatørteaterfeltet og det frivillige teaterfeltet. Norsk Revyfaglig Senter / Norsk Revyfestival, som er lokalisert på Høylandet i

²⁹ Norsk teaterråd 2014

³⁰ 10 millioner av disse midlene var fra spillemidlene og 3,3 millioner fra statsbudsjettet

³¹ Norsk teaterråd 2013

Nord-Trøndelag, fikk et tilskudd over statsbudsjettet på 2,3 millioner kroner i 2013. Samme år fikk Buskerud Teater, som er en paraplyorganisasjon for fire teaterverksteder i fylket, 0,9 millioner kroner i støtte. Landsforbundet Teatrets Venner, som er en organisatorisk overbygning for teatervennforeninger, fikk 0,4 millioner kroner i støtte samme år. Fra og med 2016 er tilskuddene til disse tre organisasjonene slått sammen med tilskuddet som tidligere ble overført til Norsk teaterråd i en egen post for amatørteater- og frivillige teaterformål.³²

Samlet var de overnevnte tilskuddene fra Kulturdepartementet til amatørteaterfelt i 2013 på 36, 6 millioner kroner. Her må man imidlertid ta forbehold om at noen av disse midlene ikke ble brukt opp dette året og overført til neste budsjettår.

3.2 Dagens fordelingsstruktur

Kulturdepartementets tilskudd til amatørteater- og frivillige teaterformål var i 2016 på 20,4 millioner kroner. Når vi snakker om departementets tilskudd til amatørteaterfeltet regner vi også med spelfondet og Frifond teater, som dette året beløpte seg til henholdsvis 3,2 millioner kroner og 7,6 millioner kroner. Sammert var departementets tilskudd til amatørteaterfeltet dette året altså på 31 millioner kroner, noe som er en nedgang på 5,6 millioner sammenliknet med 2013. Fra 2013 til 2016 ble tilskuddet til Frifond teater redusert med omtrent den samme summen. Grunnene til denne nedgangen i tilskuddet til Frifond teater kommer vi tilbake til i avsnitt 3.5 nedenfor.

Kulturdepartementets nåværende fordeling av tilskuddsmidler til amatørteaterfeltet har en firedelt innretning:

For det første mottar Teateralliansen midler til drift av medlemsorganisasjoner, manusbanken Dramas, midler til historiske spel, m.m. Teateralliansen består av Noregs Ungdomslag, Frilynt Norge, Studieforbundet kultur og tradisjon og Norsk Amatørteaterforbund.

³² Prop. 1 S (2015-2016) For budsjettåret 2016. Utgiftskapitler: 300–342
Inntektskapitler: 3300–3342 og 5568

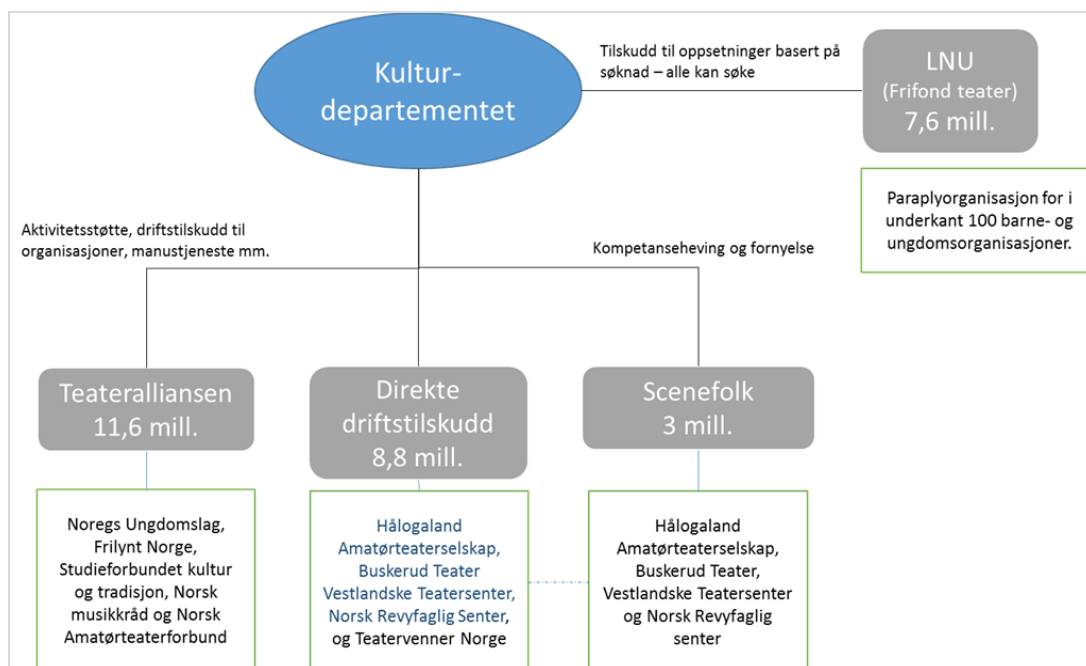
For det andre mottar Hålogaland Amatørteaterselskap (HATS), Vestlandske Teatersenter, Buskerud Teater, Norsk Revyfaglig Senter / Norsk Revyfestival og Landsforbundet Teatrets Venner direkte driftstilskudd.

For det tredje mottar SceneFolk, som er et samarbeid mellom HATS, Vestlandske Teatersenter, Buskerud Teater og Norsk Revyfaglig Senter / Norsk Revyfestival, midler til utvikling og kompetansehevende tiltak innenfor feltet.

For det fjerde fordeles midler til amatørteatre gjennom ordningen Frifond teater, som forvaltes av Landsrådet for barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU).

Fordelingen av tilskudd til amatørteaterfeltet i 2016 er summert opp i figur 3.1.³³

Figur 3.1: Kanaler og aktører for fordeling av Kulturdepartementets midler til amatørkulturformål i gjeldende treårsperiode

³³ I figuren har vi inkludert spelmidlene i tilskuddsmidlene som overføres til Teateralliansen

En forskjell fra den tidligere fordelingen av tilskudd til amatørteaterfeltet man kan merke seg, er at tre nye organisasjoner er mottakere av slike tilskudd etter 2015: Studieforbundet kultur og tradisjon, Norsk musikkråd og LNU. LNU og Norsk musikkråd har en rent administrativ rolle i bruken av disse midlene, mens Studieforbundet kultur og tradisjon mottar prosjektmidler. Som vi skal se under, er ikke Studieforbundet kultur og tradisjon noen ny aktør på amatørteaterfeltet, selv om organisasjonen tidligere ikke har mottatt tilskudd fra Kulturdepartementet.

Det er verdt å påpeke at figuren ikke gir et fullstendig bilde av fordelingen av statlige tilskuddsmidler til amatørteaterformål. Dels er dette fordi Kulturdepartementet ikke er den eneste kilden til statlig støtte på dette området. Flere av aktørene mottar også midler fra for eksempel Kunnskapsdepartementet og Barne- og likestillings- og inkluderingsdepartementet. Dels er det fordi flere av organisasjonene som er nevnt i figuren er paraplyorganisasjoner som videreformidler midler til medlemmer og drifter ulike fellesaktiviteter for medlemmer og ikke-medlemmer. Gitt at en amatørteatergruppe kan være medlem av flere organisasjoner, i tillegg til at medlemskap ikke behøver å være en betingelse for deltakelse på kurs og liknende tjenester, kan teatergrupper få tilgang på statlige tilskuddsmidler gjennom flere kanaler.

3.3 Teateralliansen

Samtlige av organisasjonene som inngår i Teateralliansen er nasjonale frivillige organisasjoner. De fleste av disse organisasjonene har lang fartstid og formål som ikke er avgrenset til amatørteater. Noen av organisasjonene som deltar eller mottar driftsstøtte fra Teateralliansen (Noregs Ungdomslag, AOF, Norsk Amatørteaterforbund) har stått sentralt i utviklingen av amatørteaterfeltet i Norge gjennom det forrige århundret (jf. kapittel 2).

Teateralliansen har ingen fast ansatte, men et styre bestående av de daglige lederne fra Noregs Ungdomslag, Frilynt Norge, Studieforbundet kultur og tradisjon, Norsk musikkråd og Norsk Amatørteaterforbund. Noregs Ungdomslag har ansvar for den daglige driften av organisasjonen. Norsk musikkråd har en administrativ rolle i Teateralliansen, som ansvarlig for fordelingen

av ulike tilskuddsmidler. Her kan man skille mellom fordeling av (i) driftsmidler til tidligere medlemsorganisasjoner i Norsk teaterråd, (ii) fordeling av aktivitetsmidler til medlemsorganisasjoner og (iii) fordeling av spelmidler og (iv) fordeling av Sceneteksttilskuddet.

3.3.1 Teateralliansens fordeling av tilskuddsmidler

Driftsstøtten Teateralliansen fordeler var i 2017 på 4,7 millioner kroner. Midlene Teateralliansen fordeler er ment til drift av det nasjonale nivået i organisasjoner, og fordeles ikke direkte ut til aktører lokalt. Disse midlene fordeles etter søknad til tidligere medlemsorganisasjoner i Norsk teaterråd, etter en gitt formel overtatt fra Norsk teaterråd og Norsk kulturråd, det vil si uten skjønnsvurdering. Etter at overføringen av tilskuddsmidler til Norsk teaterråd ble stoppet, fordelte Norsk kulturråd driftstilskudd til teaterrådets medlemsorganisasjoner i 2015. Kulturrådet valgte å gi medlemsorganisasjonene de samme tilskuddene som de fikk av Norsk teaterråd (jf. avsnitt 3.1 over) regulert for pris- og lønnsvekst.

Teateralliansen arbeider med å utvikle et nytt regelverk for driftsstøtten til landsdekkende amatørteaterorganisasjoner, som vil bli lagt frem høsten 2017. Inntil det nye regelverket er på plass, har Teateralliansen valgt å fordele midlene på samme måte som Kulturrådet. Søkerne som har mottatt slike midler er de samme som fikk midler av Norsk teaterråd i 2013, bortsett fra Hålogaland Amatørteaterselskap og Vestlandske Teatersenter. Andelsmessig er fordelingen lik tildelingene i 2013. Frilynt Norge og Norsk Amatørteaterforbund er organisasjonene som får mest, med tilskudd i størrelsesorden 1.8 millioner og 1 million kroner. Ravn, Noregs Bygdeungdomslag og Studieforbundet solidaritet er organisasjonene som får minst, med driftstilskudd på under 100 000 kroner.

Teateralliansen gjorde i 2017 en skjønnsbasert fordeling av det som kan kalles *aktivitetsmidler*, med et totalt omfang på 4,1 millioner kroner. Fordelingen her ble:

- Noregs ungdomslag fikk i 2,2 millioner kroner, 0,2 millioner kroner til drift og koordinering av Teateralliansen og 2 millioner til drift av Dramas.

- Norsk Amatørteaterforbund fikk 0,5 millioner kroner til NM i teatersport
- Frilynt Norge fikk 0,7 millioner kroner til Junior NM i teatersport
- Studieforbundet kultur og tradisjon fikk 0,7 millioner kroner til utvikling av kurset Scenerom.

Samme år fordelte Teateralliansen 3 millioner kroner fra 44 søkere fra *spelfondet*. Disse tildelingene varierte i omfang fra 30 000 til 100 000 kroner.

I 2016 fordelte Teateralliansen 1,2 millioner kroner fra *Scenetekstfondet* til 67 søkere. Tildelingene var i størrelsesorden 10 000 – 30 000 kroner.

I fortsettelsen vil vi se nærmere på hvordan disse midlene blir brukt av ulike organisasjoner tilknyttet Teateralliansen.

3.3.2 Noregs Ungdomslag

Noregs Ungdomslag er en landsomfattende organisasjon for ungdomslag med kontor i Oslo. I 2015 hadde organisasjonen 14 000 medlemmer fordelt på 380 lokallag. Disse lokallagene er engasjert i et bredt spekter av aktiviteter, men, som vi har vært inne på i et foregående kapittel, har ungdomslagene hatt en viktig historisk rolle i utviklingen av amatørteateret i Norge. Mange lokallag i Noregs Ungdomslag er engasjert i amatørteater.

Foruten driften av Teateralliansen, har Noregs Ungdomslag ansvar for driften av den digitale manustjenesten Dramas, som tidligere var eid av Norsk teaterråd. Dramas bistår amatørteatre, skoler, kulturskoler og andre som vil sette opp et teaterstykke, med å få tilgang til manus, klargjøre rettigheter til manus og sikre betaling av eventuelle avgifter til rettighetshavere og eventuelle andre forpliktelser etter åndsverksloven. Fra 1.1. 2016 ble Dramas en del av virksomheten under Teateralliansen, som har gjort videreføring og fornying av manustjenesten til en hovedprioritet. Noregs Ungdomslag er i gang med å utvikle Dramas, med blant annet fornyelse av den digitale plattformen og gjennomgang av manusdatabasen. I 2017 sysselsatte Dramas 2.5 årsverk.

Dramas mottar mellom 20 og 60 søknader i måneden. I tillegg driver Dramas, ifølge våre informanter i Noregs Ungdomslag, et stort veiledningsarbeid. Dramas har også inntekter fra sin virksomhet. De teaterlagene som benytter tjenestene til Dramas, rapporterer inn sine billettinntekter, så fastsettes en avgift ut fra det. Prisen som må betales for å få rettigheter avhenger blant annet av hvor mange rettighetshavere et stykke har og hvordan disse er definert. Generelt har imidlertid amatørteaterfeltet fremforhandlet gode avtaler på dette området. Å låne et manus er gratis, det er oppsetningen som kan være rettighetsbelagt.

Dramas betjener i hovedsak den delen av teatervirksomheten som drives i regi av amatørteatrene og skoleverket. De større profesjonelle teatrene har i større grad direkte kontakt med rettighetshavere. Dette kan også amatørteatre ha. Andre vil i større grad lage tekstene sine selv, eksempelvis innenfor revy, eller de baserer sine oppsetninger på improvisasjon, rollespill eller annet, og har derfor ikke behov for manus i denne forstand. Selv om også skoleverket benytter seg av tjenestene til Dramas, får tjenesten kun midler fra Kulturdepartementet, gjennom støtten til Teateralliansen.

3.3.3 Frilynt Norge

Frilynt Norge er en landsomfattende organisasjon for barne- og ungdomsteatergrupper, skolerevyer, teaterforeninger, ungdomslag, fritidsklubber, filmverksteder og danseverksteder. Blant disse er det flere lokallag med mange medlemmer og et høyt aktivitetsnivå på sine teateraktiviteter, ifølge våre informanter i Frilynt Norge. Samlet sto amatørteatrene som er medlemmer hos Frilynt Norge for om lag 250 produksjoner i 2016, med til sammen 1043 forestillinger.

Organisasjonen har hatt en voldsom vekst de siste 15 årene, fra om lag 1000 medlemmer i 2001 til 15 698 i 2016. Om lag 10 000 av medlemmene under 26 år. De voksne som er med i teatergruppene går ofte inn i andre roller, eksempelvis som instruktører. I noen grupper er hele generasjoner med, hvor de yngste er på scenen som skuespillere, mens foreldre og besteforeldre jobber bak scenen. Medlemmene er fordelt på 166 lokallag, som igjen er fordelt på samtlige fylker. Hovedtyngden av medlemslagene er allikevel på Østlandet og i Vestfold, hvor organisasjonen har sitt

kontor. Frilynt Norge har færrest medlemmer i Nord-Norge, Agderfylkene og på Vestlandet.

Frilynt Norge driver en rekke fellestjenester for lokallagene. Blant disse tjenestene er et nasjonalt ressurscenter for teater og scenekunst, et nasjonalt kostyme- og kulissesenter og kursopplegget «Lån teaterfolka våre», med kurs i scenografi, teatersminke, PR, økonomistyring og annet. I årsmeldingen for 2016 heter det at kurs i teater, film, kultur eller generelt i barne- og ungdomsarbeid er et av Frilynts viktigste satsingsfelt for å stimulere til en levende lokalkultur.³⁴ «Lån teaterfolka våre» fremheves som en stor suksess av organisasjonen selv. Som en del av ordningen holdt Frilynt Norge i 2016 50 kurs for lokale revy- og teatergrupper i 16 fylker. Frilynt anslår deltakelsen på kursene til å ligge på 500. I tillegg avholder også lokallag kurs for medlemmer.

I samarbeid med Teateralliansen har Frilynt Norge hatt ansvar for arrangementet Junior-NM i teatersport, også kalt «MinusManus», i perioden 2015 til 2017. Arrangementet går over tid og gjennom lokale og regionale uttak. Det antas i sum å ha samlet rundt 1 000 deltakere, på 40 kurs og uttak i hele landet, og de 57 teatersport/improforestillinger som skal avholdes forventes å ha samlet 5 500 publikummere når arrangementet avsluttes første halvdel av 2018.³⁵

3.3.4 Studieforbundet kultur og tradisjon

Studieforbundet kultur og tradisjon er en paraplyorganisasjon for 43 frivillige organisasjoner som har kontor i Vågå. Medlemsorganisasjonene representerer et bredt spekter av kulturuttrykk og -virksomheter, som folkedans, amatørteater, lokalhistorie, husflid og håndverk. I henhold til lov om voksenopplæring, driver studieforbundet et bredt anlagt opplæringstilbud og fordeler voksenopplæringsmidler som bevilges fra Kunnskapsdepartementet.

Innenfor amatørteaterfeltet er blant annet Frilynt Norge, Norsk Amatørteaterforbund, Noregs Ungdomslag, Vestlandske Teatersenter og HATS medlemmer av Studieforbundet kultur og

³⁴ Frilynt Norge 2017: 30.

³⁵ Frilynt Norge 2017: 38.

tradisjon. Amatørteatergrupper som er medlemmer av disse organisasjonene kan søke om voksenopplæringsmidler til lokale kurs gjennom Studieforbundet kultur og tradisjon. Som vi skal komme tilbake til i kapittel 4, er voksenopplæringsmidlene som fordeles av Studieforbundet kultur og tradisjon en viktig kilde til tilskudd til amatørteaterfeltet, som kommer i tillegg til tilskuddene fra Kulturdepartementet.

Som del av Teateralliansen fikk studieforbundet i oppdrag å bygge opp teaterinstruktørkurset Scenerom. Kurset, som går over fire helger, er åpent for alle som er interessert i frivillig instruktørarbeid med amatørteatergrupper. Oppdraget, slik studieforbundet tolket det ifølge våre informanter, var å lage et kursopplegg som ligger på et høyere nivå enn kursene som avholdes av medlemsorganisasjonene. Studieforbundet brukte mye tid, særlig det første året, på å bygge opp kurset og gi det et nivå som organisasjonene fant relevant og nyttig. Det er ansatt en prosjektleder med ansvar for kurset. Studieforbundet har lagt vekt på å oppnå en god forankring av kurstilbudet i medlemsorganisasjonene, slik at de har følt eierskap til det. Første runde av kurset ble avholdt i Oslo og hadde 15 deltakere fra ulike steder i Sør-Norge.

3.3.5 Norsk Amatørteaterforbund

Norsk Amatørteaterforbund er en paraplyorganisasjon for amatørteatre, som ble stiftet i 1945. I 2015 hadde forbundet om lag 4500 medlemmer, fordelt på 117 lokallag i 16 av landets 19 fylker. Lagene har imidlertid et tyngdepunkt på Østlandet, med Hedmark, Oppland, Oslo og Buskerud, og færre medlemmer i Møre og Romsdal, Sogn og Fjordane og i de tre nordligste fylkene. Organisasjonen har kontor på Lillehammer. Lagene som er med i forbundet varierer mellom ordinært teater, ungdomsteater, spel, improvisasjon, forumteater³⁶ og annet.

Forbundet er helt avhengig av statstilskuddet for å kunne drive sin virksomhet. Dette dekker kostnadene til fellesfunksjoner, som daglig betjent servicetelefon for medlemmene og kurs. Kursvirksomheten skjer i tilknytning til de såkalte Teaterdagene på

³⁶ Teater som tar opp et bestemt aktuelt tema i samtiden, som spisevegring. Nevnes av noen som de undertryktes teater.

Lillehammer, som arrangeres i løpet av en helg hvert år. Her avholdes det ulike kurs som oppleves som relevante for de som driver med amatørteater, som instruktørkurs og annet. Kursene er åpne for alle, men medlemmer har medlemsfordeler i form av rabatterte kursavgifter. Forbundet har også et produksjonsregister, hvor man kan søke opp tidligere oppsetninger blant amatørteatergrupper.

Norsk Amatørteaterforbund arrangerer som nevnt NM i teatersport for voksne, med tilskudd fra Teateralliansen. Arrangementet foregår over tid med uttak i seks regioner og en nasjonal finale.

3.3.6 Spelmidler og Norske Historiske Spel

Norske Historiske Spel er en paraplyorganisasjon, med om lag 40 medlemsorganisasjoner, som får 85 000 kroner i driftsmidler fra Teateralliansen i 2017. Disse midlene benyttes til fellesfunksjoner, et årlig fagseminar og styret. Norske Historiske Spel ønsket å være en del av Teateralliansen og å forvalte spelmidlene, men siden organisasjonen mangler sekretariat oppnådde den ikke dette. Spelmidlene fordeles av Norsk musikkråd, som har ansvar for forvaltningen av de ulike tilskuddene som overføres til Teateralliansen. Medlemmene av tildelingskomiteen for spelmidler er imidlertid alle fra organisasjonen Norske Historiske Spel.

I 2014 fordelte Norsk teaterråd spelmidler på i underkant av førti søkere. Etter at overføringene til teaterrådet ble stoppet, hadde Norsk kulturråd i 2015 ansvaret for tildelinger av spelmidlene og valgte å fordele større summer på færre søkere. Dette førte til en debatt, hvor Norske Historiske Spel hevdet at kulturrådet prioriterte de profesjonelle søkerne.³⁷ Under Teateralliansens forvaltning, har profilen på fordelingen av spelmidlene vært som den var tidligere med mindre tildelinger til førti søkere eller flere.

Debatten om de historiske spelene har fortsatt og nylig har denne kommet til å dreie seg om den teaterfaglige kvaliteten på disse arrangementene.³⁸ Denne debatten ligger på siden av evalueringens

³⁷ Klassekampen «Taper spillet om midler» 3. juli 2015

³⁸ Klassekampen «Mener spel er dårlig teater», 11. mars 2017

mandat. Her vil vi imidlertid påpeke at gitt at spelmidlene er en del av Kulturdepartementets tilskudd til amatørteaterfeltet og gitt at forventningene departementet stiller til disse tilskuddsmidlene er at de skal bidra til aktivitet og mangfold i feltet, og at ønsket om kvalitetsutvikling er underordnet disse hensynene, så er den nåværende prioriteringen av midlene i tråd med intensjonene som ligger til grunn for ordningen.

3.3.7 Sceneteksttilskuddet

Scenetekstfondet har som formål å bidra til produksjon av ny norsk dramatikkk gjennom samarbeid mellom dramatikere og amatørteatergrupper. Tildelingene fra fondet består av mindre beløp som brukes som honorar til dramatikere. Norsk teaterråd fordelte 3 prosent av tilskuddsmidlene fra Kulturdepartementet til Scenetekstfondet. I 2013 beløp dette seg til 278 000 kroner, som ble fordelt på 15 produksjoner. Etter at Teateralliansen fikk overført deler av statstilskuddet til amatørteater i 2015, valgte organisasjonen å øremerke deler av disse midlene til en egen tilskuddordning for ny norsk dramatikkk. Sceneteksttilskuddet, som ordningen kalles, ser i hovedsak ut til å være lik ordningen som gjaldt under teaterrådet. Siden 2015 har det vært tre tildelingsrunder fra Sceneteksttilskuddet, hvor 80 søkere har fått mindre tildelinger (10 000 – 30 000 kroner) av en totalsum på 1,4 millioner kroner.

3.3.8 Teateralliansen som en kilde til mangfold aktivitet og kompetanse

Som denne gjennomgangen viser, fungerer Teateralliansen langt på vei som en videreføring av virksomheten som foregikk ved Norsk teaterråd inntil det ble nedlagt. Teateralliansen viderefører driften av manustjenesten Dramas, Scenetekstfondet, NM-arrangementer i teatersport og fordeling av driftsstøtte som tidligere lå under teaterrådet. Fordelingen av tilskuddsmidler på disse ulike formålene er nokså lik det den var før teaterrådet ble nedlagt. En endring er at Studieforbundet kultur og tradisjon har kommet til som mottaker av prosjektmidler.

Sett opp mot forventningene om mangfold, aktivitet og kompetanse som gjelder for tilskuddene til amatørteaterfeltet, ser

virksomheten ved Teateralliansen ut til å ligge godt innenfor ordningens intensjoner. Som vi har sett, retter denne virksomheten seg mot et mangfold av uttrykksformer innenfor amatørteater og mot utøvere i alle aldersgrupper. Organisasjonene som er med i Teateralliansen er alle nasjonale organisasjoner med landsdekkende virksomhet. Samtidig har vi sett at tyngdepunktet for virksomheten til disse organisasjonene er i Sør-Norge og særlig på Østlandet. Mye av denne virksomheten dreier seg om kurs og kompetansehevende aktiviteter.

Ett av spørsmålene evalueringen skal besvare dreier seg om fruktbarheten av Kulturdepartementets inndeling av tilskuddsmidler i driftsmidler, aktivitetsmidler, midler til kompetanseheving og spelmidler. Disse kategoriene gjenspeiler den historiske inndelingen av tilskuddene til amatørteaterfeltet, men som gjennomgangen over viser, er de upresise som en beskrivelse av *bruken* av disse tilskuddsmidlene.

Driftsmidlene Teateralliansen fordeler til sentralleddene i organisasjoner på amatørteaterområdet formidles ikke videre som støtte til aktiviteter i amatørteatergrupper på lokalplan. Som vi har sett, bidrar disse midlene til at organisasjonene kan utøve servicefunksjoner for medlemsorganisasjoner. Midlene bidrar også til at organisasjonene kan drive utvikling og gjennomføring av kurs- og kompetansehevende virksomhet. Dette er en rolle mange av organisasjonene i Teateralliansen utøver og dette gjelder jevnt over for alle organisasjoner som er mottakere av tilskudd til amatørteaterfeltet. Innenfor dette feltet er det derfor vanskelig å skille driftsmidler fra midler til kompetanseheving.

Pengene Teateralliansen bruker på Dramas kan betegnes som driftsmidler. Samtidig kan de betegnes som aktivitetsmidler, i den forstand at dette er midler og tjenester amatørteatergrupper har nytte av i forbindelse med oppsetninger. Vi har også sett at spelmidlene Teateralliansen forvalter samtidig er aktivitetsmidler, ved at de fordeles som tilskudd til oppsetninger av amatørteatergrupper. Ut over dette, fordeler ikke Teateralliansen aktivitetsmidler i form av direkte økonomisk støtte til oppsetninger av amatørteatergrupper.

En mer presis inndeling av tilskuddsmidler, basert på bruken av midlene og rollen disse har for lokale amatørteatergrupper, kan være å skille mellom: (i) driftsmidler til organisasjoner, som bidrar

til deres til løpende servicefunksjoner for amatørteatergrupper, (ii) midler til manustjenester, (iii) midler til kurs og kompetansehevede tiltak, (iv) midler til arrangementer og (v) aktivitetsmidler, i form av direkte økonomisk støtte til amatørteateroppsetninger.

I intervjuer med noen av organisasjonene som mottar driftsmidler fra Teateralliansen fremkom det at de i begrenset grad er engasjert i amatørteatervirksomhet eller har lokallag som er direkte engasjert i slik virksomhet. Dette gjelder KFUK/KFUM, AOF og Studieforbundet solidaritet. Her må man imidlertid ta med i betraktningen at disse organisasjonene mottar små summer i driftsstøtte. Frilynt Norge og Norsk Amatørteaterforbund, som mottar mest driftsmidler, har begge en omfattende amatørteatervirksomhet sentralt og i lokallag.

Norsk musikkråd er en etablert organisasjon med erfaring og kompetanse på forvaltning av tilskudd fra offentlige myndigheter. Dette tilsier at Teateralliansen er godt rustet til å drive en ryddig forvaltning av tilskuddsmidlene den mottar fra Kulturdepartementet. Samtidig er det verdt å påpeke at den organisatoriske konstruksjonen av Teateralliansen, hvor de deltakende organisasjonene har kryssende medlemskap i hverandre innebærer et potensiale for at det oppstår situasjoner hvor involverte aktører får en dobbeltrolle i forbindelse med tildelinger eller hvor det er uklart hvem som skal fungere som klageinstans. Dette vil ikke minst kunne gjøre seg gjeldende dersom Teateralliansen i fremtiden skulle fordele mer midler på bakgrunn av skjønnsmessige vurderinger.

3.4 Organisasjoner som får direkte tilskudd og SceneFolk

I avsnittene som følger skal vi se nærmere på to andre bestanddeler i Kulturdepartementets tilskudd til amatørteaterfeltet. En av disse er tilskuddene som gis til organisasjoner direkte over statsbudsjettet. Organisasjonene dette gjelder er Hålogaland Amatørtaterselskap (HATS), Buskerud Teater, Vestlandske Teatersenter (VT), Norsk Revyfaglig Senter / Norsk revyfestival og Landsforbundet Teatrets Venner, som til sammen fikk tilskudd på 8,8 millioner kroner i 2016. Den andre bestanddelen er

tilskuddene som gis til foreningen SceneFolk, som er et samarbeid mellom HATS, Vestlandske Teatersenter, Buskerud Teater og Norsk Revyfaglig Senter / Norsk revyfestival. I 2016 beløp tilskuddet til SceneFolk seg til 3 millioner kroner.

Sett i forhold til andre departementer, utmerker Kulturdepartementet seg ved at mange av de økonomiske støtteordningene departementet er ansvarlig for, har form av direkte tilskudd over statsbudsjettet til aktører og organisasjoner innenfor sektoren. Denne praksisen hviler på punkt 6.4.2 i statens økonomiregelverk.³⁹ Her heter det at normalprosedyren i regelverkets kapittel 6, om ”Forvaltning av tilskuddsordninger”, kan avvikes der ”tilskuddsmottaker er navngitt i selve bevilgningsvedtaket eller er omtalt i budsjettproposisjonen på en slik måte at tilskuddsbevilgningen må anses øremerket for vedkommende”.⁴⁰

Noen av organisasjonene på amatørteaterfeltet som får slike tilskudd – HATS og Vestlandske Teatersenter – har hatt en sentral rolle i utviklingen av amatørteaterfeltet fra etterkrigstiden og frem til i dag (jf. kapittel 2). Organisasjonene skiller seg fra dem som hører inn under Teateralliansen ved at de alle er rendyrkede amatørteaterorganisasjoner. De skiller seg også fra organisasjonene som hører inn under Teateralliansen gjennom en sterkere vektlegging av den teaterfaglig kvalitet i amatørteatervirksomheten.

I avsnittene som følger skal vi se nærmere på fire av disse organisasjonene: HATS, Vestlandske Teatersenter, Buskerud Teater og Norsk Revyfaglig Senter / Norsk revyfestival.⁴¹ Gjennomgangen av tilskuddene til de fire organisasjonene etterfølges av en gjennomgang og vurdering av tilskuddene til foreningen SceneFolk.

³⁹ Finansdepartementet 2003.

⁴⁰ Finansdepartementet 2003 punkt 6.4.2, bokstav a.

⁴¹ Grunnen til at vi ikke inkluderer Landsforbundet Teatrets Venner i fremstillingen, er at dette er en organisasjon for frivillige teatervenneforeninger snarere enn for amatørteater og at den mottar et lite tilskudd på 0,3 millioner kroner.

3.4.1 Hålogaland Amatørteaterselskap (HATS)

Hålogaland Amatørteaterselskap, som holder til i Tromsø, er en interesseorganisasjon i det frivillige scenekunstheltet, for både aktører, utøvere og samarbeidspartnere med basis i de tre nordligste fylkene. HATS ble etablert i 1954, og har siden dette hatt en viktig rolle for amatørteaterfeltet i Nord-Norge. Selskapet hadde i 2016 fire ansatte og fire prosjektmedarbeidere. Disse er ansvarlige for drift av et kompetansesenter, som skal styrke og bidra til å utvikle revy, teater og andre sceniske uttrykk. Med utgangspunkt i uttrykte behov hos medlemmene, iverksetter HATS både veiledning, kurs, registøtte, workshops, utviklingsprosjekter, seminarer og manuskonsultasjoner.

Virksomheten til HATS er forankret i «Den nordnorske kulturavtalen». En firedel av organisasjonens driftsutgifter dekkes av tilskudd fra fylkeskommunene Nordland, Troms og Finnmark. De resterende $\frac{3}{4}$ av organisasjonens driftsutgifter dekkes gjennom tilskudd fra staten. Det statlige driftstilskuddet er med andre ord en sentral forutsetning for aktivitetsnivået i organisasjonen. Kulturdepartementets tilskudd til HATS var i 2017 på 2,2 millioner kroner.

HATS jobber mot bredde og mangfold i både tiltak, scenisk uttrykk og ikke minst når det kommer til medlemmer og brukere av teatervirksomheten, med aktiviteter rettet mot alle aldersgrupper. Organisasjonen har et stort tilbud av kurs ledet av profesjonelle instruktører for medlemmer og ikke-medlemmer. Disse kursene drives over hele Nord Norge, og er viktige møtesteder for å utveksle erfaringer og bygge nettverk. Som eksempler kan det nevnes at HATS i 2017 arrangerer kurs i skuespillerteknikken Crossdressing og Impro.

HATS har utarbeidet en rekke rekrutterings- og organisasjonskurs som skal hjelpe flere til å bidra i driften av ulike lag og øke kompetansen innenfor organisering og drift. HATS står også som arrangør av produsentforum og arrangørforum, hvor utvikling av kunstnerisk prosesser står sentralt. Et annet tiltak, kalt Revyforum, er rettet mot ildsjeler og pådrivere innenfor ulike revyag og er ment som en arena for faglig påfyll. Forumet har form av tre helgesamlinger med fokus som drift og organisering, revytekster og regi og instruksjon.

HATS har flere prosjekter der integrering gjennom kunst er et tema. Dette har blant annet form av kulturverksteder i fem kommuner, der profesjonelle instruktører veileder i film, scenekunst, dans o.l. Organisasjonen har samarbeidspartnere i fem asylmottak i de tre nordligste fylkene.

3.4.2 Vestlandske Teatersenter

Vestlandske Teatersenter ble etablert i 1967 og har siden dette hatt en viktig rolle i amatørteaterfeltet på Vestlandet. Teatersenteret, som har tilhold i Bergen, er en medlemsorganisasjon med rundt 40 medlemslag. Medlemslagene er i hovedsak fra Bergen og Hordalandsregionen. Teatersenteret har fem ansatte, men ingen rene administrative stillinger. Hovedinntektsgrunnlaget for virksomheten er statlige midler, enten direkte over statsbudsjettet eller indirekte gjennom SceneFolk. I 2017 fikk Vestlandske Teatersenter et direkte tilskudd på 3 millioner kroner fra Kulturdepartementet. I tillegg bidrar både Bergen kommune og Hordaland fylkeskommune.

Virksomheten ved teatersenteret har et hovedfokus på barn og unge. Teatersenteret har en omfattende virksomhet, som særlig er knyttet opp til en teaterskolen for barn og unge i aldersgruppen 6 til 20 år. Her har man i 2017 10 grupper. Derest kommer også Lørdagsteater for de yngste, som tar inn 30 barn. Senteret opplever at tiltakene er meget populære og opererer med ventelister for å komme inn. Tilmærmingen ved teaterskolen baserer seg på et profesjonelt ståsted, med mangfold og annerledeshet som to av senterets merkelapper.

Vestlandske Teatersenter har også produksjon av egne oppsetninger og arrangerer festivalen Teaterfest Vest, som er ment å etablere nettverk og gi inspirasjon innenfor amatørteaterfeltet. I en årrekke har teatersenteret også arrangert Mini Midi Maxi, en internasjonal festival hvor profesjonelle viser teater for barn og unge.

Teatersenteret arrangerer kurs etter behov og etterspørsel. Noen av kursene arrangeres i samarbeid med andre aktører, eksempelvis Norsk Revyfaglig Senter. I tillegg driver teatersenteret service og veiledningstjenester for medlemmer og aktører innenfor amatørteaterfeltet. Sammen med nettverksorganisasjonen Proscen

var det inntil nylig ansvarlig for administrasjon av Cornerteateret (Teaterdrift Bergen AS).

Vestlandske Teatersenter har også iverksatt tiltak med en klar sosial profil, blant annet et lavterskel teater tilbud i Fana for barn, hvor tilbudet var gratis. I samarbeid med Redd Barna har teatersenteret latt barn på asylmottak få skrive sin historie, noe som etter planen skal danne grunnlaget for en teaterforestilling i 2018. I barnegruppen opererer en også med et gitt antall med gratis plasser for barn som kommer fra hjem med strammere økonomi.

Selv om teatersenteret organiserer amatørteaterlag, har det en tydelig profesjonell tilnærming til teatervirksomheten. Fokus er altså ikke bare på deltakelse og frivillighet, men også på teaterfaglig utvikling. Dette speiles i oppsetningene. Egenprodusert og nyere dramatikkk foretrekkes fremfor kjente klassikere. Teatersenteret er da heller ikke bruker av manusbanken Dramas, som oppfattes som lite interessant for de områdene de prioriterer.

3.4.3 Buskerud Teater

Buskerud Teater ble opprettet av Buskerud fylkeskommune i 1992. Teateret var regionalt basert, og besto etter hvert av fire regionale teaterverksteder: Hallingdal teaterverksted, Midt fylket teaterverksted, Nedre Buskerud teaterverksted og Lågen teaterverksted. Ideen med teaterverksteder var at de skulle være kompetansesentre på teater innenfor områder som regi og dramatikkk, scenografi, lys, lyd og kostyme, og slik gi et løft for lokale amatørteatre. Prisene de enkelte amatørteaterlagene skulle betale var ment å ligge på et moderat nivå, gitt at tilbudet fikk støtte fra stat, kommuner og Buskerud fylkeskommune. I 2004 regnet Buskerud Teater med at teaterverkstedene dekket hele fylket. Alle kommuner hadde da tilbud om å delta i samarbeidet.

Dagens Buskerud Teater jobber stadig etter det samme formålet om å løfte amatørteatrene kvalitetsmessig og bidra til å bygge en bro til det profesjonelle. Teateret er imidlertid omorganisert og utgjør i dag en stiftelse, med en administrativ leder. Det regionale elementet er stadig tydelig i organisasjonsmodellen, med en kunstneriske leder i hver av de fire regionene av Buskerud, som alle har hvert sitt separate regionale teaterverksted. I tillegg har

Buskerud Teater en femte del, som er profesjonell. Denne er overtatt av Brageteateret, som er et profesjonelt teater som retter sin virksomhet inn mot barn og ungdom.

I 2017 er det fire ansatte teaterinstruktører i Buskerud Teater, som har ansvaret for hver sin region. I tillegg til tilskuddet organisasjonen får av Buskerud Fylkeskommune og inntekter fra tjenester for amatørteatergrupper, mottar den statlig tilskudd fra Kulturrådet og direkte tilskudd over statsbudsjettet fra Kulturdepartementet. Støtten fra Kulturdepartementet beløp seg i 2017 til 0,8 millioner kroner.

Buskerud teater gir i liten grad kurs, men prioriterer å utvikle kompetanse gjennom å heve produksjonen, med vekt på regi. De søker å jobbe gjennom produksjonen og drive kompetanseheving på den måten. Teateret søker å være tilgjengelig for amatørteatre i Buskerud, slik at det enkelte amatørteateret kan ta kontakt når de har behov for bistand. Her er det store variasjoner mellom de ulike amatørteatrene i fylket. Etterspørselen etter bistand er for eksempel mye større i Hallingdal enn det er i Drammen. Buskerud Teater bidrar imidlertid også med formidling og utleie av kostymer og mer organisatoriske spørsmål.

3.4.4 Norsk Revyfaglig Senter / Norsk Revyfestival

Norsk revyfaglig senter er et kompetansesenter og servicesentral for norske revymiljøer, som har som formål å høyne nivået på alle felter innen norsk revy, bistå revygrupper og øke rekrutteringen til revyscenen. Organisasjonen ble stiftet i 1990 av Norsk revyfestival, revygrupper, privatpersoner og kommunale kulturetater og holder til på Høilandet i Nord-Trøndelag. Senteret er organisert separat fra Norsk revyfestival, men har felles administrasjon og styre med revyfestivalen. Senteret har tre faste ansatte og to prosjektansatte. En viktig kilde til finansiering av senteret er tilskuddene det mottar fra Kulturdepartementet. I 2017 var dette tilskuddet på 2,5 millioner kroner.

Norsk revyfaglig senter er ikke en medlemsorganisasjon, men yter tjenester til og har et omfattende kontaktnett med revygrupper over hele landet. Senteret har 1500 revygrupper registrerte i sin base. Hvor mange av disse som er aktive er usikkert. Det er også usikkert hvor mange av disse som kan regnes som amatører. Våre

informanter ved senteret regner med at så mange som kanskje 5-600 av disse er halvprofesjonelle grupper. Unge som er engasjert i skolerevy er en målgruppe for senteret, som ser dette som en viktig arena for utvikling og rekruttering av interesse for og kunnskap om revy.

Senterets hovedaktivitet er Norsk revyfestival som finner sted på Høilandet. Norsk revyfestival ble første gang arrangert i 1987 og har siden blitt arrangert annen hvert år. Utover å ha ulike arbeidsgrupper under festivalen, driver senteret også kursvirksomhet. Disse arrangeres blant annet i samarbeid med de 9 regionale revyfestivalene, som arrangeres de årene det ikke er nasjonal revyfestival på Høilandet. I disse såkalte mellomårene reiser senteret rundt og avholder kurs der det er festivaler. Kursene har profesjonelle ledere og omhandler tema som tekst og arrangement. Alle kurs blir evaluert og senteret opplever å få gode tilbakemeldinger fra deltakerne. På denne måten opplever senteret å ha en bred faglig kontakt utad i norsk revymiljø. I de regionale mesterskapene, «Veien til Høylandet», kvalifiserer revylag seg til det nasjonale mesterskapet. Her møter senteret aktørene og blir kjent med deres behov.

Norsk revyfaglig senter yter også organisatorisk bistand, gjennom blant annet å bidra til produksjon av tekst, som i revy i stor grad er nyskrevet hver gang. Senteret har utviklet egne revyverksteder, som arrangeres rundt om i landet og fungerer som en opplæringsarena i revy. Særlig jobbes det her med utvikling av gode manus. Tekstbanken Dramas benyttes i liten grad innenfor revy. Norsk revyfaglig senter bidrar her med egne læringsmanualer for lærerne, eller skolemanualer. Denne læringsarenaen er viktig blant annet som inspirasjon til de mange skolerevyene som arrangeres rundt om i landet.

Senteret har i samarbeid med Nasjonalbiblioteket i Mo i Rana etablert Norsk revyfaglig arkiv, med revymateriale og tok også initiativ til den såkalte Tekstbanken, hvor revylag kan leie manus. Tekstbanken har en egen facebookside hvor de informerer om tjenesten, i tillegg til at de kjører et nyhetsbrev. Senteret har i tillegg etablert «Humorportalen», som er en videoportal for revy, som også benyttes som formidlingskanal av kurs og annen informasjon. Norsk revyfaglig senter har dessuten vært engasjert i et samarbeid med Nord Universitet, om å etablere et revystudium på 30

studiepoeng, med vekt på instruksjon. Nettopp instruktørkompetanse er viktig, slik våre informanter ved senteret ser det, samtidig som få instruktører har formell kompetanse. Senteret har utarbeidet en instruktørkatalog, som gir oversikt over revyinstruktører i Norge.

En utfordring for revymiljøet er ifølge senteret at det er store variasjoner både i instruktørkompetanse og ikke minst når det kommer til det kurstilbudet som er tilgjengelig for instruktører på det revyfaglige området. Samtidig er kursdeltakelse relativt kostbart, slik våre informanter ved senteret ser det. Østlandet er det området hvor det eksisterer flest kurstilbud. Avstander gjør det dyrt for interesserte andre steder i landet å delta på disse kursene. Norsk Revyfaglig Senter ønsker derfor å jobbe for å etablere en formell instruktørutdanning i Norge.

3.4.5 SceneFolk

Hålogaland Amatørteaterselskap, Vestlandske Teatersenter, Norsk Revyfaglig Senter og Buskerud teater inngikk i januar 2015 en samarbeidsavtale, «Frivillig scenekunst anno 2015», med sikte på å sikre et faglig løft i det frivillige scenekunstheltet. Etableringen var også et ledd i en dialog med Kulturdepartementet for å finne en løsning på spørsmål knyttet til drift og støtte til amatørteaterfeltet etter at tilskuddene til Norsk teaterråd ble stoppet. Aktørene som inngikk samarbeidsavtalen fikk tildelt statlige prosjektmidler til kompetanseheving og fornyelse i den frivillige delen av scenekunstheltet for perioden 2015 til 2017. Det formelle ansvaret for de tildelte prosjektmidlene ble ivaretatt av den nyetablerte foreningen SceneFolk. Foreningen har ingen faste ansatte, men et styre med representanter fra hver av de fire organisasjonene. Tiltak iverksettes som et samarbeid mellom de samarbeidende organisasjonene. Kulturdepartementets tilskudd til SceneFolk var i 2017 på 3 millioner kroner.

SceneFolk har et klart fokus på kunstnerisk kvalitet som verdi i amatørteaterfeltet. Som ledd i dette, har SceneFolk definert fem hovedområder for tiltak og aktiviteter. Dette omhandler blant annet kommunikasjon og informasjon på tvers av ulike organisasjoner, herunder dialog med Teateralliansen, samt tilrettelegging for nettverksbygging i miljøene på tvers av sceneuttrykk. Dernest har også SceneFolk vært aktiv i forhold til å

arrangere kurs med formål å drive kompetanseheving innenfor amatørteatrene, inspirere og ikke minst etablere ny kunnskap. Kurs har tidligere vært arrangert innenfor forestillingsanalyse, revyproduksjon og teaterinstruksjon.⁴² For å legge til rette for deltakelse, har SceneFolk subsidiert reiseutgifter. SceneFolk har også aktiviteter knyttet til opplæringsprogrammer som et av sine hovedområder, i form av kunstneriske og produksjonsrettede programmer. Fokus er på utvikling av produksjonskompetanse i teatergruppene. Hensikten er å bidra til et faglig løft i det frivillige scenekunstheltet, gjennom utvikling av ny kompetanse, nye verktøy, nye manus og dramapedagogiske opplegg.

En viktig satsing for SceneFolk siden 2017 er arrangementet Norway Fringe Festival, som avholdes i Bergen. Festivalen har deltakere fra Norge og andre land. Blant disse er det både profesjonelle utøvere og amatører. Norway Fringe Festival er inspirert av arrangementet Edinburgh Fringe Festival, som årlig samler et stort publikum, og beskrives som en arena som skal bidra til å skape kontakter og relasjoner mellom profesjonelle og amatører. En betydelig andel av tilskuddet SceneFolk mottar fra Kulturdepartementet brukes på festivalen i 2017 (1,3 millioner kroner) og 2018 (1,4 millioner kroner).

3.4.6 Tilskudd direkte til organisasjoner og SceneFolk som kilde til aktivitet, mangfold og kompetanse

Organisasjonene som samarbeider om SceneFolk er alle veletablerte aktører med høy kompetanse innenfor amatørteaterfeltet. Noen av disse har hatt sentrale roller innenfor dette feltet over lang tid og vært en del av den historiske oppbyggingen av feltet. Gjennomgangen i de foregående avsnittene viser at organisasjonene er viktige kilder til aktivitet og mangfold i amatørteaterfeltet. De retter seg inn mot et bredt spekter av uttrykksformer og mot amatørteaterutøvere i alle aldre. Gitt at revy er en uttrykksform mange amatørteatergrupper egner seg til – nest flest etter uttrykksformen teater ifølge vår spørreundersøkelse (jf. kapittel 2) – er det rimelig at deler av tilskuddsmidlene til amatørteaterfeltet kanaliseres til en organisasjon som fremmer nettopp dette uttrykket.

⁴² SceneFolk 2016

Norsk revyfaglig senter / Norsk revyfestival er en organisasjon som ser ut til å ha en landsomfattende rolle i den forstand at revygrupper over hele landet deltar i aktiviteter den organiserer og gjør bruk av dens tjenester. De andre organisasjonene som samarbeider om SceneFolk må imidlertid betegnes som regionale organisasjoner. HATS nedslagsfelt er de tre fylkene i Nord-Norge. Vestlandske Teatersenter og Buskerud teater betjener i første rekke amatørteatermiljøer i Hordaland- og Buskerudregionene. Disse observasjonene ser ut til å gjelde også for bruken av tilskuddene til SceneFolk. Intensjonen med disse tilskuddene var at de skulle bidra til kvalitets- og kompetanseutvikling for hele amatørteaterfeltet. Basert på de opplysningene vi har innhentet, ser det ut til at virksomheten i SceneFolk for en stor del er avgrenset til regionene organisasjonene hører hjemme i. I forrige avsnitt så vi at organisasjonene som inngår i Teateralliansen er landsdekkende, men at tyngdepunktet for deres virksomhet ligger i Sør-Norge og på Østlandet. Slik sett, kan fordelingen av midler mellom organisasjonene som hører inn under Teateralliansen og SceneFolk sies å være utfyllende i et geografisk perspektiv. Til sammen dekker de to grupperingene store deler av landet.

Organisasjonene som samarbeider om SceneFolk har en annen orientering enn organisasjonene som inngår i Teateralliansen. Der SceneFolk er mer orientert mot det teaterfaglige og kunstnerisk kvalitet i amatørteaterfeltet, har Teateralliansen et tydeligere fundament i frivillighets-Norge. Ser man på bruken av tilskuddene fra Kulturdepartementet og rollene organisasjonene har i forhold til amatørteatergrupper, er imidlertid de to grupperingene nokså like. Midlene som kanaliseres til organisasjonene som samarbeider om SceneFolk bidrar til oppsetninger av amatørteater (Vestlandske Teatersenter), til større arrangementer (Norsk revyfestival) og til manustjenester og liknende (Norsk revyfaglig senter). Mye av disse midlene bidrar til at organisasjonene kan tilby kurs og kompetansehevende tjenester og til andre støttefunksjoner de har for amatørteatergrupper. Det samme gjelder imidlertid langt på vei for Teateralliansen. Rollen organisasjonene som får driftsstøtte fra Teateralliansen har for amatørteatergrupper er også for en stor del knyttet til kurs og kompetansehevende tiltak. Ser man tilskuddene som kanaliseres til Teateralliansen og SceneFolk-organisasjonene under ett, er det slående at lite av disse midlene viderefordes som

«rene» aktivitetsmidler, det vil si som økonomisk støtte til oppsetning av amatørteater.

I intervjuer med representanter for organisasjonene som inngår i SceneFolk fremkom det at samarbeidet dem imellom ikke har fungert optimalt og at det har vært uenigheter om den faglige profilen på samarbeidet. Dette gjelder blant annet satsingen på arrangementet Norway Fringe Festival. Som vi så i et foregående avsnitt, blir en betydelig del av tilskuddet som går til SceneFolk brukt på denne festivalen. Her fremhevet vi også at festivalen beskrives som en møteplass mellom amatører og profesjonelle. En representant for en organisasjon som inngår i SceneFolk var kritisk til denne satsingen fordi festivalen etter vedkommendes oppfatning i for stor grad arter seg som en festival for profesjonell scenekunst.

3.4.7 Kommunikasjon og kontakt mellom Teateralliansen og SceneFolk

Ett av spørsmålene evalueringen skal belyse er om det finnes synergier mellom Teateralliansen og SceneFolk som gjør at kompetansehevende tiltak kommer aktivitetene i hele feltet til gode. På bakgrunn av de opplysningene vi har innhentet, ser det ikke ut til at det finnes noen slike synergier mellom de to grupperingene. Da Norsk teaterråd ble nedlagt mistet amatørteaterfeltet en nasjonal fellesarena. Det ser ikke ut til at det har oppstått noen tilsvarende møteplasser for aktørene i dette feltet i ettertid. Situasjonsbeskrivelsen som fremkom gjennom intervjuer vi gjorde med organisasjoner som hører til Teateralliansen og SceneFolk tyder på at det er lite eller ingen kommunikasjon og kontakt på tvers av de to grupperingene, også med hensyn til kurs og kompetansehevende tiltak. I flere intervjuer ble mangelen på nasjonal koordinering av kurs og kompetansehevende tiltak i amatørteaterfeltet fremhevet.

Ettersom aktører innenfor Teateralliansen og SceneFolk begge driver med kursvirksomhet inn mot eksempelvis instruksjon, uten å koordinere seg, opplever noen av våre informanter i organisasjonene at man lett kommer i en konkurransesituasjon i forhold til hverandre og at det etableres parallelle tilbud. Som en av våre informanter i en av organisasjonene uttrykker det:

Vi burde tatt utgangspunkt i behovene som eksisterte og lagt kortene på nytt i forhold til det (...) fått til en arbeidsdeling hvor vi utnyttet hvem som er gode på hva.

Samme informant sier videre:

Om alle skal drive med litt, kommer det ikke de ulike feltene til gode.

Flere andre informanter, særlig gjaldt dette informanter fra organisasjoner som inngår i Teateralliansen, ga på liknende måter uttrykk for et ønske om en bedre nasjonal koordinering av de ulike aktivitetene. Dels dreier dette seg om at organisasjoner som setter i gang kurs mangler kunnskap om kurs andre organisasjoner avholder. Dels dreier det seg om at flere organisasjoner opplever at deres kompetanse ikke blir etterspurt av andre i tilfeller hvor dette hadde vært naturlig.

3.4.8 Uklare kriterier for tildeling av økonomisk støtte

I denne evalueringen baserer vi oss på at Kulturdepartementets forventninger til tilskuddene til amatørteaterfeltet er at de skal bidra til mangfold, aktivitet og kompetanse i feltet. Det er imidlertid vanskelig å finne tydelig uttalte mål og tildelingskriteriene som gjelder for disse tilskuddene. Dette gjelder generelt for tilskuddene Kulturdepartementet kanaliserte til Teateralliansen og organisasjonene som samarbeider om SceneFolk, men særlig de direkte tilskuddene som gis til HATS, Vestlandske Teatersenter, Buskerud Teater og Norsk Revyfaglig Senter / Norsk Revyfestival. Den sistnevnte typen tilskudd innebærer at departementet i disse tilfellene ikke blir tilskuddsforvalter, siden tilskuddene er gitt av en høyere instans, Stortinget. Dette betyr også at om departementet opplever at tilskuddsmottaker ikke forvalter midlene i tråd med intensjonene etc. kan de allikevel ikke holde midler tilbake som er gitt av Stortinget. Denne praksisen ble testet ut da departementet ønsket å stoppe utbetalingene til Norsk teaterråd.

Det er hevet over tvil at HATS, Vestlandske Teatersenter, Buskerud Teater og Norsk Revyfaglig Senter / Norsk Revyfestival utøver viktige roller på amatørteaterfeltet og at organisasjonenes

bruk av tilskuddene fra Kulturdepartementet er i tråd med departementets intensjoner. Disse tilskuddene gir forutsigbarhet for organisasjonene og sikrer kontinuitet i virksomheten på dette organisatoriske nivået i amatørteaterfeltet. Gitt at målene som gjelder for tilskuddene er at de skal fremme mangfold, aktivitet og kompetanse på amatørteaterfeltet, kan man imidlertid spørre seg om det ikke også finnes andre organisasjoner som oppfyller eller kunne oppfylt de samme rollene og om en mer gjennomslutlig og kriteriebasert fordeling av disse midlene ville gitt større utbytte for amatørteaterfeltet som helhet. Noen av aktørene vi intervjuet i amatørteaterfeltet opplevde at dagens ordning for fordeling av tilskudd mellom organisasjoner i for stor grad handler om at de ulike organisasjonene kjemper seg imellom om å få hånd om mest mulig av midlene. Aktører som ga uttrykk for slike synspunkter ønsker at organisasjonene heller *«kunne sitte ned og diskutere hva som gavner det enkelte scenetrykket best i Norge»*, som en av våre informanter uttrykte det.

3.5 Frifond teater

Den fjerde og siste bestanddelen i Kulturdepartementets tilskudd til amatørteaterfeltet består av midler som kanaliseres gjennom Frifond teater. Frifond kom i stand i år 2000, etter forslag fra frivillige organisasjoner, deriblant Norsk Amatørteaterråd og Landsrådet for norske barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU). Målgruppen for ordningen er det store mangfoldet av organisasjoner som arbeidet for barn og unge.⁴³ En annen viktig intensjon som ligger til grunn for Frifond er at midlene som legges inn i ordningen skal kanaliseres til grunnplanet i organisasjonene.⁴⁴

Frifond omfatter fire særordninger: Frifond organisasjon, Frifond musikk, Frifond barn og unge og Frifond teater. Disse ble opprinnelig forvaltet av paraplyorganisasjonene LNU, Norsk musikkråd og Norsk teaterråd. Tilskuddene var innrettet slik at organisasjonene som var ansvarlige for de ulike særordningene årlig kom frem til en prosentvis fordeling av det totale tilskuddet til Frifond mellom de ulike særordningene. LNU, som har ansvar for flere særordninger (Frifond barn og unge, Frifond organisasjon og,

⁴³ St.meld.nr. 39 (2006-07) s. 179.

⁴⁴ Stortinget 1999. Se også St.prp.nr. 61 (1999-2000) s. 73.

siden 2014, Frifond teater), gjør også en prioritering av midler mellom disse særordningene, basert på antall søkere det foregående året og forventet antall søkere i året som kommer. Det er opp til paraplyorganisasjonene som forvalter særordningene å fordele midlene videre etter søknad fra aktører, behandle klager samt å rapportere. Det er ikke fra statens side fastsatt detaljerte kriterier for viderefordeling av midler, utover det som fremkommer i tilskuddsbrevene.⁴⁵

3.5.1 Landsrådet for norske barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU)

LNU er en paraplyorganisasjon for 96 frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner, som har eksistert i sin nåværende form siden 1980. Organisasjonen har over tid forvaltet en rekke støtteordninger, deriblant ordningene Frifond barn og unge og Frifond organisasjon. Etter at departementet besluttet å stanse utbetalingene av tilskudd til Norsk teaterråd, overtok LNU forvaltningsansvaret for Frifond teater. For 2016 ble LNU tildelt et tilskudd på 3.6 millioner kroner til viderefordeling til kulturaktiviteter under Frifond teater, i tillegg til 4 mill. kroner i restmidler fra 2015.

3.5.2 Retningslinjer for Frifond teater

I tilskuddsbrevet til LNU for Frifond teater heter det at formålet med tilskuddet er å stimulere barn og unges aktivitet og deltakelse lokalt. Det heter videre at for «staten er det et mål å styrke de frivillige organisasjonene på deres egne premisser» og at det er LNU som formulerer konkrete mål og prioriteringer for bruken av midlene.⁴⁶ Formuleringen «på deres egne premisser» tilsier at LNU ikke har mandat til å gjøre kunstfaglige vurderinger av de prosjekter det søkes om tilskudd til.

I KPMGs gjennomgang av Norsk teaterråd fra 2014, ble det blant annet avdekket brudd på departementets retningslinjer i teaterrådets forvaltning av Frifond teater. Etter at LNU fikk ansvaret for Frifond teater, foretok de en gjennomgang av hvem

⁴⁵ Jamfør St.prp.nr 61(1999-2000) s.75.

⁴⁶ Kulturdepartementet 2016.

som hadde fått midler så langt gjennom ordningen og valgte å rydde i regelverket.⁴⁷ Endringene innebar ingen endring i tilskuddenes formål, men en presisering av retningslinjene.

Frivillighet som kriterium og formål for å få midler, blir særlig løftet frem i de reviderte retningslinjene. Ordningen slik den praktiseres i dag, har som hovedregel at ingen skal honoreres for det de gjør i prosjektet.⁴⁸ Dette omfatter dansere, skuespillere, søknadens kontaktperson eller personer i søkergruppens styre. Dette innebærer eksempelvis at spel ofte vil falle utenfor, fordi de leier inn profesjonelle skuespillere. Unntakene fra regelen gjelder teknikere og musikere som ikke har en rolle på scenen. I tillegg kan inntil to kunstneriske ansvarlige honoreres.

Retningslinjene presiserer at søknader må dreie seg om såkalt «scenisk aktivitet», i form av teater, impro, dans, laiv, revy, sirkus og kurs relatert til disse uttrykksformene. I henhold til retningslinjene for ordningen, opererer man med maksbeløp for hvor mye hver enkelt søker kan motta. For en forestilling, laiv eller festival ligger dette på 40 000,-, og for kurs 10 000,-. 120 000,- er maksimalbeløpet som kan utbetales per kalenderår. Frifondmidlene skal benyttes til å dekke utgifter som er nødvendig for at en aktivitet skal finne sted. Utstyrsinvesteringer dekkes imidlertid ikke av ordningen.

I retningslinjene fremgår det videre at grupper som søker må bestå av minst tre personer, og de må arbeide for og med barn og unge under 26 år. En av tre av deltakerne må være yngre enn 26 år. Søkergruppen må også arbeide etter demokratiske prinsipper, hvilket avskjærer enkeltmannsforetak. Gruppene må i tillegg ha lokal forankring.⁴⁹ Offentlige kulturtiltak innen teater knyttet til kulturskoler, SFO eller tilsvarende, er ikke kvalifisert for støtte gjennom ordningen. Slik kriteriene er definert i dag, får heller ikke medlemsorganisasjoner på amatørteaterfeltet, som for eksempel Frilynt Norge, tilskudd fra Frifond teater. Disse kan derimot søke midler fra ordningen Frifond organisasjon.

⁴⁷ Retningslinjer for Frifond teater er tilgjengelig på nettsidene til LNU. Alle ordningene ligger dessuten tilgjengelig på en egen nettside for Frifond, www.frifond.no.

⁴⁸ Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner 2017a

⁴⁹ Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner 2017a

3.5.3 Fordeling av midler fra Frifond teater

Som vist ovenfor, gikk tilskuddet til Frifond teater fra 13,3 millioner kroner i 2013 til 7,6 millioner i 2016. Etter at LNU overtok ansvaret for Frifond teater i 2014, ble tilskuddet til Frifond teater gitt som en egen bevilgning. Fra og med 2017 inngår disse midlene i totalbevilgningen til Frifond, som LNU og Norsk musikkråd fordeler på ulike særordninger etter en prosentvis fordelingsnøkkel.

De første årene LNU var ansvarlig for Frifond teater varierte tilskuddet til denne særordningen en del, noe som skyldes at det var vanskelig å få klarhet i hva det reelle antallet kvalifiserte søkere lå på. Det gjelder imidlertid generelt for disse årene at det totale tilskuddet til Frifond teater ble nedjustert, sett i forhold til tidligere år. Grunnen er at LNUs gjennomgang av ordningen viste at mange av søkerne som fikk midler gjennom denne ordningen frem til 2014 ikke er kvalifiserte for støtte. Dette kan skyldes at søkerne ikke oppfyller kravet om frivillighet eller at de ikke oppfyller kravet om at minst en tredel av gruppene må være under 26 år.

Søknadsprosessen for Frifond teater er nettbasert. LNU plikter å ha søkbare midler tilgjengelig hele året. Dette innebærer at en må tildele midler skjønnsmessig ut fra erfaringer om hvordan søknadsmassen fordeler seg over året. Søknadsbehandlingen følger kriteriene strengt, og med det som utgangspunkt opplever ikke våre informanter i LNU at noen grupper systematisk faller utenfor ordningen.

Tabell 3.1: *Tilslag på søknad fra Frifond teater fordelt på sceneuttrykk og gjennomsnittlig tildelt støtte i 2016*

	Antall i 2016	Andel av totalt tilslag	Gjennomsnittlig tildelt sum
Teaterforestilling	131	60,9 %	29 411
Revy	35	16,3 %	31 237
Laiv/levende rollespill	12	5,6 %	27 936
Danseforestilling	15	7,0 %	23 823
Kurs	8	3,7 %	10 200
Festival/større arrangement	2	0,9 %	40 000
Nysirkus	1	0,5 %	30 000
Annet	11	5,1 %	31 291
SUM	215	100,0 %	27 987

I 2016 mottok LNU 364 søknader. Av disse ble det tildelt midler på 215 søknader, eller 59 prosent. Flertallet av de innvilgede søknadene hadde teater som uttrykksform. Dette ser vi i tabell 3.1. Revy sto for 16 prosent, mens danseforestillinger utgjorde 7 prosent. Dette innebærer at tilskuddene tilfaller et relativt bredt utvalg av sceniske uttrykk, men at uttrykksformer som spel og impro i stor grad faller utenfor. At teaterforestillinger utgjør den største andelen er dessuten sammenfallende med at dette er det mest utbredte sceneuttrykket, skal vi tro inntrykkene fra vår spørreundersøkelse.

Gjennomsnittlig utbetalt beløp varierer ikke så mye mellom teaterforestillinger og revy, selv om sistnevnte ligger litt over med vel 31 000,- i utbetalt støtte. Høyest gjennomsnittlig tildelt støtte fikk det som ble betegnet som festivaler eller større arrangementer, men dette omfattet kun to søknader.

Ser vi på sceneuttrykk blant de søknadene som fikk avslag er også teater der i flertall. Disse utgjorde halvparten av de søknadene som fikk avslag. Den vanligste grunnen for avslag var at skuespillere eller dansere betales. Dette gjaldt i 75 prosent av tilfellene. I underkant av 20 prosent av de som fikk avslag på søknadene om midler fra Frifond teater i 2016 var med i en annen støtteordning. 12 prosent av de som fikk avslag var skole-prosjekter, som heller ikke kommer inn under ordningen.

Representanter for LNU reiser rundt i landet og informerer om de ulike Frifondordningene tre til fire ganger i året, herunder også om Frifond teater. I dette informasjonsarbeidet prioriterer de kommuner med færrest søknader. Sist år handlet dette blant annet om fylker som Sogn og Fjordane, Nordland og Finnmark. LNU er også oppsøkende i sitt informasjonsarbeid i et sosio-økonomisk perspektiv, gjennom å oppsøke kommuner med særlig mange fattige barnefamilier.

3.5.4 Frifond teater som kilde til mangfold, aktivitet og kompetanse i amatørteaterfeltet

Ett av spørsmålene denne evalueringen skal gi svar på er om Frifond teater utfyller de andre tilskudd fra Kulturdepartementet til amatørteaterfeltet eller om det oppstår parallelle strukturer. Gjennomgangen i de foregående avsnittene viser tydelig at Frifond teater har en utfyllende rolle i forhold til de øvrige tilskuddene og på flere enn en måte. For det første er dette fordi Frifond teater gir støtte til uorganiserte amatørteatergrupper. I kapittel 2 viste vi at en tredel av amatørteatergruppene som besvarte vår spørreundersøkelse ikke var medlemmer av en organisasjon. Det er grunn til å tro at de uorganiserte amatørteatergruppene er underrepresentert i undersøkelsen og at andelen grupper i amatørteaterfeltet som er uorganiserte er høyere enn det som fremkommer her. Mye av støtten som kanaliseres til organisasjonene i Teateralliansen og SceneFolk kommer i første rekke deres medlemsorganisasjoner til gode.

For det andre fremstår midlene Frifond teater fordeler som utfyllende i forhold til resten av tilskuddene fordi det dreier seg om «rene» aktivitetsmidler. I gjennomgangen av Teateralliansen og organisasjonene som er knyttet til SceneFolk fremkom det at mye av tilskuddene som går til disse organisasjonene brukes til kurs og kompetansehevende tiltak, arrangementer og støttefunksjoner de utøver for medlemmer. En mindre del av disse midlene brukes som direkte støtte til oppsetninger av amatørteater. Her ser Frifond teater ut til å fylle et behov som ellers ville vært udekket. Inntrykket underbygges av funnene i vår spørreundersøkelse. I kapittel 2 så vi at nest etter billettinntekter, er Frifond teater inntektskilden flest grupper i vår undersøkelse beskrev som viktig for virksomheten de driver.

I de foregående avsnittene har vi fremhevet mangelen på gjennomsiktighet og kriteriebaserte tildelinger av tilskuddene til organisasjonene som inngår i Teateralliansen og SceneFolk. LNUs forvaltning av Frifond teater skiller seg ut i denne sammenhengen, som en gjennomiktig og tydelig kriteriebasert fordeling av midler. Innvendinger som kom opp mot denne ordningen i intervjuer med aktører i amatørteaterfeltet dreier seg snarere om at noen mener at kriteriene som legges til grunn for ordningen er *for* rigide. Dels dreier dette seg om at ordningen setter klare grenser for honorering av dem som er involvert i aktiviteter. Som vi var inne på i kapittel 2, kan mye av aktivitetene i amatørteaterfeltet sies å befinne seg i et grenseland til profesjonell virksomhet og disse aktivitetene kan dermed diskvalifiseres fra støtte. Dels dreier det seg om at Frifond teater ikke gir støtte til innkjøp av teknisk utstyr og liknende. Som vi også viste i kapittel 2, er nettopp utgifter til teknisk utstyr en stor og viktig del av amatørteatergruppens kostnadsbilde. Tilskudd fra Frifond teater kan imidlertid brukes til leie av slikt utstyr.

En annen innvending som fremkom i intervjuer dreier seg om forholdet mellom ordningene Frifond teater og Frifond organisasjon. Amatørteatergrupper som er medlemmer av en nasjonal organisasjon kan søke midler fra Frifond organisasjon, fra sentralledet i organisasjonene og i tråd med retningslinjene fra LNU.⁵⁰ Dette kan være enten driftsmidler, prosjektmidler eller oppstartsmidler. Frifond teater er forbeholdt grupper som *ikke* er medlemmer i en organisasjon som mottar støtte fra Frifond organisasjon. Disse gruppene kan søke Frifond teater om et maksbeløp på 40 000, tre ganger årlig. Dette betyr at grupper ved å gå inn i en organisasjon, kan avskjære seg selv fra muligheten til å søke midler som kan være helt grunnleggende for at de skal kunne opprettholde sitt eget aktivitetsnivå. Dette er man kritisk til i særlig en av organisasjonene, som opplever at de mister medlemmer av denne grunnen.

En ytterligere innvending mot Frifond teater som ble nevnt i intervjuer med aktører fra feltet, er at ordningen retter seg inn mot grupper med aldersmessig tyngdepunkt under 27 år. Her må man imidlertid ta med i betraktningen at mange amatørteatergrupper nettopp hører til i denne aldersgruppen og at det er grunn til å tro

⁵⁰ Jf. Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner 2017b §10.

at det er en særlig vekst i amatørteatervirksomheten blant barn og unge. I kapittel 2 viste vi at i underkant av halvparten av amatørteatergruppene som besvarte vår spørreundersøkelse hadde et aldersmessig tyngdepunkt under 27 år. At en del av tilskuddet til amatørteaterfeltet retter seg inn mot grupper i denne aldersgruppen virker derfor rimelig. Innvendingene mot aldersbegrensningene på Frifond teater anskueliggjør snarere behovet for en tilsvarende ordning med «rene» aktivitetsmidler for grupper med høyere alder.

3.6 Fylkesamatørteaterråd

Avslutningsvis i dette kapitlet vil vi se nærmere på en gruppe organisasjoner som ikke er mottakere av Kulturdepartementets tilskudd til amatørteaterfeltet. Med nedleggelsen av Norsk teaterråd forsvant et viktig møtepunkt for amatørteaterfeltet på nasjonalt plan. Fylkesamatørteaterrådene mottok ikke tilskudd fra Kulturdepartementet før nedleggelsen av Norsk teaterråd. Disse organisasjonene var imidlertid tilknyttet Norsk teaterråd og deltok på møter og i kommunikasjonen som foregikk innenfor dette fellesforumet for amatørteaterfeltet. Fylkesamatørteaterrådene hadde en rådgivende rolle i teaterrådet, men med mindre innflytelse enn andre regionale aktører som HATS og Vestlandske Teatersentrum. I dag er fylkesamatørteaterrådene frakoplet organisasjonene som inngår i Teateralliansen og SceneFolk.

Det er i dag fylkesamatørteaterråd i Oslo, Akershus, Nord-Trøndelag, Rogaland, Vest-Agder og Vestfold. Fylkesamatørteaterrådene mottar driftsstøtte fra fylkeskommunene, og i noen tilfeller fra kommuner og er åpne for alle lag som driver med amatørteater i det aktuelle fylket eller regionen. Organisasjonene har noe ulik konstruksjon, eksempelvis er fylkesteaterrådet i Vest-Agder knyttet til Rosegården Teaterhus i Kristiansand. Fylkesamatørteaterrådene fungerer som paraplyorganisasjoner for det frivillige scenekunstlivet i fylkene. De er medlemsforeninger, som driftes av et styre som består av representanter fra gruppene, samtidig som det er ansatt en daglig leder eller tilsvarende for å ta seg av fellesfunksjoner. Amatørteaterråd vi var i kontakt med legger vekt på å bygge opp under lokal identitet, blant annet gjennom å jobbe for å øke bevisstheten rundt bruken av egen dialekt som scenespråk.

Fylkesamatørteaterrådene driver kurstilbud, som er gratis eller nesten gratis for medlemmer, noen ganger i samarbeid med det profesjonelle teateret i regionen. Nord-Trøndelag Teatersamlag samarbeider for eksempel med Nord-Trøndelag Teater om sine årlige kurs. Fylkesamatørteaterrådene fungerer også som et bindeledd mellom amatørteaterfeltet og det regionale forvaltningsnivået og noen fordeler også midler fra fylkeskommunen til teaterformål. De støtter oppbyggingen av nye amatørteatergrupper gjennom formidling av tilskudd, kurs og veiledning og formidling av kontakter til andre teatergrupper. Amatørteaterrådene har hjemmesider hvor arrangementer annonseres og flere har etablert lokale regionale kontakter. Nord-Trøndelag Teatersamlag har for eksempel en person med regionalt ansvar for henholdsvis områdene Namdal, Steinkjer, Verdal samt Stjørdal og Meråker. Akershus Amatørteaterråd har etablert faste sonemøter for medlemmer i tre regioner.

Informanter i fylkesamatørteaterrådene viser til at det etter nedleggelsen av Norsk teaterråd ikke lenger finnes noe nasjonalt fellesforum de kan delta i og at det er lite kontakt og koordinering i forhold til aktiviteter som foregår i regi av Teateralliansen og organisasjonene som inngår i SceneFolk. Siden fylkesamatørteaterrådene også driver med kurs og kompetansehevende aktiviteter innebærer dette en ytterligere mulighet for at det oppstår parallelle strukturer på dette området innenfor amatørteaterfeltet.

I 2017 ble det imidlertid etablert et forum for regionale teaterråd, bestående av de fire aktørene Oslo Teatersenter, Rosegården Teaterhus, Vestfold Teaterråd og Akershus Teaterråd. Her er hensikten å styrke samarbeidet rundt felles problemstillinger og utveksle erfaringer. Hensikten er også å invitere inn andre fylkesledd fra tidligere Norsk teaterråd og eventuelt å finne frem til andre regionale interesseorganisasjoner for amatørteatre. Forumet er ment som et uformelt fellesråd for amatørteaterorganisasjoner på regionalt nivå. Enn så lenge, er forumet ikke registrert som noen egen organisasjon og mottar heller ikke noen form for økonomisk støtte.

3.7 Oppsummering

Det overordnede spørsmålet denne evalueringen skal gi svar på dreier seg om hensiktsmessigheten til Kulturdepartementets nåværende fordelingsstruktur for tilskudd til amatørteaterfeltet. I dette kapitlet har vi beskrevet hvordan tilskuddene er innrettet og hvordan tilskuddsmidlene brukes. Vi har vurdert dette opp mot forventningene departementet har om at tilskuddene skal fremme aktivitet, mangfold og kompetanse i amatørteaterfeltet og mer spesifikke evalueringsspørsmål knyttet til disse forventningene. I neste kapittel skal vi gå nærmere inn på behovene som gjør seg gjeldende blant amatørteatergrupper og i hvilken grad tilskuddene oppfyller disse. Dette vil gi oss et utvidet grunnlag for å trekke konklusjoner om tilskuddenes hensiktsmessighet. Inntil videre vil vi oppsummere observasjoner vi har gjort som har relevans for dette spørsmålet.

Som vi har sett, er organisasjonene som er mottakere av Kulturdepartementets tilskudd til amatørteaterfeltet for en stor del er de samme som dem som mottok slik støtte før nedleggelsen av Norsk teaterråd. Bortsett fra Frifond teater, spelmidlene og Sceneteksttilskuddet går mye av disse midlene til det sentrale leddet i disse organisasjonene eller til sentralledd i deres medlemsorganisasjoner. Rollene disse organisasjonene utøver dreier seg om å utvikle og tilby kurs og kompetansehevende tjenester, ulike former for manustjenester, rådgiving og service til medlemsgrupper, arrangementer og viderefordeling av tilskuddsmidler.

Vi har sett at noen av disse organisasjonene har en landsdekkende rolle, mens andre snarere betjener regioner (fylker og landsdeler). Organisasjonene som inngår i Teateralliansen og SceneFolk utgjør til sammen en landsomfattende struktur. Frifond teater, har også en landsomfattende rolle. Virksomheten disse aktørene står for bygger opp under et mangfold av uttrykksformer. Mye av denne virksomheten ser ut til å være rettet mot teater, som er den vanligste uttrykksformen blant amatørteatergrupper, men den omfatter også egne tilbud til grupper som egner seg til uttrykksformene revy, spel og impro. Det samlede tilbudet retter seg mot amatørteatergrupper i alle aldersgrupper.

Etter nedleggelsen av Norsk teaterråd mistet amatørteaterfeltet en nasjonal møteplass. Amatørteaterfeltet fremstår i dag som fragmentert. Det er lite kontakt og kommunikasjon på tvers av organisasjonene som inngår i Teateralliansen og dem som inngår i SceneFolk. Det er dessuten lite kontakt og kommunikasjon mellom organisasjonene i Teateralliansen og Scenefolk og fylkesamatørteaterrådene, som tidligere deltok i Norsk teaterråd. Siden de fleste av disse organisasjonene tilbyr likeartede tjenester til amatørteatergrupper, er det grunn til å anta at det er parallelle strukturer på dette feltet. Dette gjelder særlig kurs og kompetansehevende tjenester, hvor det er grunn til å tro at en bedre nasjonal samordning ville gitt bedre utnyttelse av ressursene.

Vi har vist at det er en ubalanse i fordelingen av tilskuddsmidler mellom aktivitetsmidler og midler til kompetanseheving. Mye av virksomheten i amatørteaterorganisasjonene som mottar tilskudd fra Kulturdepartementet dreier seg om rådgiving og kurs- og kompetansehevende tiltak. Med i dette bildet hører det også at en annen viktig kilde til statlig tilskudd til amatørteaterfeltet, voksenopplæringsmidlene fra Kunnskapsdepartementet, også er rettet mot kursaktiviteter. Prioriteringen av dette formålet har blitt styrket etter innføringen av Kulturdepartementets nåværende fordelingsstruktur for tilskudd til amatørteaterfeltet.

De «rene» aktivitetsmidlene (Frifond teater, Spelfondet) har ikke økt i omfang etter innføringen av den nye fordelingsstrukturen. Snarere har det vært en reduksjon av disse midlene, ved at de samlede tildelingene fra Frifond teater har gått ned fra 13,3 millioner kroner i 2013 til 7,6 millioner kroner i 2016. Disse midlene utgjør likevel en betydelig andel av det totale tilskuddet til amatørteaterfeltet. Men som vi har vist, er det lite eller ingen slike midler tilgjengelig for grupper som ikke har medlemmer under 26 år og som ikke driver oppsetninger av spel. Inntrykket av at aktivitetsmidler er underprioritert i Kulturdepartementets tilskudd til amatørteaterfeltet underbygges av Teateralliansens kartlegging av amatørteaterfeltet. Her fremgår det at et klart flertall av amatørteatergruppene som deltok i undersøkelsen mener de har størst behov for direkte økonomisk støtte.⁵¹

⁵¹ Teateralliansen 2017

Ikke alle organisasjonene som er mottakere av Kulturdepartementets tilskudd til amatørteaterfeltet ser ut til å ha noen omfattende virksomhet knyttet til amatørteater. Vi har også fremhevet en mangel på gjennomsiktighet, i form av klare mål og tildelingskriterier, som et generelt trekk ved departementets tilskudd til amatørteaterfeltet. Særlig gjelder dette de direkte tilskuddene som gis til organisasjoner over statsbudsjettet. Det fremgår ikke klart i offentlige dokumenter i hvilken utstrekning fordelingen av disse midlene er basert på faglige vurderinger og mål/intensjoner som gjelder for ordningen. Unntaket her er Frifond teater som har klare tildelingskriterier.

Dersom målene for Kulturdepartementets tilskudd til amatørteaterfeltet er å fremme aktivitet, mangfold og kompetanse i dette feltet, ville ordningen profittert på at det formuleres tydeligere kriterier for fordeling av tilskudd knyttet til disse målene. Det er nærliggende å mene at aktivitet og medlemstall i organisasjoner burde være et viktig kriterium for tildelinger. I denne sammenhengen burde det også gjøres en avklaring av i hvilken grad midlene utelukkende skal være forbeholdt frivillig amatørvirksomhet eller gå til aktiviteter som har innslag av profesjonell lønnet virksomhet. Som vi har sett i dette kapitlet, er det uenigheter om disse spørsmålene mellom aktører i amatørteaterfeltet og andre, knyttet til Frifond teater, spelmidlene og Norway Fringe Festival.

4 Amatørteatergruppers behov og effekter av tilskudd

I forrige kapittel redegjorde vi for Kulturdepartementets nåværende fordelingsstruktur for tilskudd til amatørteaterfeltet og vurderte om denne fungerer i tråd med departementets intensjoner. I dette kapitlet vender vi blikket mot amatørteatergruppens behov og spørsmålet om i hvilken utstrekning tilskuddene oppfyller disse behovene.

Kulturdepartementets tilskudd til amatørteaterfeltet er i stor grad formidlet via paraplyorganisasjoner, og i mindre grad direkte til amatørteatergrupper. For å få et grep om effekter disse midlene har i amatørteaterfeltet, vil vi derfor se nærmere på sammenhenger mellom amatørteatergruppers organisasjonstilknytning og (1) deres muligheter for å få tilskudd; (2) deres deltakelse på kurs; (3) deres bruk og erfaringer med manustjenesten Dramas; og (4) amatørteatergruppens aktivitetsnivå. Frifond teater er et tilskudd som går direkte til aktivitet, uavhengig av organisasjonstilknytning. Vi vil derfor se på denne ordningen separat.

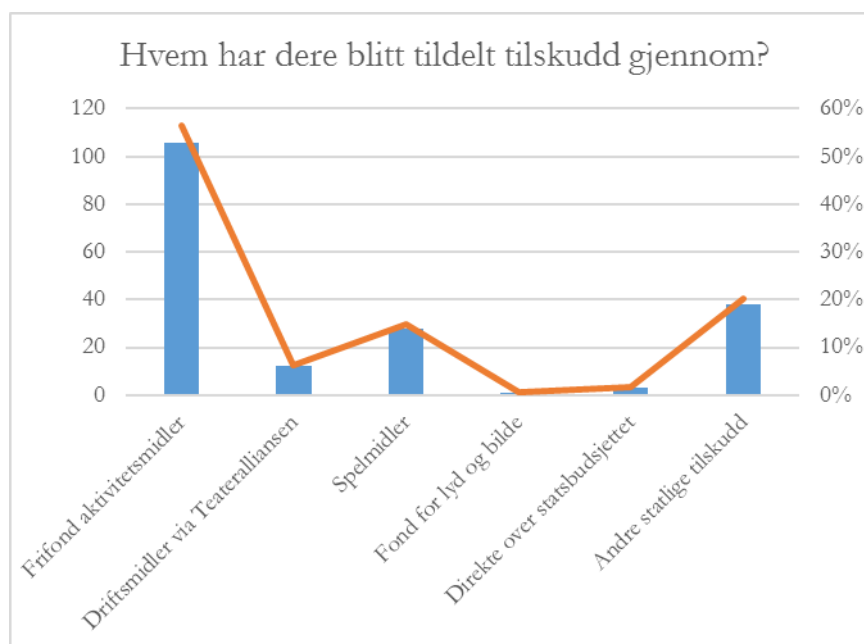
Funnene vi baserer oss på i kapitlet er i hovedsak hentet fra spørreundersøkelsen vi gjennomførte blant amatørteatergrupper. Her må vi igjen ta et generelt forbehold knyttet til i hvilken grad respondentene i vår undersøkelse er representative for amatørteatergrupper i Norge. Som beskrevet i kapittel 2, fordeler imidlertid våre respondenter seg ganske bredt, både geografisk, med hensyn til alderstyngdepunkt og scenisk uttrykk. To av tre blant amatørteatrene i studien var også med i en organisasjon. Dette kan vi ha i bakhånd ved lesningen av funnene i dette kapitlet.

4.1 Amatørteatergruppers bruk av offentlige tilskudd

Tidligere i rapporten har vi allerede gitt noen viktige svar på spørsmålet om amatørteatergruppers behov. I kapittel 2 redegjorde vi for hovedtrekkene i amatørteatergruppenes økonomiske situasjon, slik dette fremkommer i svarene på vår spørreundersøkelse. Her så vi at halvparten av disse gruppene har en årlig omsetning på under 200 000 kroner, mens en fjerdedel har en omsetning på over 1 million. Inntektskilden klart flest grupper beskriver som viktig er billettinntekter. Dette etterfølges av Frifond, dugnadsinntekter og private sponsorer. Vi så at spørreundersøkelsen tyder på at de viktigste kostnadsdriverene for amatørteatergrupper er utgifter til teknisk utstyr, leie av instruktører, leie av lokaler og utgifter til kostymer og kulisser. Vi så også at over halvparten av amatørteatergruppene opplever å ha en anstrengt økonomisk situasjon og at halvparten av disse gruppene igjen oppgir at de har redusert aktiviteten som følge av den økonomiske situasjonen. I dette avsnittet vil vi utdype dette bildet av amatørteatrenes økonomiske situasjon på bakgrunn av andre mer spesifikke spørsmål vi stilte respondentene på vår spørreundersøkelse.

4.1.1 Tildeling av midler fra statlige tilskuddsordninger

I spørreundersøkelsen ble respondentene spurt om deres kjennskap til statlige tilskudd. Av svarene fremgår det at de aller fleste gruppene er kjent med at det finnes slike ordninger. 93 prosent (377) av respondentene oppgir at de kjenner til en eller flere slike tilskudd. Av de som svarer at de kjente til én eller flere tilskudd, er det litt under halvparten som svarer at de har mottatt tilskudd eller støtte (188 av 377). Blant disse er aktivitetsmidler gjennom Frifond teater den klart vanligst (56 %). Dernest ser vi at en høy andel av våre respondenter har fått spelmidler. Resultatene er presentert i figur 4.1 nedenfor.

Figur 4.1: *Hvilke tilskudd har amatørteatergruppen mottatt?*

N:188

Som vi kan se av figuren, oppgir nærmere tjue prosent av respondentene at de har fått midler fra andre statlige tilskudd enn dem som er spesifisert. Det er grunn til å tro at dette i mange tilfeller dreier seg om voksenopplæringsmidler fra Kunnskapsdepartementet, som formidles til lokale kursaktiviteter blant amatørteatergrupper av Studieforbundet kultur og tradisjon. På spørsmålet om de kjente til statlige tilskudd for amatørteatre oppga klart flest respondenter at de kjente til nettopp denne ordningen.

4.1.2 Når tilskudd ut til ikke-medlemmer så vel som medlemmer?

Et annet interessant spørsmål er i hvilken grad teatergrupper som svarer at de er medlem av en organisasjon har høyere sannsynlighet for få tilskudd enn teatergrupper som ikke er medlem. For å teste for dette har vi gjennomført en krysstabulering av medlemskap i organisasjon og om man er blitt tildelt midler eller ikke. Resultatet ser vi i tabell 4.1.

Tabell 4.1: *Fordeling av de som har fått midler over medlemmer og ikke-medlemmer*

	Ikke tildelt tilskudd	Tildelt tilskudd	Totalt
Ikke medlem	145 (75 %)	48 (25 %)	160
Medlem	181 (65 %)	98 (35 %)	312
Totalt	326 (69 %)	146 (31 %)	472

N:472

Tabellen viser at blant de som ikke er medlemmer av noen organisasjon har 25 prosent fått midler gjennom organisasjoner som hører inn under ordningen vi her evaluerer, mens 75 prosent ikke har det. Dette vil i hovedsak gjelde teatergrupper som får tilskudd gjennom Frifond teater.

Blant de som er medlemmer har 35 prosent fått midler, mens 65 prosent ikke har fått det. Vi ser at for medlemmer ligger prosenten over snittet for de som har fått midler og under snittet for de som ikke har fått midler, mens det er motsatt for ikke-medlemmer. Forskjellen er imidlertid ikke veldig stor.

For å teste dette ytterligere har vi også gjort en logistisk regresjon for å teste sannsynligheten for at medlemmer versus ikke-medlemmer har fått tilskudd.

Tabell 4.2: *Estimert sammenheng mellom medlemskap og sannsynligheten for om man har fått tilskudd eller ikke*

	Oddsrate
Medlemskap i organisasjon	1,64** (0,33)
Konstant	0,33 (0,055)

Notat: *signifikant på 10 %, **signifikant på 5 %, ***signifikant på 1 %
Standardfeilene er oppført i parentes under koeffisientene. Avhengig variabelen er et mål på om man har fått tilskudd eller ikke

N:472

Regresjonen viser at for medlemmer er oddsraten 1,64. Oddsene er altså 1,64 ganger høyere for de som er medlemmer enn de som ikke er det. Det er altså en positiv assosiasjon mellom medlemskap og å ha fått tilskudd, gjennom en av de overnevnte ordningene. Oddsraten på 1,64 tilsvarer disse sannsynlighetene:

- 1) Sannsynligheten for å ha fått tildelt midler gjennom ordningene er 25 % for ikke-medlemmer
- 2) Sannsynligheten for å ha fått tildelt midler gjennom ordningene er 35 % for medlemmer

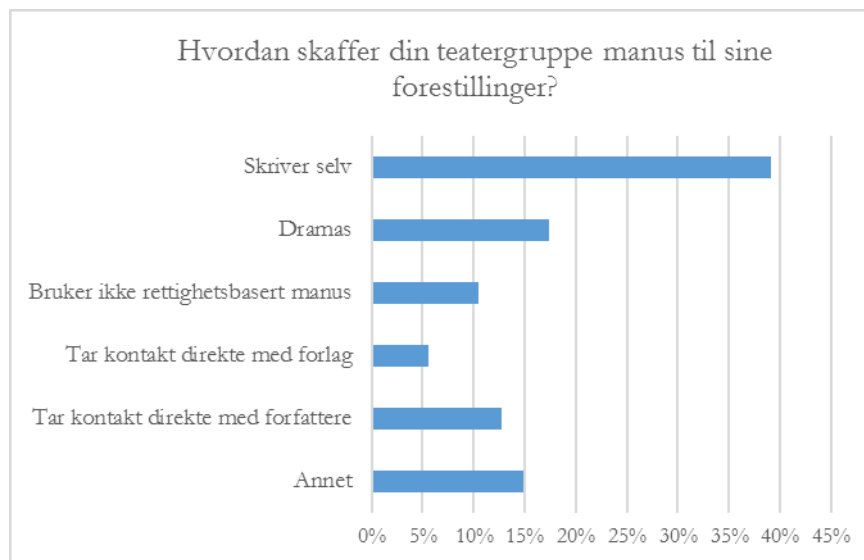
Sannsynligheten for å ha fått tildelt midler øker altså noe dersom man er medlem av en organisasjon, men det dreier seg ikke om noen stor forskjell. I denne sammenhengen er det verdt å minne om funnet vi presenterte i kapittel 2. Her så vi at om lag halvparten av amatørteatergruppene oppga at de hadde en ganske eller svært utfordrende økonomisk situasjon, og at det var et lite overtall av grupper med organisasjonsmedlemskap som oppga dette.

4.2 Tilgang til manus og bruk av Dramas

Tilgang på gode manus er en viktig del av det å utvikle kunstnerisk utfordrende og spennende teateroppsetninger. I kapittel 2 så vi at en del amatørteatergrupper oppgir at manus er en viktig utgift. Knappe en av fem amatørteatergrupper som har besvart spørreundersøkelsen oppgir at de har høye eller svært høye kostnader knyttet til manus, mens blant de uorganiserte er andelen noe lavere. Et klart flertall av gruppene svarer imidlertid at utgiftene til dette er lave. Dette gjelder særlig innenfor revy, men også i noen grad innenfor teater. Det er særlig teatergrupper innenfor musikal som uttrykksform, som gir uttrykk for at kostnadene til manus er høye, jamfør Vedlegg 1, tabellene A1-A3.

4.2.1 Kilder til manus

Hva som er kildene til manus for amatørteatergruppene får vi et inntrykk av i figur 4.2.

Figur 4.2: *Kilder til manus for amatørteatergruppene*

N:405

Som vi ser av figuren velger nesten 40 prosent av amatørteatrene i denne studien å skrive manus selv. En svært høy andel av disse finner vi innenfor revy, men også noe innenfor teater.

En mindre andel svarer at de benytter manusbanken Dramas, som administreres Noregs Ungdomslag. Om lag 17 prosent av de som besvarer vår studie skaffer sine manus herfra. Av dem som benytter seg av Dramas er det flest grupper som jobber med uttrykksformen teater, men også i noen grad grupper som driver med musikal som uttrykksform.

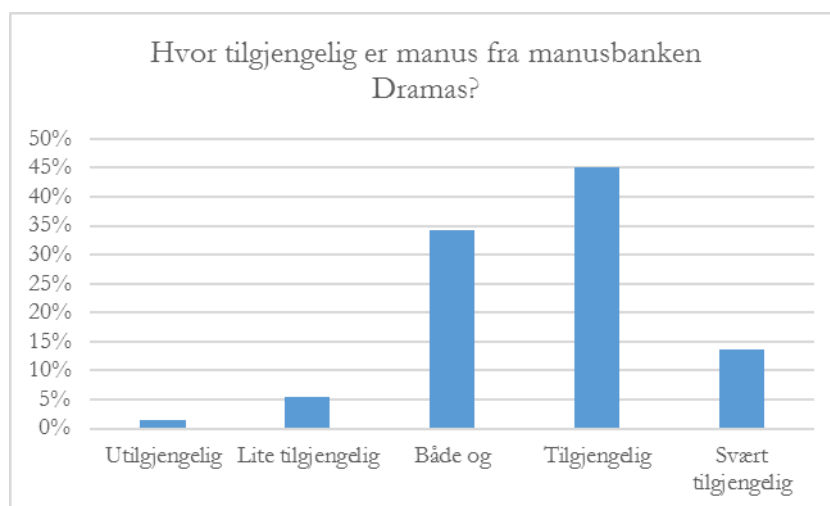
12 prosent tok kontakt med forfatterne direkte, noe som var vanligst blant dem som drev med teater, og vel 10 prosent benyttet seg ikke av rettighetsbasert manus. Dette gjaldt igjen for de som drev med revy. Andre kilder for manus er blant annet Joseph Weinberger ltd London, som noen respondenter nevner, mens andre oppgir at de oversetter eldre utenlandske manus selv.

4.2.2 Dramas' tilgjengelighet

Gitt at en del av de statlige tilskuddene som går til Teateralliansen kanaliseres til Dramas, er det interessant å se i hvilken grad

amatørteatrene opplever manusene der som tilgjengelige. Dette får vi et inntrykk av i figur 4.3.

Figur 4.3: *Blant de amatørteatre som benytter seg av Dramas, hvor tilgjengelige oppleves manus derfra å være?*

N:146

Dataene viser at tilgjengelighet ikke er noe stort problem, blant de som benytter seg av manus fra Dramas. De fleste opplever manusene som tilgjengelige eller svært tilgjengelige. Samtidig svarer 35 prosent et «både og» på dette spørsmålet og 5 prosent ser de som lite tilgjengelig.

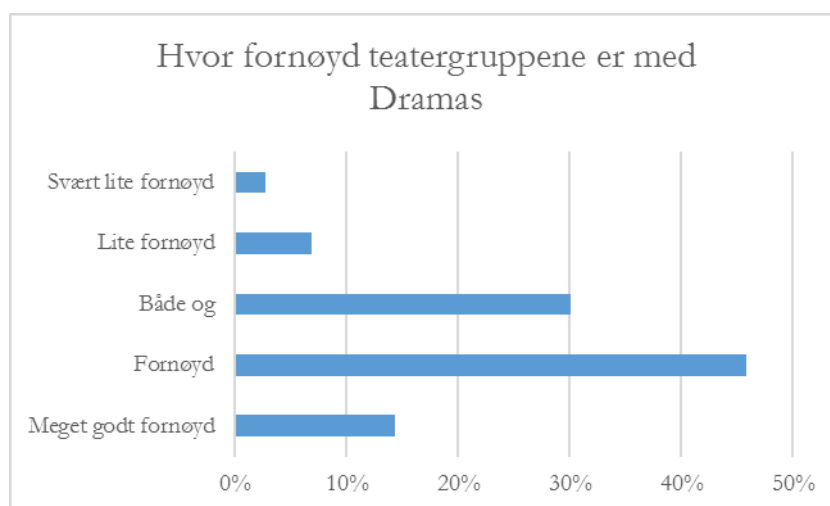
Disse svarene er altså fra gruppene som faktisk benytter seg av Dramas. Som vist i forrige avsnitt, er det kun 17 prosent av amatørteatergruppene i vårt utvalg som benytter seg av denne tjenesten. Dette kan tyde på at Dramas generelt oppfattes å ha lav tilgjengelighet blant amatørteatergrupper. En slik tolkning finner støtte i spørreundersøkelsen Teateralliansen utførte blant amatørteatergrupper i 2016. Her svarte rundt 60 prosent av respondentene at de opplevde at Dramas hadde veldig dårlig, ganske dårlig eller litt dårlig tilgjengelighet.⁵²

⁵² Teateralliansen 2017

4.2.3 Tilfredshet med Dramas

Noe av det samme mønsteret ser vi når vi spør hvor fornøyde brukerne av Dramas er med tjenesten. Dette ser vi av figur 4.4. nedenfor. Nær 60 prosent av brukerne er enten fornøyde eller meget godt fornøyde, mens 30 prosent svarer «både og» og 10 prosent er lite fornøyd.

Figur 4.4: *Hvor fornøyd teatergruppene som benytter seg av Dramas er med manusbanken*

N:146

Noen amatørteatre benytter seg av muligheten til å svare på hva de opplever kunne forbedre tjenestene til Dramas. Svarene dreier seg dels om administrative forhold, som når noen peker på ønsket om kortere responstid. Men svarene dreier seg også i stor grad om presentasjonen av tjenestene på internett, søkemotor, digitalisering etc. Tilgang til musikk til stykkene, utover noter nevnes også, og ikke minst ønsker flere seg et bedre utvalg av manus.

Igjen må vi understreke at disse svarene dreier seg om brukerne av Dramas. Siden dette kun gjelder et lite mindretall av amatørteatergruppene, er det interessant også hvordan de som *ikke* benytter Dramas, ser på tilbudet. I den overnevnte undersøkelsen fra Teateralliansen svarer rundt 60 prosent av amatørteatergruppene at de opplever kvaliteten på manuskripter

og tjenesten Dramas yter som veldig dårlig, ganske dårlig eller litt dårlig. I intervjuer vi gjorde med representanter for organisasjoner som ikke benytter seg av Dramas fremkom det at de opplevde mange av manusene i Dramas som utdaterte og at det er vanskelig å få ut interessante opplysninger om manusene. Her savnes en database, for eksempel basert på relevante søkeord. I tillegg kommer at informanter ønsker en tydeligere veiledning på manus som er tilpasset til et konkret ensemble med hensyn til alder, kjønn osv. Som vi var inne på i kapittel 4, jobber Teateralliansen nå med å utvikle Dramas som tjeneste.

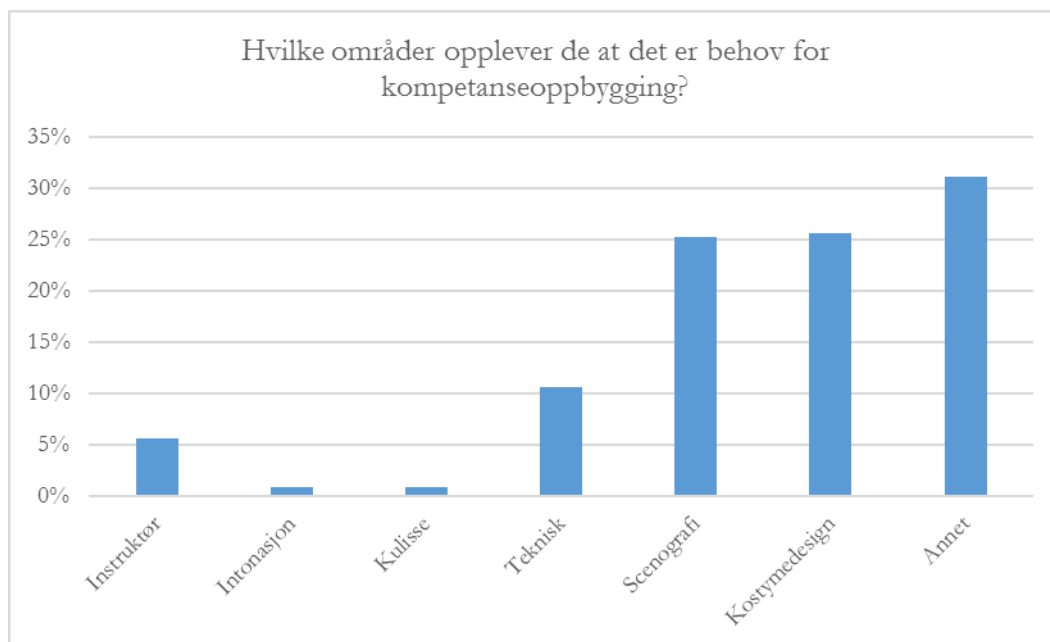
4.3 Deltakelse på kurs

Kompetanseheving på amatørteaterfeltet er et av hovedmålene for tilskuddene fra Kulturdepartementet som går til SceneFolk. Men som vi har vært inne på i forrige kapittel, tilbyr de fleste andre nasjonale og regionale organisasjonene på amatørteaterfeltet også kurs og kompetansehevende aktiviteter. I hvilken grad er dette kurstilbudet tilpasset behovene som gjør seg gjeldende på amatørteaterfeltet?

4.3.1 Behov for kompetansebygging

I spørreundersøkelsen spurte vi respondentene om de opplever at det er behov for kompetanseoppbygging i egen amatørteatergruppe, noe om lag 80 prosent svarer ja på. På spørsmål om hvilke områder de opplever at det er ønskelig med kompetanseheving svarer nesten halvparten kostymedesign og /eller scenografi. Dette ser vi av figur 4.5 nedenfor.

Figur 4.5: *Opplevd kompetansebehov blant amatørteatergruppene, fordelt på område*

N:340

Som vi ser av figuren er det særlig innenfor scenografi og kostymedesign våre respondenter opplever et kunnskapsbehov. Instruktørkompetanse kommer overraskende lavt. Kategorien «annet» er imidlertid høy, hvilket innebærer at det ofte er på andre områder enn dem vi har funnet frem til at amatørteatergruppene i denne undersøkelsen opplever et kompetansebehov.

4.3.2 Kursdeltakelse

Ser vi på kursdeltakelsen i amatørteatergruppene som har svart på vår undersøkelse, finner vi at det særlig er representanter for grupper som driver med sceneuttrykket «teater» som kjenner til noen i egen gruppe som har deltatt på teaterrelaterte kurs. Som vi kan se av Tabell 4.3, svarer 64 prosent ja på dette spørsmålet. Blant grupper som driver med revy svarer bare halvparten ja på spørsmålet og blant gruppene som driver med musikal svarer om lag 40 prosent ja på spørsmålet. Også innenfor spel og dans svarer et mindretall ja på dette spørsmålet.

Tabell 4.3: *Fordelingen av deltakelse på kurs for de ulike sceneuttrykkene*

Sceneuttrykk	Kjenner du til om noen i din teatergruppe har deltatt på kurs?		Totalt
	Ja (%)	Nei (%)	
Dans	33 %	67 %	9
Impro	80 %	20 %	5
Musikal	41 %	59 %	34
Revy	51 %	49 %	134
Sirkus	100 %	-	2
Spel	47 %	53 %	17
Teater	65 %	35 %	172
Totalt	56 %	44 %	405

Uten at vi skal tolke dette resultatet for vidt, tyder det på at kurstilbudet først og fremst er tilpasset og interessant for de som jobber med teater som uttrykksform, og noe mindre innenfor revy, spel og de musikkbaserte sceneuttrykkene musikal og dans.

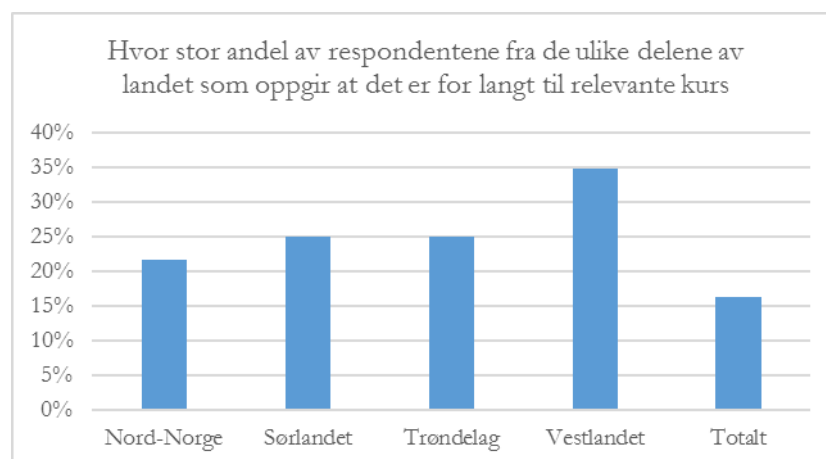
4.3.3 Grunner til ikke å delta på kurs

Ønsket om kompetansebygging er altså stort blant amatørteatergruppene som har besvart vår spørreundersøkelse. Som vi så i de foregående avsnittene sier 80 prosent at de har behov for økt kompetanse, samtidig som det er knappe 60 prosent kjenner til noen i egen teatergruppe som har deltatt på kurs. Når andelen ikke er høyere, er det ofte praktiske forhold som synes å komme i veien, som at kurset er for kostbart eller for langt unna. 173 av 179 respondenter har oppgitt hva som er grunnen til at de ikke har deltatt på kurs. Av resultatene finner vi at hovedgrunnen til at de fleste av disse ikke deltar på kurs er fordi kurset anses som for kostbare. 30 prosent av respondentene oppgir dette som grunn. Kun omtrent 6 prosent oppgir at grunnen er at de ikke har behov for økt kompetanse. Manglende informasjon om kursene ser heller ikke ut til å være et problem.

Om lag 16 prosent svarer at relevante kurs arrangeres for langt unna. Av Figur 4.6 ser vi at de som svarer at grunnen til at de ikke har deltatt på kurs er at disse arrangeres for langt unna i stor grad er lokalisert på Vestlandet. 35 prosent av respondentene som har svart på dette spørsmålet fra Vestlandet har oppgitt dette som

grunn. En mulig grunn til dette er at den regionale organisasjonen som betjener landsdelen, Vestlandske Teatersenter, i hovedsak opererer i Bergen og retter seg inn mot barn og unge. Til sammenligning viser ingen fra Østlandet til avstand som en grunn for at de ikke deltar på kurs. 25 prosent fra Sørlandet oppgir avstanden som grunn, men disse resultatene må tolkes forsiktig da det er meget få respondenter fra Sørlandet og 25 prosent kun utgjør to respondenter.

Figur 4.6: *Respondentene som har svart at lang avstand er grunnen til at de ikke har deltatt på kurs, fordelt på region.*

N:29

Av de som oppgir å ha deltatt på kurs, uavhengig av medlemskap i en organisasjon er 42 prosent lokalisert på Østlandet, deretter følger Nord-Norge (20 %), Vestlandet (18 %), Trøndelag (14 %) og Sørlandet (5 %). Relativt til antall respondenter i studien har flere i Nord-Norge deltatt på kurs enn på Østlandet. Tabell 4.4 nedenfor viser dette.

Tabell 4.4: *Fordelingen av deltakelse på kurs for de ulike landsdelene*

<i>Kjenner du til om noen i din teatergruppe har deltatt på teaterrelaterte kurs?</i>			
Landsdel	Ja	Nei	Antall respondenter
Nord-Norge	66 %	34 %	70
Sørlandet	58 %	42 %	19
Trøndelag	56 %	44 %	59
Vestlandet	49 %	51 %	86
Østlandet	56 %	44 %	171
Totalt	56 %	44 %	405

N:405

Her ser vi at 66 prosent av respondentene som er lokalisert i Nord-Norge oppgir at medlemmer i deres teatergruppe har deltatt på et slikt kurs. Blant respondentene på Vestlandet er det lavest andel som har deltatt på kurs, med 49 prosent av respondentene i studien. Generelt ser vi at det gjennomsnittlig er flere som har deltatt på kurs enn som ikke har det og at dette er tilfellet for alle regionene unntatt Vestlandet.

4.3.4 Utbytte av kurs

Andelen amatørteatergrupper som svarer at de har deltatt på kurs i regi av en medlemsorganisasjon ser altså ut til å være høy, med over halvparten blant dem som oppgir at de er medlem av en organisasjon. Hvor representativ undersøkelsen er for amatørteatergrupper flest på dette punktet, eller om det har vært en tilbøyelighet til at de som er aktive med kursdeltakelse etc., også har vært tilbøyelige til å svare på undersøkelsen, skal være usagt. Uansett svarer nær 60 prosent at de i høy grad hadde utbytte av kurset eller tiltaket de deltok på. Fordelingen av disse svarene på de ulike sceneuttrykk kommer frem i Tabell 4.5 nedenfor.

Tabell 4.5: *Grad av utbytte ved kursdeltakelse i regi av egen organisasjon fordelt på scenetrykk*

<i>Hadde du/ dere utbytte av kurset?</i>						
	Dans	Musikal	Revy	Spel	Teater	Annet
I høy grad	67 %	27 %	63 %	29 %	63 %	63 %
I noen grad	33 %	36 %	19 %	43 %	23 %	21 %
Både og	0 %	36 %	16 %	14 %	13 %	16 %
I liten grad	0 %	0 %	0 %	14 %	2 %	0 %

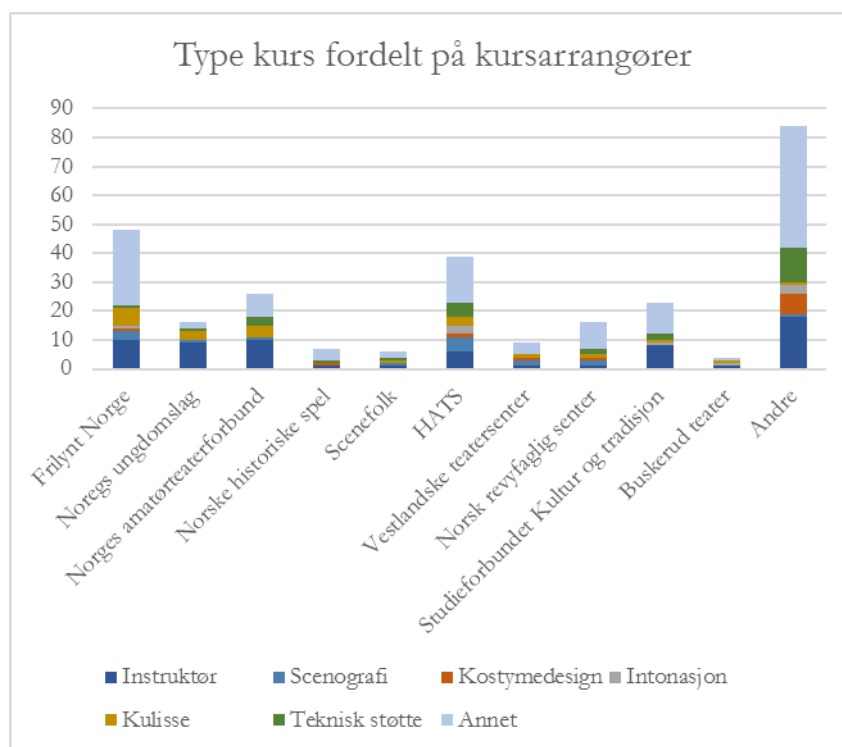
N:161

Tabellen viser at de fleste som deltok på kurs i regi av egen medlemsorganisasjon hadde utbytte av kurset. Noen av kategoriene har veldig få respondenter og man må derfor utvise forsiktighet i tolking av resultatene. Det fremgår at særlig respondenter fra grupper som driver med revy, teater, dans og annet er fornøyde med kursene de har deltatt på.

4.3.5 Kursarrangører og typer kurs

Figur 4.7 nedenfor viser arrangører av kurs respondentene har deltatt på og typer kurs. Det mest slående ved svarene, både når det gjelder arrangører og type kurs, er at de i så liten grad er fanget opp av de spesifiserte alternativene respondentene har fått presentert. Når det gjelder arrangører, oppgir flest respondenter «andre» og det samme gjelder alternativene for typer kurs.

Figur 4.7: *Hvem som har stått som arrangør for de forskjellige type kursene respondentene har deltatt på*

Det er grunn til å tro at når respondenter oppgir andre som arrangører, så dreier dette seg ofte om lokale kurs. Ser vi på de spesifiserte alternativene, er det særlig kurs arrangert av Frilynt Norge våre respondenter har deltatt på. Nær 50 prosent har deltatt på kurs i regi av denne organisasjonen. Deretter kommer HATS, hvor noe under 40 prosent av respondentene har deltatt.⁵³

Som vi så ovenfor, er scenografi et av områdene hvor våre respondenter så et særlig behov for kurs. Av figuren ser vi at dette

⁵³ Her er det mulig at det kan være en systematisk skjevhet i utvalget respondenter, i den grad organisasjoner kan ha oppfordret sine medlemmer til å svare. Dette kan føre til en overrepresentativitet av grupper som er organisert i forhold til de som ikke er organisert.

i mindre grad er et tema på kursene de faktisk har deltatt på. Det samme gjelder i noen grad teknisk støtte. Dette tyder på at det er et udekket behov for kurs på disse områdene.

De aller fleste tar kurs i instruksjon. Dette gjelder både de som tar kurs hos Frilynt Norge, Noregs Ungdomslag, Norsk Amatørteaterforbund, Studieforbundet kultur og tradisjon og der respondentene har tatt kurs hos andre enn disse. I noen grad gjelder dette også de som tar kurs i HATS. Ser vi tilbake til avsnitt 4.3.1 finner vi at få respondenter indikerte at de hadde behov for kurs i instruksjon. Dette tyder på at kursbehovet er godt dekket på dette området.

De fleste respondentene oppgir imidlertid alternativet «annet» også på dette spørsmålet. Dette kan indikere at det ofte er et sammensatt kurstilbud som tilbys amatørteatergruppene.

4.3.6 Når kursene ut til ikke-medlemmer så vel som medlemmer?

I den grad organisasjoner er ment å ha et ansvar for å drive kompetanseheving både blant organiserte og ikke-organiserte, er det et viktig spørsmål i hvilken grad kursene også når ut til ikke-medlemmer.

Dette får vi et inntrykk av i tabell 4.6. nedenfor. Denne viser fordeling av deltakelse på kurs blant respondenter som er medlem av organisasjoner som omfattes av dagens ordninger og de som ikke er medlem.

Tabell 4.6: *Fordeling av deltakelse på kurs for respondenter som er medlem av en organisasjon og de som ikke er medlemmer*

	Deltatt på kurs	Ikke deltatt på kurs	Totalt
<i>Ikke-medlem</i>	86 (49 %)	88 (51 %)	174
<i>Medlem</i>	144 (61 %)	91 (39 %)	235

N: 409

Av tabellen ser vi at det blant de som ikke er medlem i noen organisasjon, er 49 % som har deltatt på kurs, mens 51 % i denne gruppen ikke har deltatt på kurs. Blant respondentene som er medlemmer av en organisasjon svarer 61 % at de har deltatt på kurs, mens 39 % svarer at det ikke har deltatt på kurs.

Vi har også gjort en logistisk regresjon for å se på forskjellen i sannsynlighet for å ha deltatt på kurs for medlemmer relativt til ikke-medlemmer. Resultatene av denne fremkommer i tabell 4.7.

Tabell 4.7: *Estimerte sammenhenger mellom medlemskap og sannsynlighet for om man har deltatt på kurs eller ikke*

	Oddsrate
Medlemskap i organisasjon	1,62** (0,327)
Konstant	0,97 (0,127)

Notat: *signifikant på 10 %, **signifikant på 5 %, ***signifikant på 1 %
Standardfeilene er oppført i parentes under koeffisientene. Avhengig variabelen er et mål på om man har deltatt på kurs eller ikke
N:409

Regresjonen viser at for medlemmer er oddsraten 1,62. Oddsene er altså 1,62 ganger høyere for de som er medlemmer enn de som ikke er det. Det er altså en positiv assosiasjon mellom medlemskap og deltakelse på kurs. Med en oddsrate på 1,62 gir dette følgende sannsynlighetene:

- 1) Sannsynligheten for å ha deltatt på kurs er 49 % for ikke-medlemmer
- 2) Sannsynligheten for å ha deltatt på kurs er 61 % for medlemmer

Sannsynligheten for å ha deltatt på kurs øker med andre ord dersom man er medlem av en organisasjon. Forskjellen er ikke veldig stor mellom de som er medlemmer av organisasjonene og dem som ikke er det. Det ser dermed ut til at kurstilbudet også når ut til en stor del ikke medlemmer.

4.4 Aktivitet blant amatørteatergrupper

For å kartlegge hvorvidt det er en sammenheng mellom tilskuddene fra Kulturdepartementet og konkret aktivitet i amatørteatrene vil vi i dette avsnittet se på hvorvidt amatørteatre som er med i en organisasjon, holder et høyere aktivitetsnivå enn amatørteatre som ikke er medlem i noen organisasjon.

4.4.1 Sammenheng mellom aktivitet og organisasjonsmedlemskap

I kapittel 2 så vi at aktivitetsnivået blant amatørteatergrupper var generelt høyt. Mer enn 80 prosent av disse hadde hatt en oppsetning i løpet av det siste året. Er det slik at amatørteatergrupper som har medlemskap i en organisasjon er mer aktive enn dem som ikke er organisert? Svaret er ja, skal vi tro resultatene i denne spørreundersøkelsen. Som vi ser av tabell 4.8 er det en klar positiv sammenheng mellom medlemskap i organisasjoner og aktivitet målt som antall forestillinger siste relevante år.

Tabell 4.8: *Estimert sammenheng mellom medlemskap i en organisasjon og antall forestillinger siste år med forestillinger. Regresjonskoeffisienter*

Medlemskap i organisasjon	1,939*** (0,64)
Konstant	4,480 (0,51)

Notat: *signifikant på 10 %, **signifikant på 5 %, ***signifikant på 1 %
Standardfeilene er oppført i parentes under koeffisientene. Avhengig variabel er her antall forestillinger siste år med forestillinger.

Analysen viser at amatørteatre som er medlemmer i en organisasjon i gjennomsnitt har 1,93 flere forestillinger i det siste relevante året. Forskjellen er også signifikant. Medlemskap er altså positivt assosiert med antall forestillinger.

Det finnes her flere mulige forklaringer for denne sammenhengen. Den ene er at det er en kausal effekt av medlemskap på antall forestillinger, dette kan for eksempel være fordi medlemskap gir

tilgang til relevante midler, eller andre typer ressurser som kunnskap/kompetanse/kurs som er nødvendig for å sette opp forestillinger, og at disse ressursene ikke når ikke-medlemmer i samme grad. En annen forklaring kan være at det her er snakk om en seleksjonseffekt. Det vil si at organisasjoner med egenskaper som er positive for økt aktivitet (ambisjonsnivå etc.) velger å bli medlem i større grad enn andre.

Antall oppsetninger eller ulike stykker sier også noe om aktivitetsnivået for gruppene. Vi har derfor undersøkt hvordan medlemskap kan påvirke om en gruppe har hatt en eller flere oppsetninger/stykker. Dette har vi gjort ved å gjennomføre en logistisk regresjon.

Tabell 4.9: *Estimerte effekter av medlemskap på sannsynligheten for hvorvidt man har satt opp "ett stykke" eller "flere stykker"*

	Oddsrate
Medlemskap i organisasjon	1,56** (0,347)
Konstant	0,39 (0,072)

Notat: *signifikant på 10 %, **signifikant på 5 %, ***signifikant på 1 %
Standardfeilene er oppført i parentes under koeffisientene. Avhengig variabelen er et mål på om hvorvidt man har satt opp «ett stykke» eller «flere stykker» i det siste året med forestillinger.

Igen finner vi en positiv sammenheng mellom antall stykker satt opp, og organisasjonsmedlemskap.⁵⁴

⁵⁴ For grupper som ikke er medlemmer er oddsen for å ha hatt «flere stykker» relativt til «ett stykke». For grupper med medlemskap i en organisasjon er oddsraten 1,6. Oddsen er altså 1,6 ganger høyere for medlemmer enn ikke medlemmer. Altså en positiv assosiasjon mellom medlemskap og aktivitet målt som antall oppsetninger.

Oddsraten på 1,6 tilsvarer følgende sannsynligheter:

- Det er 28 % sannsynlighet for at grupper som ikke er medlemmer har satt opp «flere stykker»
- Mens det er 38 % sannsynlig at grupper som er medlemmer har satt opp «flere stykker»

4.4.2 Øker kursdeltakelse aktivitetsnivået?

Et i interessant spørsmål er i hvilken grad aktivitetsnivået blant amatørteatergrupper har sammenheng med kursdeltakelse. Dette får vi et inntrykk av i tabell 4.10 nedenfor.

Tabell 4.10: *Estimert sammenheng mellom det å ha deltatt på kurs og antall forestillinger det siste året med forestillinger*

Deltatt på kurs	1,89*** (0,648)
Konstant	4,705 (0,853)

Notat: *signifikant på 10 %, **signifikant på 5 %, ***signifikant på 1 %
Standardfeilene er oppført i parentes under koeffisientene. Avhengig variabel er her antall forestillinger siste år med forestillinger.

Som vi ser av tabellen, er det en klart positiv sammenheng mellom det å delta på kurs og amatørteatrets aktivitetsnivå, målt i antall forestillinger. Regresjonen tilsvare en gjennomsnittsanalyse for forskjellen i aktivitet mellom scenegrupper som har deltatt på kurs og scenegrupper som ikke har vært med på kurs. Førstnevnte har i gjennomsnitt 1,88 forestillinger mer i det siste relevante året. Forskjellen er signifikant. Kurs er altså positivt assosiert med antall forestillinger.

Om vi gjør samme analysen av sammenhenger mellom deltakelse på kurs og antall oppsetninger støttes denne sammenhengen. Dette ser vi av tabell 4.11.

Tabell 4.11: *Estimert sammenheng mellom om man har deltatt på kurs og antall oppsetninger (logistisk regresjon).*

Oddsrate	
Deltatt på kurs	1,65** (0,360)
Konstant	0,4 (0,068)

Notat: *signifikant på 10 %, **signifikant på 5 %, ***signifikant på 1 %
Standardfeilene er oppført i parentes under koeffisientene. Avhengig variabelen er et mål på om hvorvidt man har satt opp «ett stykke» eller «flere stykker» i det siste året med forestillinger.

Her har amatørteatergrupper som har deltatt på kurs en signifikant positiv større sannsynlighet for å gjennomføre flere oppsetninger, enn de som ikke har deltatt på kurs.⁵⁵

4.5 Frifondmidler og aktivitet

I dette avsnittet skal vi se nærmere på sammenhenger mellom midler fra Frifond teater og aktivitet blant amatørteatergrupper. Midlene fra Frifond teater er forbeholdt grupper som ikke er medlemmer av organisasjoner. Funnene i spørreundersøkelsen som dreier seg om sammenhengen mellom tildelinger fra Frifond teater og aktivitet i amatørteatergrupper gir oss derfor et bilde på i hvilken grad tilskuddene fra Kulturdepartementet stimulerer aktivitet i den ikke-organiserte delen av amatørteaterfeltet. Før vi går inn på dette, vil vi imidlertid ta opp igjen spørsmålet om amatørteatergruppers kjennskap til ordningen.

4.5.1 Amatørteatergruppers forhold til og oppfatning av Frifondordningen

Svarene respondentene gir på spørsmål i spørreundersøkelsen om deres kjennskap til Frifond teater tyder på at ordningen er godt kjent blant respondentene i denne studien. På ett av disse spørsmålene oppgir hele 73 prosent at de kjenner til ordningen. Blant dem som svarte at de kjenner til Frifond teater svarer tre av fire at de har søkt midler gjennom ordningen. Av disse igjen fikk hele 90 prosent av dem som søkte, tildelt støtte gjennom Frifond teater. Dette kan indikere høy suksessrate, samtidig som vi ikke har kjennskap til hvor mange ganger gruppene har søkt eller når.

På spørsmål om hvordan de opplever søknadsprosessen i Frifond teater, indikerer et stort flertall av gruppene som søkte midler at de

⁵⁵ For kursdeltakere er oddsraten 1,6. Oddsene er 1,6 ganger høyere for de som har deltatt på kurs enn ikke. Altså en positiv assosiasjon mellom medlemskap og aktivitet målt som antall oppsetninger. Oddsraten på 1,6 Tilsvarer disse sannsynlighetene⁵⁵:

- Sannsynligheten for to eller flere forestillinger er 0,28 for de som ikke har deltatt på kurs
- Sannsynligheten for to eller flere forestillinger er 0,47 for de som har deltatt på kurs

opplevde prosessen som enkel. Bare 27 prosent av de som søkte Frifond teater oppgir at de opplevde prosessen som krevende. Den viktigste grunnen her var kompliserte søknadsrutiner. Få pekte på dårlig informasjon om ordningen som en grunn. De fleste, 54 prosent, oppgir at det var andre grunner til at de fant det krevende å søke.

4.5.2 Gir midler fra Frifond teater mer aktivitet?

For å estimere om det er noen sammenheng mellom det å ha fått midler fra Frifond teater og aktivitet, har vi igjen gjort en regresjonsanalyse. Resultatene av denne er fremstilt i tabell 4.12.

Tabell 4.12: *Estimert sammenheng mellom det å ha fått Frifondmidler og antall forestillinger siste år med forestillinger*

Mottatt Frifondmidler	1,86*** (0,614)
Konstant	4,82 (0,430)

Notat: *signifikant på 10 %, **signifikant på 5 %, ***signifikant på 1 %
Standardfeilene er oppført i parentes under koeffisientene. Avhengig variabel er her antall forestillinger siste år med forestillinger.

Tabellen viser at det er en signifikant forskjell mellom de som har fått midler fra Frifond teater og de som ikke har fått det, når det gjelder antall forestillinger. De som har fått Frifondmidler har i gjennomsnitt 1,86 flere forestillinger det siste året hvor gruppen hadde forestilling enn de som ikke har fått midler.

Dette kan imidlertid forstås på flere måter. En mulighet, og den mest nærliggende, er at amatørteatrene som har fått midler fra Frifond teater gjennomfører aktivitetene, siden de får et bidrag til finansieringen. Et tilleggspoeng her, er at de som søker og får Frifondmidler i utgangspunktet sannsynligvis er mer aktive og motiverte for å sette opp forestillinger enn de som ikke søker om disse midlene.

Det er imidlertid ikke mulig ut fra dette å vite hvilket år teatergruppen har fått midler. Dette må også tas med i en vurdering av disse resultatene.

Vi har også undersøkt sammenhengen mellom det å ha fått Frifondmidler og antall oppsetninger. Også her er verktøyet logistisk regresjon.⁵⁶ Resultatene ser vi i tabell 4.14.

Tabell 4.13: *Estimert sammenheng mellom det å ha fått Frifondmidler og sannsynligheten for hvorvidt man har satt opp "ett stykke" eller "flere stykker"*

	Oddsrate
Søkt om Frifondmidler	1,77*** (0,368)
Konstant	0,392 (0,059)

Notat: *signifikant på 10 %, **signifikant på 5 %, ***signifikant på 1 %
Standardfeilene er oppført i parentes under koeffisientene. Avhengig variabelen er et mål på om hvorvidt man har satt opp «ett stykke» eller «flere stykker» i det siste året med forestillinger.

Resultatene her støtter funnene ovenfor, og viser at midler fra Frifond teater øker aktivitetsnivået, også målt i antall oppsetninger.⁵⁷

4.6 Oppsummering

I dette kapitlet har vi sett at blant tilskuddene Kulturdepartementet fordeler til amatørteaterfeltet er det særlig midler fra Frifond teater mange amatørteatergrupper har fått tilgang på. Vi har sett nærmere på tilgangen amatørteatergrupper har på manus. Her tyder spørreundersøkelsen på at det vanligste for amatørteatergruppene

⁵⁶ De som har mer enn ett stykke/oppsetning får her verdien 1, mens de som ikke har mer enn ett stykke får verdien 0. Regresjonen sier dermed noe om sannsynligheten for å ha satt opp «ett stykke» og sannsynligheten for å ha satt opp «flere stykker».

⁵⁷ For de som har fått Frifondmidler er oddsraten 1,77. Oddsen er 1,77 ganger høyere for dem som har fått penger gjennom Frifond enn for de som ikke har det. Altså er det en positiv assosiasjon mellom frifondsøknad og aktivitet målt som antall oppsetninger. Oddsraten på 1,77 vil her si:

- Sannsynligheten for at de som ikke har fått Frifondmidler har satt opp mer enn ett stykke er 28 %

Sannsynligheten for at de som har søkt Frifondmidler har satt opp mer enn ett stykke er 41 %

er at de skriver manus selv. En liten andel av gruppene benytter seg av manustjenesten Dramas. Blant dem som benytter seg av Dramas, opplever de fleste tjenesten som tilgjengelig og de har en høy tilfredshet med tjenesten. Grunner til at et flertall av amatørteatergruppene ikke benytter seg av Dramas kan være at de opplever manusene som utdaterte og at de ønsker en tjeneste som er mer tilpasset den enkelte gruppes behov.

Vi har også sett at amatørteatergruppene har et stort behov for kurs og kompetansehevende tjenester. 80 prosent av respondentene i vår spørreundersøkelse oppgir at deres amatørteatergrupper har et behov for kompetansebygging. Undersøkelsen tyder på at det er et særlig behov for kurs i scenografi og kostymedesign og at kursbehovet er best dekket når det gjelder instruksjon. Rundt 60 prosent indikerer at medlemmer av deres gruppe har deltatt på kurs. Blant dem som har deltatt på kurs svarer et stort flertall at de hadde høyt utbytte av dette. Grunnen til at grupper ikke deltar på kurs ser oftest ut til å være kostnadene dette innebærer. Vestlandet utmerker seg i denne sammenhengen som regionen hvor færrest amatørteatergrupper deltar på kurs. Blant organisasjonene som er mottakere av Kulturdepartementets tilskudd til amatørteaterfeltet peker Frilynt Norge og HATS seg ut som mye benyttede tilbydere av kurs. Mange av kursene amatørteatergrupper deltar på, ser ut til å foregå i regi av andre aktører enn dem som er en del av Kulturdepartementets fordelingsstruktur for tilskudd til amatørteaterfeltet.

Gjennom kapitlet har vi sett nærmere på forholdet mellom organisasjonsmedlemskap og aktivitet i amatørteatergrupper. Vi har sett at sannsynligheten for å få tildelt tilskuddsmidler øker med slikt medlemskap og at det samme gjelder deltakelsen på kurs. I forlengelsen av dette, har vi sett at organisasjonsmedlemskap ser ut til å bidra til økt aktivitet i gruppene. Aktivitetsnivået blant amatørteatergruppene i vår spørreundersøkelse er generelt høy, i den forstand at over 80 prosent har hatt oppsetninger det siste året, men den er særlig høy for grupper som har medlemskap i organisasjoner. Forskjellene vi finner mellom grupper med og uten medlemskap i organisasjoner er imidlertid små.

Spørreundersøkelsen tyder på at ordningen Frifond teater, som er forbeholdt amatørteatergrupper uten organisasjonsmedlemskap, er

godt kjent blant amatørteatergruppene. Mange oppgir at de søker midler gjennom ordningen og et stort flertall av disse igjen har fått tildelt midler. Blant dem som benytter seg av ordningen, er et stort flertall tilfreds med søknadsprosessen. Vi finner også at midler fra Frifond teater bidrar til økt aktivitet i form av oppsetninger.

5 Konklusjoner og anbefalinger

Bakgrunnen for denne evalueringen er å finne i omleggingen av Kulturdepartementets tilskudd til amatørteaterfeltet som har funnet sted etter at departementet valgte å stoppe overføringene av tilskuddsmidler til Norsk teaterråd i 2014. Det overordnede spørsmålet evalueringen skulle gi svar på er om dagens fordelingsstruktur er hensiktsmessig for amatørteaterfeltet og for Kulturdepartementet. I de foregående kapitlene har vi gjennomgått de ulike bestanddelene i Kulturdepartementets nåværende tilskudd til amatørteaterfeltet med henblikk på dette spørsmålet. Vi har også redegjort for resultater fra vår kartlegging av amatørteatergrupper i Norge og av behov som gjør seg gjeldende blant disse gruppene.

For å komme frem til et svar på spørsmålet om fordelingsstrukturens hensiktsmessighet, skulle evalueringen belyse mer spesifikke spørsmål om inndelingen av tilskuddsmidler i aktivitetsmidler, driftsmidler, spel-midler og midler til kompetansehevende tiltak, om balansen mellom midler som går til aktiviteter og midler som går til kompetansehevende tiltak og om Frifond teater utfyller andre tilskudd. I dette avsluttende kapitlet vil vi først summere opp og drøfte slutninger vi har trukket i de foregående kapitlene med relevans for spørsmålet om fordelingsstrukturen er hensiktsmessig for departementet og amatørteaterfeltet. Deretter vil vi presentere våre anbefalinger med hensyn til hvordan tilskuddene til amatørteaterfeltet best kan innrettes i fremtiden.

5.1 Ny struktur for fordeling av tilskudd til amatørteaterfeltet

Amatørteatervirksomheten i Norge utøves innenfor et stort og mangslungent felt av lokale amatørteatergrupper og regionale og nasjonale organisasjoner. Vår undersøkelse tyder på at det finnes minst 1650 lokale amatørteatergrupper i Norge. Disse gruppene er spredt på alle landsdeler, de har varierte aldersmessige tyngdepunkt og de egner seg til ulike uttrykksformer. Billettinntekter er den viktigste inntektskildene for amatørteatergruppene. De viktigste kildene til *statlig* økonomisk støtte for amatørteaterfeltet er tilskuddene fra Kulturdepartementet og voksenopplæringsmidler fra Kunnskapsdepartementet.

Den statlige støtten til amatørteatervirksomhet har over tid blitt fordelt til frivillige organisasjoner, som dels viderefordeler midler til lokale amatørteatergrupper og dels tilbyr ulike typer tjenester for lokale amatørteatergrupper, som rådgiving, manustjenester og kurs og kompetansehevende tiltak. De aller fleste av disse organisasjonene er medlemsorganisasjoner som lokale amatørteatergrupper kan bli en del av. Noen av organisasjonene er spesialiserte amatørteaterorganisasjoner, mens andre har bredere formål og aktivitetsregistre. Noen er nasjonale organisasjoner, mens andre er regionale, eller de har i praksis et regional nedslagsfelt.

Frem til 2014 ble det meste av Kulturdepartementets tilskudd til amatørteaterfeltet kanalisert gjennom paraplyorganisasjonen Norsk teaterråd. I tillegg kom at noen organisasjoner på amatørteaterfeltet fikk støtte direkte over statsbudsjettet. Etter at departementet valgte å stoppe overføringene av tilskudd til Norsk teaterråd, har det etablert en ny *ad hoc* fordelingsstruktur med fire hovedbestanddeler: En av bestanddelene er tilskudd til Teateralliansen; en annen er direkte tilskudd over statsbudsjettet til fem organisasjoner, den tredje er tilskuddene til SceneFolk og den fjerde er Frifond teater, som nå forvaltes av LNU.

Kulturdepartementet har slik etablert en ny struktur for fordeling av tilskudd til amatørteaterfeltet. Vi har sett at dette er en mer kompleks fordelingsstruktur enn tidligere, noe som kan gi muligheter til å spre midlene på flere formål, i tråd med intensjonene som gjelder for tilskuddene. Samtidig innebærer

denne nye strukturen at fordelingen av midlene blir mindre oversiktlig enn tidligere. Dermed oppstår det også et potensiale for at koordineringen av bruken av midlene svekkes.

I hvilken grad har etableringen av denne nye strukturen for overføring av tilskudd til amatørteaterfeltet ført til endringer i bruken av tilskuddsmidlene? Som vi har sett i de foregående kapitlene, er mye i dag som det var på dette området før tilskuddene til Norsk teaterråd ble stoppet. Dels dreier dette seg om at midlene i hovedsak kanaliseres til de *samme aktørene* som før. Teateralliansen og SceneFolk er nye organisasjoner på amatørteaterfeltet, men de består for en stor del av etablerte aktører innenfor dette feltet. Nytt er det imidlertid at Studieforbundet kultur og tradisjon har kommet inn som mottaker av tilskudd fra Kulturdepartementet. Norsk musikkråd og LNU har også kommet inn i ordningen, men med rent administrative roller, som forvaltere av tilskuddsordninger lokale amatørteatergrupper kan søke på.

Når vi sier at mye ved fordelingsstrukturen er som det var før, dreier dette seg også om at midlene for en stor del blir brukt på de *samme oppgavene og aktivitetene*. Som vi har sett, har Teateralliansen tatt ansvar for mange oppgaver og aktivitetene som tidligere lå under Norsk teaterråd (Dramas, NM og Junior-NM i teatersport, fordeling av spelmidler, sceneteksttilskuddet og driftsstøtte til tidligere medlemmer av Norsk teaterråd). Her har det skjedd endringer, blant annet ved at Teateralliansen har igangsatt et arbeid for å utvikle Dramas. Likevel arter Teateralliansens virksomhet seg for en stor del som en videreføring av oppgavene og aktivitetene Norsk teaterråd tidligere tok hånd om.

Prosjektsamarbeidet i SceneFolk og Studieforbundet kultur og tradisjonsprosjekt Scenerom er aktiviteter som har kommet i stand først etter etableringen den nye fordelingsstrukturen. I begge tilfeller dreier dette seg om prosjekter som skal bidra til kompetanseheving på amatørteaterfeltet. Den viktigste *omfordelingen av tilskuddsmidler* som har skjedd etter innføringen av den nye ordningen, er at i underkant av fire millioner kroner har blitt fordelt til disse to formålene (3 millioner til SceneFolk og 0,7 millioner til prosjektet Scenerom). Ut over dette, er tilskuddene til nasjonale og regionale organisasjoner på amatørteaterfeltet på omtrentlig samme nivå som før den nye fordelingsstrukturen ble

innført. Det samme gjelder også omfanget av spelmidlene og sceneteksttilskuddet, som lokale amatørteatergrupper kan søke midler fra. Tilskuddet til Frifond teater har imidlertid blitt redusert betraktelig fra 2014.

5.2 Et fragmentert kulturfelt

I hvilken grad bygger den nåværende fordelingen av tilskudd til amatørteaterfeltet opp under Kulturdepartementets forventninger om at tilskuddene skal fremme aktivitet, mangfold og kompetanseheving innenfor feltet? Gjennomgangen vi gjorde av bruken av tilskuddsmidler i kapittel 3 viser at de aller fleste aktivitetene disse midlene bidrar til ligger innenfor intensjonene Kulturdepartementet har for tilskuddene. Frifond teater som forvaltes av LNU, er en ordning lokale amatørteatergrupper over hele landet benytter seg av. Organisasjonene som inngår i Teateralliansen er nasjonale organisasjoner, men flere av dem har i første rekke Sør-Norge og Østlandet som sitt nedslagsfelt. Med unntak av Norsk Revyfaglig Senter /Norsk Revyfestival, er organisasjonene som samarbeider om SceneFolk regionale organisasjoner, som dekker Nord-Norge, Buskerud og Hordaland. Sett under ett, bidrar imidlertid tilskuddene til organisasjonene som inngår i Teateralliansen og SceneFolk til aktivitet og kompetansebygging i amatørteatermiljøer over hele landet. Vi har sett også at tilskuddsmidlene fordeles på ulike typer sceniske uttrykk og på grupper og utøvere i ulike aldersgrupper.

Et annet spørsmål er i hvilken grad disse tilskuddsmidlene utnyttes på en effektiv måte. Med nedleggelsen av Norsk teaterråd mistet amatørteaterfeltet en nasjonal fellesarena. Som vi har vært inne på i kapittel 3, fremstår amatørteaterfeltet i dag som fragmentert. Organisasjonene som samarbeider om Teateralliansen har liten eller ingen kontakt og kommunikasjon med organisasjonene som samarbeider om SceneFolk. Det er lite kontakt og kommunikasjon mellom disse to grupperingene av organisasjoner og fylkesamatørteaterådene som tidligere deltok i Norsk teaterråd.

Denne situasjonen kan ha uheldige konsekvenser, særlig med tanke på forventningene om at tilskuddsmidlene skal fremme kompetanseheving i amatørteaterfeltet. Tilskuddet som gis til SceneFolk er ment å bidra til kompetanseheving i

amatørteaterfeltet over hele landet. Vår gjennomgang tyder imidlertid på at SceneFolk i første rekke har et regionalt nedslagsfelt. Organisasjonene som inngår i SceneFolk er ikke alene om å utvikle og tilby kurs og kompetansehevende tjenester.

Organisasjonene som inngår i Teateralliansen og fylkesamatørteaterådene har også kurs og kompetansehevende tiltak for amatørteatergrupper som viktige arbeidsområder. Det grunn til å tro at den nye fordelingsstrukturen har bidratt til utviklingen av parallelle strukturer når det gjelder kurstilbudet innenfor amatørteaterfeltet. På dette og andre områder er det rimelig å anta at man hadde oppnådd en bedre utnyttelse av ressursene gjennom en sterkere nasjonal koordinering av tiltak.

5.3 Imøtekommer tilskuddene amatørteatergruppens behov?

Et av spørsmålene evalueringen skulle besvare dreier seg om Kulturdepartementets inndeling av tilskuddsmidler i driftsmidler, aktivitetsmidler, midler til kompetanseheving og spelmidler. Disse kategoriene springer ut av den historiske inndelingen av tilskuddene til amatørteaterfeltet. Som en beskrivelse av den faktiske bruken av tilskuddsmidlene er kategoriene imidlertid lite presise. En mer presis inndeling av disse tilskuddsmidlene, som er basert på hvordan midlene brukes og kommer lokale amatørteatergrupper til nytte, kan være å skille mellom: (i) driftsmidler til organisasjoner og deres løpende servicefunksjoner for amatørteatergrupper, (ii) midler til manustjenester, (iii) midler til kurs og kompetansehevende tiltak, (iv) midler til arrangementer og (v) aktivitetsmidler, i form av direkte økonomisk støtte til amatørteateroppsetninger.

Et annet spørsmål evalueringen skulle besvare dreier seg om forholdet mellom midler som kanaliseres direkte til aktiviteter i lokale amatørteatergrupper og midler som kanaliseres til kompetansehevende tiltak i den nye fordelingsstrukturen for tilskudd til amatørteaterfeltet. Er det balanse mellom disse midlene i den nåværende fordelingsstrukturen for tilskudd til amatørteaterfeltet? En måte å besvare dette spørsmålet på, er ved å undersøke om tilskuddene er tilpasset lokale amatørteatergruppens behov.

Gjennom rapporten har vi fremhevet at amatørteaterfeltet i Norge har udekkede behov på flere områder. Vi har sett at under en femtedel av amatørteatergruppene som besvarte vår spørreundersøkelse benytter seg av manustjenesten Dramas. Tilfredsheten med denne tjenesten er god blant mindretallet som benytter seg av den. Samtidig ville Dramas nådd frem til flere gjennom økt brukervennlighet og tilgjengelighet.

Vi har sett at de fleste nasjonale og regionale organisasjonene på amatørteaterfeltet tilbyr kurs og kompetansehevende tjenester for amatørteatergrupper. Etter innføringen av den nye fordelingsstrukturen har omfanget av midlene som kanaliseres til dette formålet økt (gjennom tilskuddet til SceneFolk og tildelinger til prosjektet Scenerom). Her kommer i tillegg at amatørteatergrupper kan søke voksenopplæringsmidler (bevilget av Kunnskapsdepartementet) til lokale kurs. I følge vår undersøkelse er det et udekket behov for kompetanseoppbygging blant landets amatørteatergrupper. Fire femtedeler av gruppene som besvarte vår spørreundersøkelse oppgir at de har behov for kurs.

Vi har sett også at mange amatørteatergrupper rundt om i landet har behov for aktivitetsmidler eller direkte økonomisk støtte til oppsetninger. Halvparten av gruppene som besvarte vår spørreundersøkelse oppgir at de har en presset økonomisk situasjon. Oppsetninger av amatørteatergrupper forventes i økende grad å ha en «profesjonell» innretning på blant annet lyd, lys og scenefasiliteter og det er særlig utgifter til teknisk utstyr, instruktører og lokaler som er kostnadsdrivende for gruppene. En ubalanse ved den nåværende fordelingsstrukturen, slik det fremkommer i denne undersøkelsen, er den relative mangelen på midler som går til direkte økonomisk støtte til oppsetninger av amatørteatergrupper.

Amatørteatergrupper kan i dag få tildelt økonomisk støtte til oppsetninger fra Spelfondet og Frifond teater. Tildelingene fra Frifond teater har blitt lavere etter innføringen av den nye fordelingsstrukturen. Det totale omfanget av aktivitetsmidlene som er tilgjengelige for amatørteatergrupper gjennom Kulturdepartementets tilskudd har dermed blitt redusert. De to ordningene for tildeling av aktivitetsmidler utgjør likevel til sammen en betydelig andel av de totale midlene Kulturdepartementet gir i tilskudd til amatørteaterfeltet. Når vi

likevel mener det er en mangel på slike midler, er det fordi disse to ordningene har begrensede målgrupper. Spelmidlene går som navnet tilsier kun til grupper som driver med spel. Selv om spelene ofte engasjerer mange mennesker og har høye utgifter, dreier dette seg om et lite mindretall av amatørteatergruppene i Norge. Frifond teater er forbeholdt grupper hvor minst en tredel av medlemmene er 26 år eller yngre. Et stort sjikt av amatørteatergruppene i Norge er derfor avskåret fra slik aktivitetsstøtte. En annen undersøkelse bekrefter at det er nettopp denne formen for støtte som er mest etterspurt av amatørteatergrupper rundt om i landet.⁵⁸

5.4 Lite gjennomsliktig fordeling av tilskudd

Tilskuddene Kulturdepartementet kanaliserte til amatørteaterfeltet var i sum på rundt 31 millioner kroner i 2016. Som vi har vist i rapporten, finnes det en rekke nasjonale og regionale organisasjoner og svært mange lokale amatørteatergrupper rundt om i landet som er potensielle mottakere av disse tilskuddsmidlene. Etterspørselen etter offentlig støtte i dette store kulturfeltet blir på ingen måte dekket av de nåværende tilskuddene fra departementet. Dette understreker viktigheten av at de tilgjengelige tilskuddsmidlene fordeles etter åpne og rettferdige tildelingskriterier som sikrer likebehandling av aktørene på amatørteaterfeltet.

I kapittel 3 så vi at Frifond teater i høy grad kan sies å være basert på slike kriterier etter at LNU overtok ansvaret for ordningen. De øvrige tilskuddene fra Kulturdepartementet til amatørteaterfeltet er ikke basert på en tilsvarende åpen og kriteriebasert fordeling av midler. Dels dreier dette seg om praksisen med at noen av organisasjonene på amatørteaterfeltet får tilskudd direkte over statsbudsjettet. En betydelig andel av de totale tilskuddsmidlene Kulturdepartementet gir til amatørteaterfeltet fordeles i dag på denne måten. Flere av organisasjonene som er mottakere av disse tilskuddene er regionale organisasjoner. At organisasjonene som får slik støtte i dag gir viktige bidrag til amatørteaterfeltet er hevet over tvil. Det kan imidlertid finnes andre organisasjoner som har en tilsvarende viktig rolle for amatørteaterfeltet som ikke mottar slik støtte. Og det er på ingen måte sikkert at det landsdekkende

⁵⁸ Teateralliansen 2017

amatørteaterfeltet er best tjente med at noen utvalgte organisasjoner «havner på statsbudsjettet».

Dels dreier mangelen på åpen og kriteriebasert fordeling seg om viderefordeling av driftsstøtte til nasjonale amatørteaterorganisasjoner innenfor Teateralliansen. I dag fordeles disse midlene på bakgrunn av fordelingen som var gjeldende inntil Norsk teaterråd ble nedlagt, og ikke gjennom en kriteriebasert vurdering, for eksempel knyttet til medlemstall og aktivitet. Blant noen av organisasjonene som i dag mottar slike tilskudd, har aktiviteter knyttet til amatørteater et mer begrenset omfang. Samtidig innebærer denne organisatoriske konstruksjonen, hvor organisasjoner har kryssende medlemskap i hverandre, et potensiale for at det kan oppstå dobbeltroller i fordeling av tilskuddsmidler og uklarhet om hvem som skal tjene som klageinstans. Dette kan forbedres med de nye retningslinjene Teateralliansen utvikler for tildeling av driftsstøtte.

5.5 anbefalinger

Hvilke konklusjoner leder dette så til på det overordnede spørsmålet om hensiktsmessigheten til den nåværende fordelingsstrukturen for tilskudd til amatørteaterfeltet? Vår gjennomgang av denne fordelingsstrukturen viser at bruken av disse tilskuddsmidlene er i tråd med intensjonene, men at den ikke fungerer på noen optimal måte, hverken for Kulturdepartementet eller for amatørteaterfeltet. De viktigste svakhetene ved dagens fordelingsstruktur er:

- Mangelen på en nasjonal fellesarena for erfaringsutveksling og koordinering av tiltak på amatørteaterfeltet
- Svak nasjonal koordinering av kurs og kompetansehevende tiltak for amatørteatergrupper
- Underprioritering av aktivitetsmidler til amatørteatergrupper som ikke kvalifiserer for støtte fra Frifond teater og spelmidlene
- Mangel på åpenhet om tildelingskriterier og lite gjennomsiktede mekanismer for fordeling av tilskudd til aktører på amatørteaterfeltet

Gitt disse svakhetene, er vår anbefaling at den nåværende fordelingsstrukturen bør endres på flere måter:

For det første, bør Kulturdepartementet tydeliggjøre hvilke mål, prioriteringer og tildelingskriterier som skal gjelde for tilskuddene departementet gir til amatørteaterfeltet. I denne sammenhengen er det nærliggende at vurderinger av hvordan midlene skal prioriteres tar utgangspunkt i inndelingen vi har foreslått mellom driftsmidler, midler til manustjenester, midler til kurs og kompetansehevende tiltak, midler til arrangementer og aktivitetsmidler. Det er nærliggende også at amatørteateraktivitet og medlemstall og /eller brukere blant lokale amatørteatergrupper er et kriterium for tilskudd. Og, som vi har vært inne på i tidligere kapitler, bør det gjøres en avklaring med hensyn til kravene om frivillighet som skal gjelde i tildelinger til amatørteatergrupper – i hvilken grad skal organisasjoner / grupper som befinner seg i grenselandet mellom amatør og profesjonell kvalifisere for støtte.

For det andre, bør det etableres en ordning som gir amatørteatergrupper som ikke kvalifiserer for spelmidler eller Frifond teater mulighet til å søke om støtte til oppsetninger. Dette kan være i form av en ny nasjonal ordning for tildeling av økonomisk støtte til amatørteatergrupper eller det kan ha form av en utvidelse av den eksisterende ordningen for tildeling av spelmidler til også å gjelde andre uttrykksformer. En ytterligere mulighet er å etablere en ordning som tilsvarer den nasjonale Musikkutstysordningen, men som retter seg mot amatørteatergrupper.

For det tredje, bør det etableres en struktur for fordeling av tilskuddsmidler som er mer oversiktlig enn i dag og som sikrer likebehandling av aktører i amatørteaterfeltet og nasjonal koordinering av bruken av tilskuddsmidler. En mulighet er at tilskuddsmidlene kanaliseres gjennom en nasjonal paraplyorganisasjon som har en rolle som tilsvarer den Norske teaterråd hadde. En annen mulighet er at deler av tilskuddene overføres til fylkeskommunalt/regionalt nivå.

I dag pågår det en diskusjon om regionalisering av statlige støtteordninger innenfor kultursektoren som er knyttet til den pågående regionreformen. Som vi har fastslått flere steder i rapporten, er virksomheten amatørteatergrupper driver en utpreget lokal kulturvirksomhet. Kulturdepartementets tilskudd til til

amatørteaterfeltet peker seg derfor ut som en kandidat for regionalisering.

Selv om man skulle velge å regionalisere tilskuddene til amatørteaterfeltet, bør deler av disse midlene gå til å opprettholde nasjonale oppgaver på dette feltet. En slik nasjonal oppgave er drift og utvikling av manustjenesten Dramas. En annen er forvaltning av Frifond teater, spelmidlene, sceneteksttilskuddet og en eventuell ny ordning for aktivitetsmidler til amatørteatergrupper. En tredje nasjonal oppgave er nasjonale satsinger på kurs og kompetansehevende tiltak for amatørteaterfeltet. Som vi har vært inne på, mangler amatørteaterfeltet et felles møtepunkt og arena for erfaringsutveksling etter nedleggelsen av Norsk teaterråd. Dette taler for at de overnevnte oppgavene bør samles i et sentralt organisasjonsledd som kan påta seg en slik rolle for aktørene i amatørteaterfeltet.

Litteratur

Akershus fylkeskommune (2012) Akershus frivillige teatergrupper

Berge, O.K., Å.D. Haugsevje, M.T. Heian og O.M. Hylland (2016)
Operasjon operanasjon. Evaluering av region- og
distriktopera/ musikkteater. Telemarkforskning. TF-rapport
nr. 381

Dahl, H.F. og T. Helseth (2006) To knurrende løver.
Kulturpolitikken historie 1814-2014. Oslo:
Universitetsforlaget

Finansdepartementet (2003) Reglement for økonomistyring i
staten. Bestemmelser om økonomistyring i staten. Fastsatt
12. desember 2013, med endringer, senest 5. november 2015.

Frilynt Norge (2017) Årsmelding 2016

Frisvold, Øivind (1980) Teatret i norsk kulturpolitikk. Oslo:
Universitetsforlaget

Gripsrud, J. (1981) La denne vår scene bli flammen. Perspektiver
og praksis i og omkring sosialdemokratiets arbeiderteater ca
1890 -1940. Oslo: universitetsforlaget

(1990) Folkeopplysningens dialektikk. Perspektiv på
norskdomsrørsla og amatørteatret 1890 -1940

Gladso, S. (2005) Teater mellom jus og politikk. Studier i norsk
teater fra 1700-tallet til 1940. Oslo: Unipub

Holm, Arne (2013) Modeller for institusjonalisering av kulturminneforvaltningen i norske kommuner. Nibr-rapport 2013:14.

Klassekampen «Taper spillet om midler» 3. juli 2015

Klassekampen «Mener spel er dårlig teater», 11. mars 2017

KPMG (2014) Gjennomgang av Norsk teaterråd

Kulturdepartementet 2015 Frivillighetserklæringen. Erklæring for samspillet mellom regjeringen og frivillig sektor

Kulturdepartementet 2016: Tilskudd til Frifond teater 2016. 27.06.2016

Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (2017a) Retningslinjer for LNU Frifond teater. Gjeldende fra 1. januar 2017

Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (2017b) Retningslinjer for Frifond organisasjon LNU 2017

Lov om offentlige styresmakters ansvar for kulturverksemd (Kulturloven) av 24.09.2008.

Norsk teaterråd (2014) Årsmelding 2013

NOU 2013:4 Kulturutredningen 2014

Prop. 1 S (2013-2014) For budsjettåret 2014. Utgiftskapitler: 300–339 Inntektskapitler: 3300–3339, 5568

Prop. 1 S (2015-2016) For budsjettåret 2016. Utgiftskapitler: 300–342 Inntektskapitler: 3300–3342 og 5568

Prop.1 S (2016-2017). For budsjettåret 2017. Utgiftskapitler: 300–342 Inntektskapitler: 3300–3342 og 5568

Rambøll (2013) Evaluering av Frifond Rapport.

Reistad (2004) Dannelsen av Norsk amatørteaterråd

Scenefolk 2016 Frivillig scenekunst anno 2016 – tilrettelagt for fremtiden. Årsmelding for foreningen SceneFolk

St.meld.nr 27 (1996-97) Om statens forhold til frivillige organisasjoner.

St.meld.nr. 44 (1997-98) Tilleggsmelding om statens forhold til private organisasjoner.

St.meld. nr. 39 (2006-2007) Frivillighet for alle

St.meld.nr. 32 (2007-2008) Bak kulissene.

St.prop. nr. 61 (1999-2000) Om prioriteringer og tilleggsbevilgninger på statsbudsjettet 2000

Stortinget (1999) Vedtak Storting 11. mai 1999

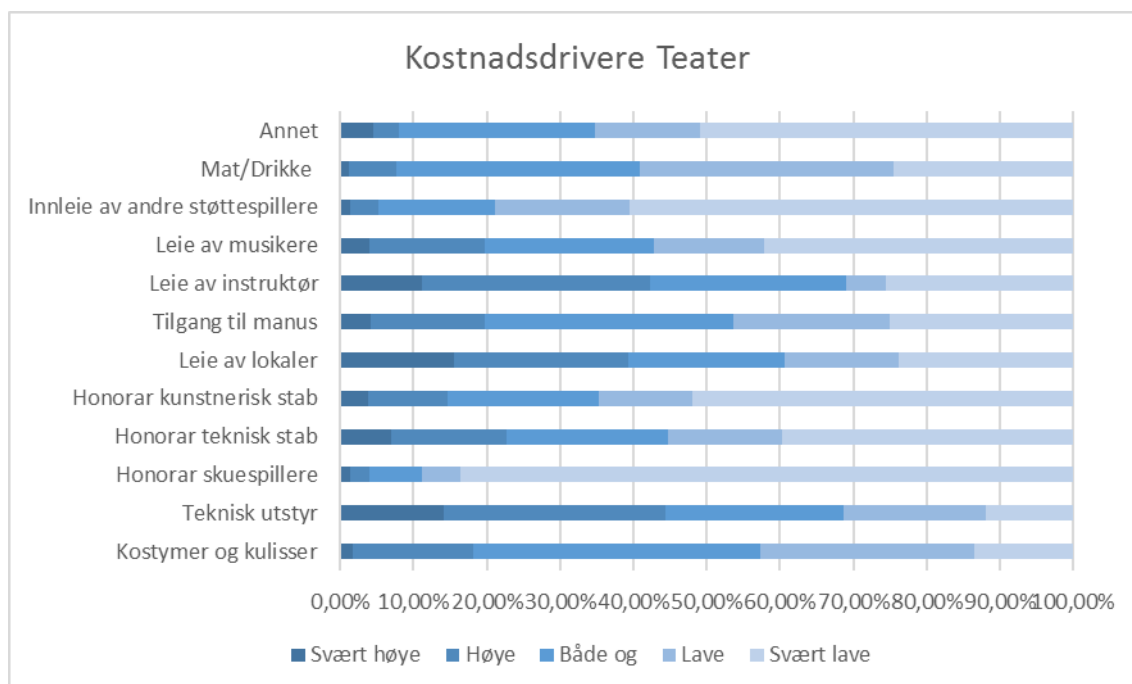
Strømsnes, K. og P. Selle (2012) En ny og helhetlig frivillighetspolitikk?. I Selle, P. og K. Strømsnes (red.) Organisasjonene og det offentlige. Har vi fått en ny frivillighetspolitikk?. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor

Teateralliansen (2017) Behov på amatørteaterfeltet. Kartlegging av teaternorge 2016

Vedlegg 1

Forskjeller i kostnader etter sceneuttrykk

Tabell A1: Kostnadsdrivere innenfor teater som sceneuttrykk.
Andelsvise fordelinger.

«Impro»

Kun 5 respondenter har svart at de hovedsakelig driver med Impro, dette er litt for få observasjoner til å kunne si noe særlig fornuftig om dette.

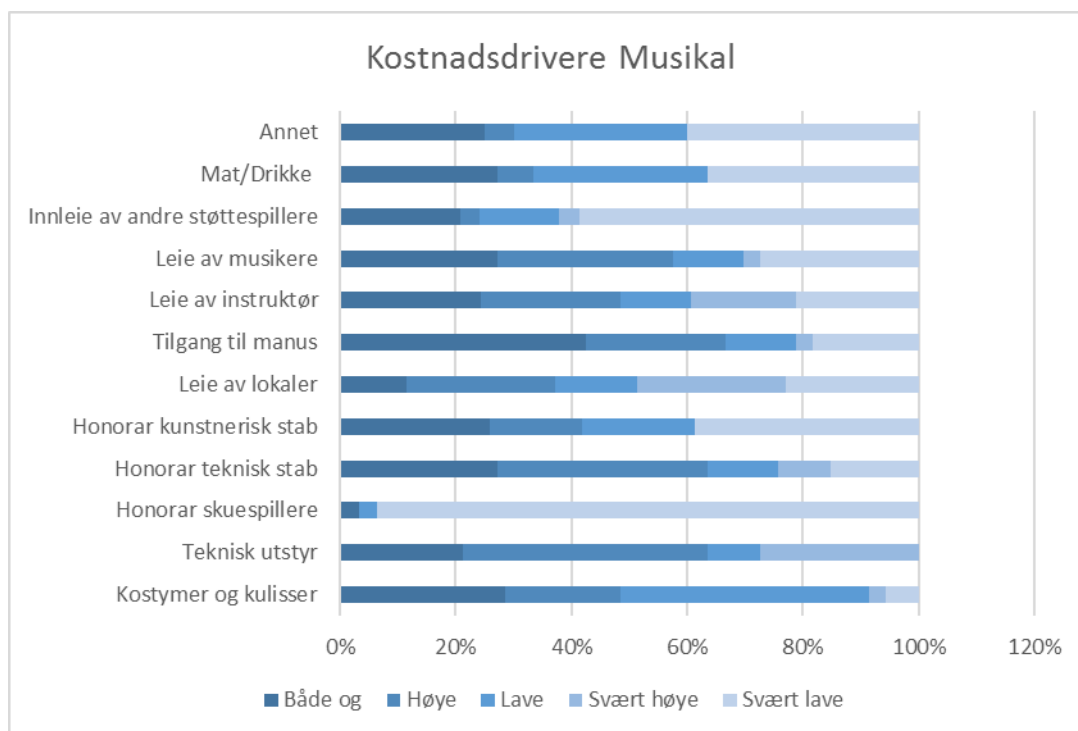
«Dans»

Det er kun 11 respondenter som har svart at de hovedsakelig driver med dans. Dette er også litt for få observasjoner til å kunne si noe særlig.

«Musikal»

41 respondenter har oppgitt at de hovedsakelig driver med musikal. Kostnadsdrivere fremgår i tabellen nedenfor.

Tabell A2: Kostnadsdrivere innenfor musikal som sceneuttrykk.
Andelsvise fordelinger.

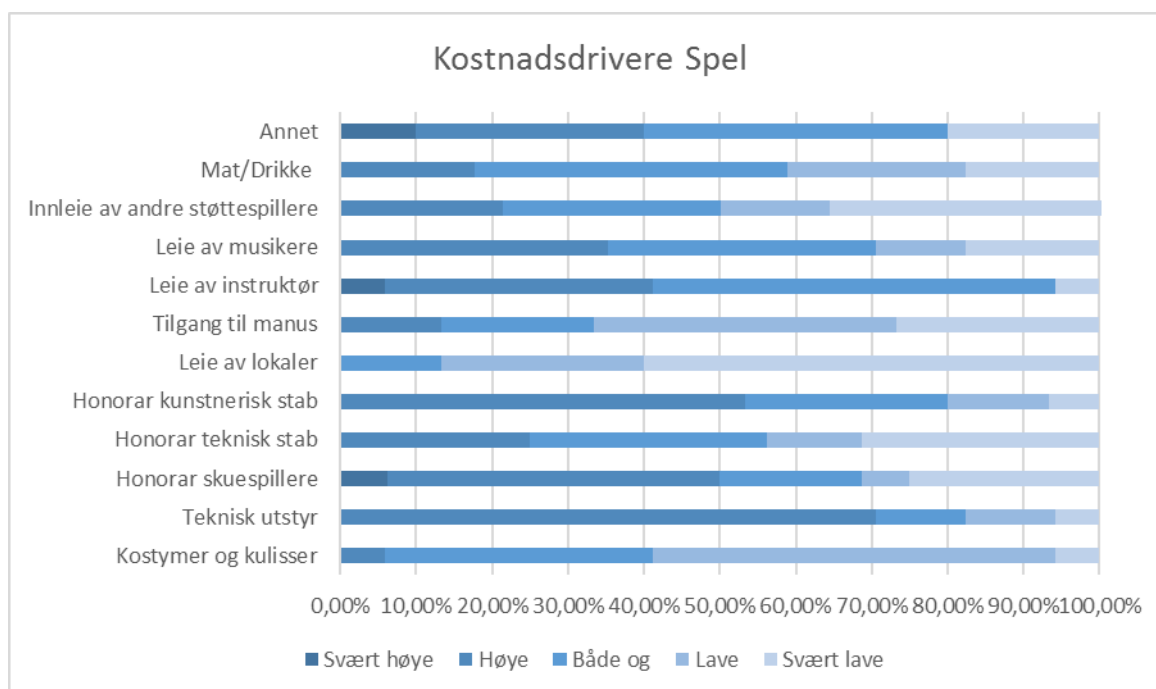
«Sirkus»

Det er kun 3 respondenter som har oppgitt at de hovedsakelig driver med sirkus. Det er derfor lite hensiktsmessig å se spesifikt på denne gruppen alene.

«Spel»

Det er 18 respondenter som har oppgitt at de hovedsakelig driver med spel. Dette er på grensen til antallet som trengs for å kunne se spesifikt på spel som gruppe, men tallene er presentert nedenfor.

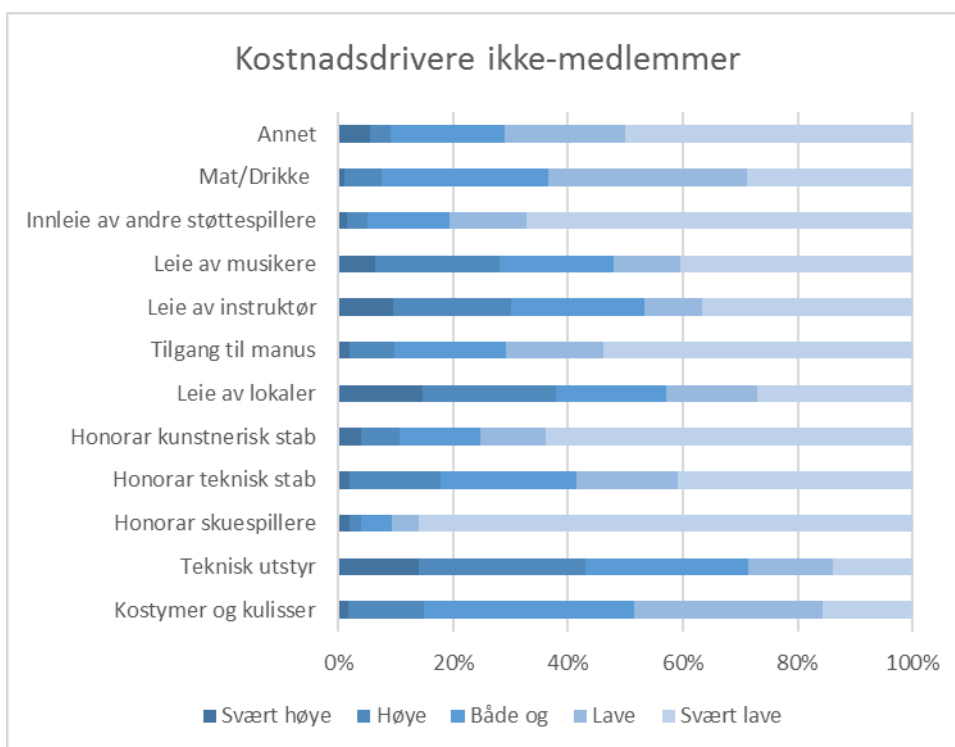
Tabell A3: Kostnadsdrivere innenfor spel som sceneuttrykk.
Andelsvise fordelinger.

Forskjell i kostnadsdrivere mellom medlemmer og ikke-medlemmer.

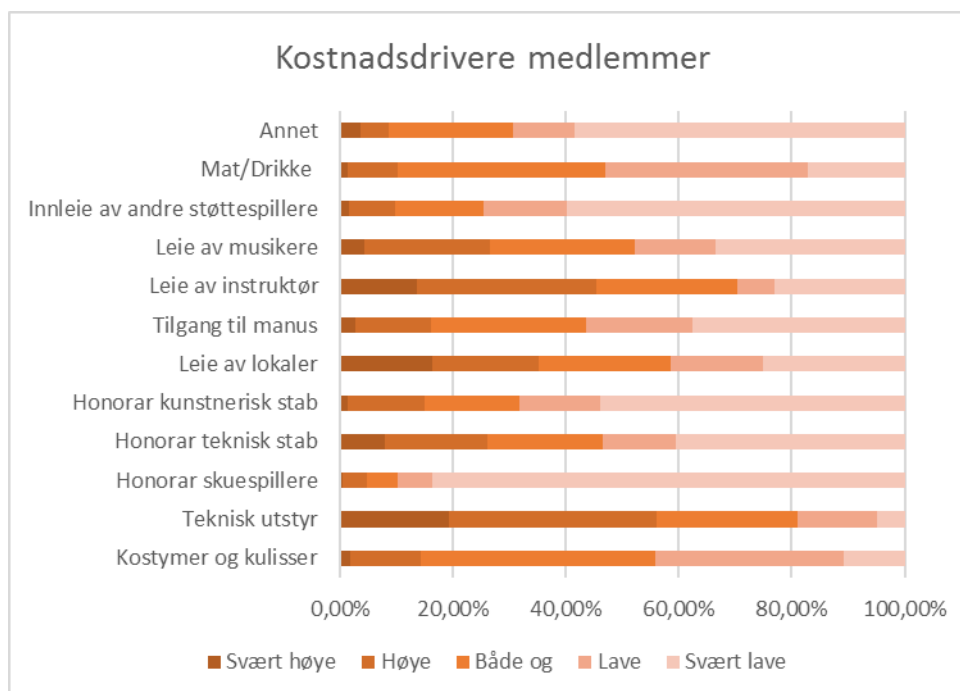
I de følgende tabellene er kostnadsdrivere for medlemmer og ikke-medlemmer av de organisasjonene som er med i ordningen presentert:

Tabell A4: Kostnadsdrivere der teatergruppen ikke er medlem av en organisasjon. Andelsvise fordelinger.

Vi ser at for ikke-medlemmer er kostnader til teknisk utstyr en av hoveddriverne. Spørsmålet var som følger: «Hvor store er kostnadene for din teatergruppe innenfor følgende områder (...)?»

Tabell A5: Kostnadsdrivere der teatergruppen er medlem av en organisasjon. Andelsvise fordelinger.

For medlemmer er kostnadsdriverne tilnærmet de samme som for ikke-medlemmene. Kostnader til teknisk utstyr er den posten som rangeres høyest også blant medlemmene.